

VILNIAUS UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETAS
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS KATEDRA

Egidijus Jadzevičius
Neakivaizdinio skyriaus
V kurso studento

MAGISTRO DARBAS
BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ UŽ VAGYSTĘ PAGAL
LIETUVOS RESPUBLIKOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ
BAUDŽIAMĄJĄ TEISĘ
THE CRIMINAL RESPONSIBILITY OF THEFT IN LITHUANIAN
REPUBLIC AND FOREIGN COUNTRIES CRIMINAL LAW

Vadovė:
G.Morkūnienė

Recenzentas:
D.Stasiulis

TURINYS

IŽANGA	- 3
1. VAGYSTĖS SAMPRATA IR ĮSTATYMŲ REGLAMENTUOJANČIŲ ŠIĄ VEIKĄ RAIDA	- 6
2. VAGYSTĖS SUDĖTIS	- 14
2.1. Objektvieji požymiai	- 14
2.1.1. Objektas ir dalykas	- 14
2.1.2. Objektvioji vagystės pusė	- 20
2.2. Subjektvieji požymiai	- 27
2.2.1. Subjektas	- 27
2.2.2. Subjektvioji vagystės pusė	- 30
3. VAGYSTĘ KVALIFIKUOJANTYS POŽYMAI	- 36
4. VAGYSTĖ KAIP BAUDŽIAMASIS NUSIŽENGIMAS	- 54
5. VAGYSTĖS ATSKYRIMAS NUO KITŲ PANAŠIŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ NUOSAVYBEI	- 57
IŠVADOS	- 65
SANTRAUKA	- 67
SUMMARY	- 68
LITERATŪROS SĄRAŠAS	- 69

IŽANGA

Šio magistrinio darbo tema „Baudžiamoji atsakomybė už vagystę pagal Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamąją teisę“ yra aktuali šią dieną, nes vienas iš dažniausiai padaromų nusikaltimų ne tik Lietuvoje, bet ir kitose pasaulio valstybėse yra vagystė. Mūsų valstybė šio nusikaltimo kontrolei ir prevencijai skiria nemažą dėmesį, todėl šiandien yra aktualu paanalizuoti vieną iš dažniausiai padaromų nusikalstamų veikų nuosavybei – vagystę, kuri padaro žalą nuosavybei ar sukelia tokios žalos grėsmę.

Neatsitiktinai Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau šiame darbe – BK) nusikalstamų veikų nuosavybei, turtinėms teisėms bei turtiniams interesams sistema pradedama dėstyti nuo vagystės. Kadangi vagysčių padaroma didžioji dauguma visų nusikalstamų veikų nuosavybei, turtinėms teisėms bei turtiniams interesams, nenuostabu, kad vagysčių rūšys yra gana įvairios, o padarymo būdai nuolat tobulėja. Tai įtakoja prieštaringas nuomones, taikant ir aiškinant vagystės sudėties požymius. Nevienoda ir teismų praktika, taikant BK 178 str., todėl vagystės sudėties ir vagystę kvalifikuojančių požymių analizė naudinga baudžiamojo įstatymo taikymo praktikai.

Kiekviena pasaulio valstybė nuosavybę gina įvairiomis teisinėmis priemonėmis: civilinėmis, administracinėmis arba baudžiamosiomis. Baudžiamoji teisė yra paskutinė priemonė siekiant apginti šį teisinį gėrį, kai to neužtikrina kitų teisės šakų normos. BK apibrėžia, kokios veikos pripažįstamos nusikaltimais ir baudžiamaisiais nusižengimais nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, draudžia šias veikas ir nustato už jas bausmes.

Įvairių šalių baudžiamosios teisės šaltiniuose jau nuo seniausių laikų analizuojama ši nusikalstama veika, tačiau praktikoje ir šiandien susiduriama su sunkumais vertinat šios veikos požymius bei atibojant ją nuo kitų panašių veikų.

„Kiekvienas žmogus turi teisę turėti nuosavybę tiek vienas, tiek kartu su kitais. Iš nieko negali būti savavališkai atimta jo nuosavybė“, tai skelbia Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 17 str. 2 p.¹ Nuosavybės neliečiamumo užtikrinimas reiškia savininko, kaip subjektinių teisių į turtą turėtojo, teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, taip pat valstybės pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsinimo į ją. Nuosavybė – tai teisinis gėris, kuris yra įtvirtintas teisės normose.

---

¹ 1948 m. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, 17 str. // Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. – Vilnius, Mintis, 1991. P. 5.

Nuosavybės apsaugą reglamentuoja pagrindinis Lietuvos Respublikos teisinis aktas – Lietuvos Respublikos Konstitucija (toliau šiame darbe – LR Konstitucija). LR Konstitucijos 23 str. 1 d. įtvirtina visų rūšių ir formų nuosavybės neliečiamumą, o 2 d. – nuostatą, kad nuosavybės teises saugo įstatymai. LR Konstitucijos 23 str. 3 d. yra nustatyta išimtis, kad „nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama“.

Nuosavybės neliečiamumą saugo ne tik LR Konstitucija, bet ir kitos teisės šakos, pvz.: civilinė, administracinė, baudžiamoji. Baudžiamoji teisė yra paskutinė priemonė (ultima ratio) nuosavybei apginti. BK XXVIII skyrius nurodo, kokios veikos yra pripažįstamos nusikaltimais ir baudžiamaisiais nusižengimais nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, draudžia šias nusikalstamas veikas ir už šių veikų padarymą numato baudžiamąją atsakomybę.

Nors nuosavybės apsaugą reglamentuoja daugelis teisės aktų, kuriuose numatoma gana griežta atsakomybė už šio teisinio gėrio pažeidimus, turtiniai nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nusikalstamumo struktūroje užima dominuojančią padėtį. Statistikos duomenys liudija, kad Lietuvoje užregistruotų vagysčių skaičius didėja arba mažėja priklausomai nuo valstybėje, esančios ekonominės situacijos. 2005 m. užregistruota 43'473 vagystės, 2006 m. – 38'453, 2007 m. – 33'960, 2008 m. – 38'429 vagystės.

Siekiant darbo nuoseklumo darbo struktūrą pasirinkau iš 5 sudėtinių dalių, tai yra vagystės samprata ir įstatymų reglamentuojančių šią veiką raida, vagystės sudėtis, vagystę kvalifikuojantys požymiai, vagystė kaip baudžiamasis nusižengimas ir vagystės atskyrimas nuo kitų panašių nusikalstamų veikų nuosavybei.

Magistrinio darbo tyrimo objektas – baudžiamoji atsakomybė už vagystę.

Magistrinio darbo tikslas – išanalizuoti ir atskleisti vagystės sampratą, sudėtį, kvalifikuojančius požymius ir vagystės skirtumus nuo kitų panašių nusikalstamų veikų nuosavybei pagal Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamąją teisę.

Magistrinio darbo tyrimo uždaviniai:

Atlikti baudžiamosios atsakomybės už vagystę įstatymų raidos apžvalgą.

Atskleisti vagystės sudėtį ir palyginti vagystės sudėties panašumus bei skirtumus pagal Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamuosius įstatymus.

Išanalizuoti ir atskleisti vagystę kvalifikuojančius požymius bei palyginti šiuos požymius pagal Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamuosius įstatymus.

Atskleisti vagystės kaip baudžiamojo nusižengimo sąvoką.

Atskleisti vagystės skirtumus nuo kitų panašių nusikalstamų veikų nuosavybei.

Rašydamas šį darbą taikysiu šiuos tyrimo metodus:

1. Tiriamasis metodas. Taikant šį metodą bus siekiama ištirti baudžiamosios atsakomybės už vagystę sampratą, sudėti, kvalifikuojančius požymius ir skirtumus nuo kitų panašių nusikalstamų veikų, remiantis Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamaisiais įstatymais.

2. Lyginamasis metodas. Lyginamosios analizės metodas bus darbe naudojamas, lyginant BK numatytą atsakomybę už vagystę su užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose numatytą atsakomybę už šią nusikalstamą veiką.

3. Loginis metodas. Šis loginės analizės metodas yra būtinas norint atskleisti bet kokio mokslinio tiriamojo darbo tikslus, aiškinantis praktinę medžiagą bei teisės normų turinį ir pateikiant išvadas.

4. Istorinis metodas. Naudojant istorinį metodą bus nagrinėjama įstatymų, reglamentuojančių baudžiamąją atsakomybę už vagystę, raida.

Svarbiausi tyrimo šaltiniai naudojami šiame darbe: Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamosios teisės mokslinė literatūra ir vadovėliai, kurių pagrindiniai autoriai: A.Drakšienė, A.Vosyliūtė, V.Piesliakas, O.Fedosiuk, Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių, tokių kaip Rusijos, Baltarusijos, Lenkijos, Vokietijos, Prancūzijos, Ispanijos baudžiamieji kodeksai, 2005-06-23 Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato nutarimas Nr. 52, „Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ ir Lietuvos Respublikos teismų praktika.

1. VAGYSTĖS SAMPRATA IR ĮSTATYMŲ REGLAMENTUOJANČIŲ ŠIĄ VEIKĄ RAIDA

Kaip nusikaltimas, vagystė, buvo žinomas nuo Romos laikų, tačiau vagystės samprata laikui bėgant kito. Romėnų sąvoka „furtum“ buvo gerokai platesnė negu vagystė suprantama šiai dienai. Tais laikais vagyste buvo laikomas bet koks neteisėtas savanaudiškas svetimo kilnojamojo daikto pasisavinimas, todėl apėmė ne tik tuos atvejus, kurie šiandien suprantami kaip vagystė, bet ir plėšimą, sukčiavimą, patikėtų daiktų bei radinių pasisavinimą ir taip toliau. Ši vagystės sąvoka buvo naudojama ir kanonų teisėje.

Aiškliai teisiškai apibrėžta vagystės sąvoka pirmą kartą panaudota viduramžių germanų teisėje. Germanų teisėje vagystė buvo vertinama kaip niekingas darbas, svetimo daikto neteisėtas paėmimas slapčia. F.Listas rašė: “vagystė – tai svetimo kilnojamo daikto pagrobimas turint tikslą neteisėtai jį pasisavinti”.²

Beveik visų pasaulio šalių baudžiamieji įstatymai perėmė germanų vagystės sąvoką ir atskyrė ją nuo kitų nusikaltimų: plėšimo, sukčiavimo, prievartavimo. XIX amžiaus Rusijos baudžiamieji įstatymai vagystę apibrėžė kaip slaptą svetimo kilnojamojo daikto pagrobimą.

Lietuvos įstatymuose nuosavybės teisės gynimas buvo įtvirtinamas jau nuo XIV amžiaus. Nusikaltimai nuosavybei buvo reglamentuojami Pamedės teisyne, Kazimiero teisyne ir visuose trijuose 1529, 1566 ir 1588 metų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statutuose. Panagrinėsime detaliau šiuos įstatymus, kurie gynė nuosavybės teisę.

1340 m. Pamedės teisyne iš turtinių nusikaltimų buvo paminėta vagystė, plėšimas bei turto sužalojimas. Pamedės teisyne turtinius nusikaltimus skyrė pagal pasisavinto turto vertę. Pamedės teisyne skiriama atviroji ir slaptoji vagystės, bet pavojingumo požiūriu skirtumo tarp jų nedaroma. Kai padaroma atviroji vagystė, palengvėja kaltintojo padėtis – jam reikia pristatyti mažiau liudytojų, negu kaltinant slaptąją vagyste. Svarbus kaltės įrodymas buvo surastas pavogtas daiktas. Asmuo, pas kurį buvo rastas vogtas daiktas, atsakomybės galėjo išvengti tik nurodęs asmenį, iš kurio pirkto, arba, negalėdamas jo nurodyti, pristatęs liudytojus, su kuriais gėrė pirkimo magaryčias. Vogtas daiktas buvo atimamas ir gražinamas savininkui.

Teisyne aiškiai pastebimas atsakomybės už vagystę individualizavimas. Anksčiau buvęs paprotinis kolektyvinės kaimo bendruomenės atsakomybės principas nuneigiamas,

---

² Ф.Лист. Учебник уголовного право. Особенная часть. – Москва, 1905. Р. 138.

nurodant, kad vagystės pėdsakų atsekimas iki kaimo nieko nebereiškia, tai yra nebeuždedama kaimui našta toliau sekti pėdsakus ar atsakyti kolektyviai.

Teisinėje literatūroje, apie vagystės įrodinėjimo našta Pamedės teisyne rašoma, kad ir įrodinėjimo našta dėl vagystės uždedama nukentėjusiajam, tačiau nuo tada, kai apie tai sužinoma, ji virsta viešu teismo persekiojamu nusikaltimu. Dėl to asmuo, apkaltinęs kitą asmenį vagyste ir apie tai per metus ir vieną dieną nepranešęs teismo pareigūnams, turėjo pats už tą vagystę atsakyti. Bandymas padėti vagiui išvengti atsakomybės prilyginamas vagies padarytam nusikaltimui. Netgi vogto daikto gražinimas be pono žinios buvo baudžiamas³.

Asmuo, apkaltintas padaręs turtinį nusikaltimą, skirtingai nuo valstybinio, nelaikomas kaltu, kol tai nebus įrodyta. Nusikaltimo pavojingumą lėmė žalos dydis. Daromas skirtumas dėl daiktų, kurių vertė yra mažesnė kaip pusė ketvirčio markės, vagystės, taip pat dėl arkliaus vagystės. Tai, matyt, turėjo reikšti bausmės už vagystę diferencijavimą, kuris težinomas iš kitų šaltinių.

Bausmės diferencijavimą lėmė žala, bet bausmė buvo keliolika kartų didesnė už žalą. Bausmės už vagystes, išskyrus vidutinę (kai pavogto daikto vertė iki ketvirčio markės, baudžiama nupjaunant ausį arba trimis markėmis), teisyne nebuvo nurodytos. Tačiau apie jų dydį galima spręsti iš 1286 m. išleistų Karaliaučiaus nuostatų. Ten pasakyta, kad prūsai už smulkias vagystes baudžiami dviem markėmis, o už stambias – mirtimi su teise išsipirkti kaklą už septyniolika markių.

1468 m. Kazimiero teisynas buvo skirtas nuosavybei apsaugoti. Iš 25 šio Teisyno straipsnių 17 buvo skirta vagystei. Kazimiero teisynas nuosavybės santykius gynė civilinės, administracinės bei baudžiamosios teisės normomis. Teisyno baudžiamosios normos apima vien turtinius nusikaltimus: vagystę, savavališką miško kirtimą ir turto atėmimą užpuolant. Kazimiero teisyne vagyste buvo laikomas tiek atviras, tiek ir slaptas svetimo turto paėmimas, tačiau specialiai atskiros vagystės rūšys nėra išskiriamos.

Į turto vagystės sąvoką, be įprastų daiktų, įeina ir nelaisvieji valstiečiai (žmonės arba nelaisva šeimyna). Šiai nuostatai teisyne atsirasti pagrindą davė 1447 m. žemės privilegija, įstatymiškai įtvirtinusi didžiojo kunigaikščio ir feodalų tarpusavio pasižadėjimus nepriimti svetimų valstiečių. Todėl teisyne vieną iš nelaisvų valstiečių pasitraukimo nuo savo pono formų – jų prisiviliojimą – imta traktuoti kaip vagystę. Ši nuostata vėliau buvo įtraukta ir į 1529 m. Lietuvos Statutą.

Pagal Kazimiero teisyną turto vagystė buvo aktyvus veikimas, o vagystė pasisavinant – ir neveikimas, nes rastas daiktas turėjo būti nugabenamas į kunigaikščio kiemą.

---

³ Autorių kolektyvas. Lietuvos teisės istorija. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 47-48.

Nelaisvų valstiečių vagystė buvo kvalifikuojama tada, kai jie nuo vieno bajoro pabėgdavo pas kitą, aktyviai talkinant tam, kuris juos prisiviliodavo. Pagal įstatymą nebūtinai čia turėjo dalyvauti pats feodolas, užtekdavo, kad tai buvo padaryta feodalo pavaldinių ir su jo žinia.

Vagyste buvo laikomas ir paklydusio arklio, žirgo arba rastų daiktų pasisavinimas, kai jų po viešo paskelbimo niekas neatsiėmė, nes tokie daiktai pagal to meto įstatymus buvo laikomi didžiojo kunigaikščio nuosavybe ir už juos buvo apmokama radybomis.

Kazimiero teisyne užfiksuoti miško savavališkas kirtimas ir turto atėmimas užpuolant nepriskirtini nei prie plėšimo, nei prie atvirosios vagystės, nors ir turi išorinius šių nusikaltimų požymius. Norma buvo nukreipta prieš feodalų savivalę, kai kilę jų turtiniai ginčai buvo sprendžiami jėga, apeinant nustatytą ginčų aiškinimo tvarką.

Teisės doktrinoje apie šeimos narių atsakomybę Kazimiero teisyne, sakoma, kad „Kazimiero teisyne, palyginti su Pamedės teisyne, pažangiai išspręstas nusikaltėlio ir jo šeimos narių atsakomybės santykis. Pamedės teisyne tarp nusikaltėlio ir jo šeimos narių materialinės atsakomybės požiūriu skirtumo nedaroma, o Kazimiero teisyne nusikaltėlis, kaip nusikaltimo subjektas, visiškai atribojamas nuo šeimos.“⁴ Šeima už savo nario vagystę privalėjo atsakyti tik tada, kai apie jo nusikaltimą žinojo arba vogtu daiktu pasinaudojo, ir tik materialiai, o ne kaip nusikaltimo bendrininkė.

Vogimo būdas nusikaltimui kvalifikuoti įtakos neturėjo. Tačiau Kazimiero teisyne buvo nuoroda į „gerus liudytojus“, tai leidžia manyti, kad atvirosi vagystė lengvino kaltės įrodymą.

Nusikaltimo (vagystės) subjektai galėjo būti ir bajorai, ir visi nuo jų priklausomi žmonės, pvz.: valkatos, pono ar bajoro žmonės, didžiojo kunigaikščio žmonės ir parobkai.

Bausmės dydis paprastai priklausydavo nuo nusikaltimo objekto vertės ir nusikaltimo kartotinumui. Pavyzdžiui, asmuo, pavogęs arklį ar daugiau kaip pusę kapos grašių, turėjo būti pakartas.

Visuose trijuose 1529, 1566 ir 1588 metų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statutuose gana smulkiai buvo reglamentuoti turtiniai nusikaltimai. Vagystės objektais tradiciškai galėjo būti įvairūs daiktai. Vagystei prilyginta paklydusių gyvulių pasisavinimas. Tokius gyvulius leista laikyti tris dienas, paskui reikėjo nuvaryti į didžiojo kunigaikščio dvarą. Vagyste laikyta daiktų pasisavinimas gaisro arba potvynio metu, jeigu daiktas buvo paslėptas tuo tikslu, medžių kirtimas svetimame miške, bičių iš medžių išėmimas, javų ar šieno iš lauko nusivežimas, žuvų iš tvenkinio išžvejėjimas.

---

⁴ Autorių kolektyvas. Lietuvos teisės istorija. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 86.

Įdomu yra tai, kad vagyste šiuose statutuose buvo laikomas ir nelaisvų šeimynykščių žmonių išvedimas arba pagrobimas. Bajoro teises į šeimynykščius galėjo pažeisti kitas bajoras, paslėpdamas pabėgusiuosius ar juos išvesdamas. Už pabėgusių šeimynykščių slėpimą reikėjo mokėti baudą kaip atlyginimą už jų nedirbtas dienas, ir toks slėpėjas privalėjo gražinti šeimynykščius arba sumokėti už juos pagal nustatytą jų vertę. Šeimynykščių išvedimas buvo prilygintas vagystei ir išvedėjas, pagautas nusikaltimo vietoje, buvo baudžiamas mirtimi. Jei nebūdavo sugautas nusikaltimo metu, įpareigotas sumokėti už šeimynykščių nedirbtas dienas.

Pirmajame ir Antrajame Lietuvos Statutuose vagyste laikytas medžiojimas svetimoje girioje. Trečiajame Lietuvos Statute medžioklė svetimoje girioje jau nebelaikyta vagyste, tačiau drausta tai daryti ir už tokį pažeidimą numatyta šešias savaites kalėti ir atlyginti už kiekvieną sumedžiotą žvėrį. Pirmajame Lietuvos Statute už tokius veiksmus buvo numatyta net mirties bausmė.

Valstietis, nukirtęs medį bajoro miške, privalėjo mokėti šešių rublių baudą ir atlyginti medžio vertę, o nukirtęs kitam valstiečiui priklausantį medį, – mokėti trijų rublių smurto baudą ir atlyginti medžio vertę. Už žuvies gaudymą iš tvenkinio arba paėmimą iš tinklų kaltininkas pirmą kartą turėjo būti nubaustas kūno bausme mušant, antrą kartą sulaikytas – nupjaunant ausį, trečią kartą – nubaustas kaip ir visi vagys.

Bausmės dydis priklausė ir nuo pavogto daikto vertės, nusikaltimo išaiškinimo aplinkybių ir pakartotinumų. Pavyzdžiui, pavogęs trečią kartą asmuo turėjo būti baudžiamas mirties bausme. Didesnė bausmė buvo taikoma, kai daikto vertė didesnė nei keturios kapos grašių, kai vagis pagautas su voginiu ir esant vagystės recidyvui. Beturčio vagies, neįgalinčio išsipirkti, laukė mirties bausmė, nesvarbu, kokia pavogto turto vertė.

1840 m. Rusijos imperatorius Nikolajus I išleido įsaką, kuriuo nutraukė 1588 metų Lietuvos Statuto galiojimą. Įsigaliojo Rusijos imperijos įstatymai ir jais vadovaujantis buvo sprendžiamos bylos. 1903 m. Lietuvoje įsigaliojo Rusijos baudžiamasis statutas, kuris buvo pripažintas kaip vienas pažangiausių to meto baudžiamųjų įstatymų. Karo metu jį įvedė vokiečių okupacinė valdžia, o jo tolesnį galiojimą nustatė Lietuvos Taryba ir Laikinis Seimas. 1903 m. Rusijos baudžiamasis statutas Lietuvoje galiojo iki 1940 m. Lietuvai tapus nepriklausoma valstybe, buvo nuspręsta palikti galioti Rusijos teisės aktus tiek, kiek jie neprieštarauja LR Konstitucijai ir visuomenės interesams. Nusikaltimai nuosavybei buvo vadinami nusikaltimais turtui.

Baudžiamasis statutas vagyste laikė slapta ar atvirą svetimo kilnojamojo turto grobimą siekiant jį pasisavinti. Bausmė iki 2 metų laisvės atėmimo grėsė tam, kas vogė

įžūliai, piktnaudžiaujant pasitikėjimu, įveikiant kliūtis ar užraktus, iš traukinio, nakties metu, vogdavo iš nukentėjusiojo asmens būtinus maisto produktus.

Už arklio ar vertingo daikto (vertingesnio nei 2500 litų) vagystę grėšė sunkiųjų darbų kalėjimas. Vagis, pavogęs daiktus, kurių vertė buvo ne daugiau nei 2 litai 50 centų, bei gražinęs šiuos daiktus ar atlyginęs už juos arba pavogęs iš bado, buvo baudžiamas kalėti ne daugiau kaip 6 mėnesius.

Teisinėje literatūroje tai pat yra išvardintos ir kitos kvalifikuojančios vagystę veikos, o būtent už vagystę iš kapo, buto, kiemo, atsitikus visuomenės nelaimėi (gaisrui, potvyniui) pavogus karinį ginklą, vagiant apsiginklavus, įsilaužus nakties metu, esant grupinei vagystei, verčiantis arklių vogimu, du ar tris kartus kalėjus už vagystę ir dar nepraėjus nuo bausmės atlikimo 5 metams, buvo baudžiama sunkiųjų darbų kalėjimo bausme. Statuto 588 str. atskirai buvo numatyta atsakomybė už kryžiaus, Šventųjų palaikų ar Šventųjų paveikslo vagystę iš bažnyčios, nors apskritai tai buvo numatyta vagystė iš negyvenamojo būsto.⁵

Taip pat pagal Baudžiamąjį Statutą buvo baudžiama už medžių kirtimą svetimame miške, svetimų medžių pagrobimą. Buvo draudžiama rinkti savaimė augančias uogas, vaisius ar kita svetimoje žemėje, taip pat rėžti velėną, rinkti akmenis, imti smėlį, moli, ganyti gyvulius, pjauti žolę, nusivaryti savo sulaikytus gyvulius, rinkti sode ar darže, pievoje gėles, vaisius, daržoves.

1940 m. lapkričio 6 d. TSRS Aukščiausioji taryba priėmė įsaką „Dėl laikino taikymo RTFSR baudžiamųjų, civilinių ir darbo įstatymų Lietuvos, Latvijos ir Estijos tarybų socialistinių respublikų teritorijoje“. Taigi, nuo 1940 m. gruodžio 1 d. Lietuvoje pradėjo galioti 1926 m. RTFSR baudžiamasis kodeksas, o iki tol taikomi baudžiamieji įstatymai neteko galios. To meto BK nusikaltimai nuosavybei buvo reglamentuojami viename skyriuje „Turtiniai nusikaltimai“, kuris ėjo po nusikaltimų asmens gyvybei, sveikatai, laisvei ir orumui. 1944 m. vasarą prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai, Lietuvoje atnaujintas 1926 m. RSFSR baudžiamojo kodekso galiojimas.

Baudžiamosios teisės istorijai yra reikšmingi 1947 m. vasarą priimti du SSRS Aukščiausiosios tarybos Prezidiumo įsakai: „Dėl baudžiamosios atsakomybės už valstybinio ar visuomeninio turto grobimą“ ir „Dėl piliečių asmeninės nuosavybės apsaugos sustiprinimo“. Šiais įsakais ypač buvo sugriežtinta atsakomybė už kėsiniimąsi į valstybinę ar visuomeninę nuosavybę. Pavyzdžiui, už valstybinio turto grobimą, padarytą pakartotinai ar organizuotos grupės ir neatsižvelgiant į mastą, o kitais atvejais – stambiu mastu, bausta laisvės atėmimu nuo 10 metų iki

---

⁵ Vansevičius S. Lietuvos baudžiamoji teisė ir procesas 1919-1940 metais. – Vilnius: Justitia, 1996. P. 56.

25 metų. Už tokį pat kooperatinio ar kolūkinio turto grobimą buvo numatytas laisvės atėmimas nuo 8 metų iki 20 metų, už asmeninio turto grobimą – nuo 6 metų iki 10 metų.⁶ Pagal tokį reglamentavimą valstybinis ir visuomeninis turtas buvo saugomas baudžiamojo įstatymo labiau nei asmeninis, kadangi tai atspindėjo to meto politinę santvarką.

1958 m. buvo priimti TSRS ir sąjunginių respublikų baudžiamųjų įstatymų pagrindai, o 1961 m. šio įstatymo pagrindu buvo priimtas LTSR BK. LTSR BK nusikaltimai nuosavybei buvo skirstomi į dvi dalis: „Nusikaltimai socialistinei nuosavybei“ ir „Nusikaltimai asmeninei piliečių nuosavybei“. Tarybinio laikotarpio baudžiamieji įstatymai valstybinei ir visuomeninei nuosavybei taikė griežtesnę apsaugą. Paminėtina ir tai, kad tuo metu atviroji vagystė buvo laikoma kaip savarankiškas nusikaltimas nuosavybei. Šio nusikaltimo objektu buvo ne tik nuosavybė, bet ir pats nukentėjusysis, prieš kurį kaltininkas pavartojo fizinį ar psichologinį smurtą, nepavojingą gyvybei ar sveikatai.

Labai reikšmingas 1961 m. BK esminis pakeitimas, kuris turėjo didelę įtaką baudžiamajai politikai. Šis etapas siejamas su 1994 m. liepos 19 d. įstatymo „Dėl pakeitimų Lietuvos Respublikos baudžiamajame, Baudžiamojo proceso ir Pataisos darbų kodeksuose“ priėmimu. Šiuo įstatymu pakeista itin daug BK normų. Šiuo įstatymu buvo panaikinta daugelis 1961 m. BK normų, kurios neatitiko Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatų ir naujų gyvenimo aplinkybių. Buvo panaikinti ištisi BK skirsniai, tokie kaip: „Nusikaltimai valstybinei ir visuomeninei nuosavybei“ ir „Nusikaltimai asmeninei nuosavybei“, vietoj jų suformuluotas naujas bendras skirsnis „Nusikaltimai nuosavybei“, kuris suvienodino visų nuosavybės formų apsaugą.

Baudžiamosios teisės specialistės A. Drakšienė ir E. Stauskienė, dėl šio BK pakeitimo išdėstė savo nuomonę, kur teigiama, kad baudžiamosios teisės normų dvilypumas, išskiriant vieną iš nuosavybės formų, prieštaravo bendriems baudžiamosios teisės principams, kadangi už panašius nusikaltimus nuosavybei asmenys buvo baudžiami skirtingai. Baudžiamosios atsakomybės diferencijavimas, atsižvelgiant į skirtingas nuosavybės formas, neatitiko LR Konstitucijoje įtvirtinto visų nuosavybės formų lygybės prieš įstatymą principo. Tai lėmė, kad LR 1994 m. liepos 19 d. įstatymu Nr. 1-551 „Dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso, Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimo ir papildymo“ daugelis LR BK straipsnių iš esmės buvo pakeisti. Nemažai veikų buvo dekriminalizuotos, pavyzdžiui, smulkusis valstybinio ar visuomeninio turto grobimas⁷.

---

⁶ Autorių kolektyvas. Lietuvos teisės istorija. – Vilnius: Justitia, 2002. P. 481.

⁷ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998. P. 13.

Dar vienas esminis 1961 m. BK pakeitimas, kuris turėjo didelę įtaką baudžiamajai politikai, tai buvo 1961 m. BK 250 str. „Transporto priemonės nuvarymas“ panaikinimas. Šio BK straipsnio panaikinimas nebuvo „transporto priemonių nuvarymo“ dekriminalizavimas. Tiesiog įvertinant sunkumus, išskylančius atribojant „nuvarymą“ nuo vagystės, nutarta mašinos „nuvarymą“ prilyginti jos vagystei ir kvalifikuoti kaip svetimo turto vagystę.⁸

Reikia pažymėti, kad pakeitimai buvo ne tik struktūriniai, iš dalies buvo pakeistas ir kai kurių sąvokų turinys, prasmė, sudėčių ir nusikaltimų kvalifikavimo požymiai. 1994 m. liepos 19 d. įstatymu buvo sugrįžta prie Nepriklausomoje Lietuvoje galiojusios nuostatos – atsisakyta atvirosios vagystės kaip savarankiško nusikaltimo reglamentavimo. Tuo metu teisės doktrinoje vagyste buvo laikomas slaptas ar atviras, neatlygintinas svetimo turto pagrobimas, turint tikslą jį pasisavinti, tai yra pagrobtą turtą valdyti, naudoti ir disponuoti juo kaip savu.

Teisinėje literatūroje išdėstyta, kad taip pat buvo bandyta atsisakyti ankstesnės grobimo, kuris buvo susijęs su socialistinės nuosavybės grobstymu, termino prasmės. Nors reikėtų pastebėti, kad visiškai atsisakyti grobimo termino taip ir nepavyko, nes nebuvo rasta tinkamesnio atitikmens. Šis terminas išliko kalbant apie psichotropinių ar narkotinių medžiagų, ginklų grobimą. O daugeliu atvejų vartojami šie terminai: svetimo turto pagrobimas, svetimo turto užvaldymas ar svetimo turto pasisavinimas. Todėl galime teigti, kad pasikeitė požiūris ne į pačią sampratą, bet į tai, kas yra laikoma grobimo dalyku. Priešingai nei anksčiau, kai grobimo dalyku buvo laikomi „bet kokie turintys vertę materialūs daiktai, kurių gamybai ir gavimui įdėta žmogaus darbo“, grobimo dalyku pradėti įvardyti „materialūs daiktai, kurie yra kitų asmenų nuosavybė ir dėl ko jie kaltininkui yra svetimi ir jis neturi teisės jų užvaldyti“.⁹

Palyginus su anksčiau galiojusio BK 271 str., dabartiniame BK vagystė reglamentuojama kitaip. Įstatymų leidėjas atsisakė eilės vagystę kvalifikuojančių požymių – padarytų pakartotinai, grupės iš anksto susitarusių asmenų. Įvesta visa eilė naujų kvalifikuojančių požymių – kaip atviras svetimo turto pagrobimas; svetimo turto pagrobimas įsibrovus į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją; svetimo turto pagrobimas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio viešojoje vietoje (kišenvagystė); didelės vertės svetimo turto pagrobimas; didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas; svetimo turto pagrobimas dalyvaujant organizuotoje grupėje.

---

⁸ Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. – Vilnius: Justitia, 2006. P. 48.

⁹ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė. 2000, Nr. 37.

Tuo pačiu BK konkrečiai nenurodoma ar vagystė – svetimo turto pagrobimas – yra slapta ar atvira. Iš to galima teigti, kad paprasta vagystė – nesunkus nusikaltimas, kaip ir baudžiamasis nusižengimas gali būti padaromi tik slapta, tuo tarpu BK 178 str. 2 ir 3 dalyse numatytos vagystės su kvalifikuojančiais požymiais gali būti padaromos tiek slapta, tiek atvirai.

Apibendrinant galima pasakyti, kad vagystė – tai slaptas ar atviras, neteisėtas, neatlygintinas svetimo turto pagrobimas, turint tikslą pagrobtą turtą valdyti, naudotis ir disponuoti juo kaip savu.

2. VAGYSTĒS SUDĒTIS

Vagystēs sudētis – tai visuma požymiu, apibūdinančiu šią nusikalstamą veiką. Vagystēs požymiai padeda išskirti specifines šios nusikalstamos veikos savybes bei atskirti vagystę nuo kitų panašiu veikų, apibūdina pačią veiką ir veiką darantį asmenį. Kai kurie vagystēs sudēties požymiai tiesiogiai nurodyti BK 178 str., todėl BK vagyste laiko slaptą ar atvirą, neatlygintiną svetimo turto pagrobimą, turint tikslą pagrobtą turtą valdyti, naudotis ir disponuoti juo kaip savu.

Šioje magistrinio darbo dalyje bus nagrinėjami vagystēs sudētis, objektyvieji požymiai, subjektyvieji požymiai, kurie apibūdina vagystēs sudēties elementus, tai yra objektas ir dalykas, vagystēs objektyvioji pusė (veika, pasekmės, priežastinis ryšis tarp veikos ir pasekmių, vagystēs padarymo laikas, vieta, būdas, įrankiai, priemonės ir kitos aplinkybės), subjektas ir vagystēs subjektyvioji pusė (kaltė, tikslas ir motyvas).

2.1. Objektyvieji požymiai

2.1.1. Objektas ir dalykas

Kadangi baudžiamosios teisinės apsaugos reikalauja turtiniai santykiai plačiąja prasme, galiojantis BK visų turtinių nusikalstamų veikų objektą apibūdina nuosavybės, turtinių teisių ir interesų sąvokomis. Toks požiūris atveria kelią adekvačiam įvairių turtinių nusikalstamų veikų požymių aiškinimui, atskleidžiant kiekvienos nusikalstamos veikos objekto ir dalyko specifiką bei žalos padarymo saugomoms vertybėms mechanizmą. Tačiau vagystė buvo ir yra traktuojama kaip nusikalstama veika nuosavybei. Vagyste kėsiniama į baudžiamojo įstatymo saugomą gėrį – nuosavybę. Taigi vagystēs objektas – visų formų ir rūšių nuosavybė: viešoji (valstybės ar savivaldybės), privati (fizinio ar juridinio asmens), mišri. Konkreti nuosavybės forma, kaip tiesioginis nusikaltimo objektas, nuo 1995 m. esminės reikšmės veikos kvalifikavimui neturi, tačiau tai būtinas įrodinėjimo dalykas. Kiekviena pasaulio valstybė nuosavybę gina įvairiomis teisinėmis priemonėmis: civilinėmis, administracinėmis arba baudžiamosiomis. Baudžiamoji teisė yra paskutinė priemonė siekiant apginti šį teisinį gėrį, kai to neužtikrina kitų teisės šakų normos.

Nuosavybės neliečiamumo užtikrinimas reiškia savininko teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, bei valstybės pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsinosi į ją.

Vagystės dalyku baudžiamasis įstatymas įvardina turtą. Remiantis teorinėmis civilinės ir baudžiamosios teisės nuostatomis, terminas turtas kaip BK XXVIII skyriaus nusikalstamų veikų, tame tarpe ir vagystės, dalykas turi būti suprantamas siaurai, kadangi jei įstatymo leidėjas vadovautųsi juridine turto doktrina, pagal kurią turtą sudaro turtinių teisių ir prievolių visuma, būtų beprasmiška šalia turto minėti ir turtinę teisę. Turtas suprantamas kaip kaltininkui svetimas materialus kilnojamas daiktas, turintis tam tikrą ekonominę vertę ir kuris pasisavintas iš gamtos arba sukurtas gamybos procese.

Taigi vagystės dalykas – tai kilnojamas turtas, priklausantis tam tikram fiziniam ar juridiniam asmeniui, valstybei ar savivaldybėms. Vagystės dalykas yra aiškiai išdėstytas ir BK 178 str. 1, 2, 3 ir 4 d. – tai yra svetimas turtas.

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senatą svetimas turtas – tai daiktai, kurie grobimo momentu priklauso ne kaltininkui, o kitam asmeniui, turintys vertę bei fizinius parametrus, pvz.: gabaritus, svorį, skaičių, kiekį, daiktai, pvz., namų apyvokos daiktai, transporto ir gamybos priemonės, asmeniniai daiktai, taip pat pinigai ir vertybiniai popieriai. Pinigai – tai apyvartoje esanti nacionalinė ir kitų šalių valiuta. Vertybiniai popieriai, taip pat kiti dokumentai, žymintys tam tikrą piniginę vertę, kaip vagystės dalykas yra tik tie, kurie suteikia teisę gauti turtą be juos pateikusio asmens tapatybės ir reikalavimo teisės turėjimo nustatymo, pavyzdžiui, dovanų čekis. Vardiniai vertybiniai popieriai, kurių turinyje nurodyta reikalavimo teisė konkrečiam asmeniui, nėra vagystės dalykas.¹⁰

Pagal A.Drakšienę vagystės dalykas – tai „konkretūs daiktai, kuriems būdinga visuma socialinių, ekonominių, fizinių ir teisinių požymių. Kiekvienas daiktas turi savo visuomeninę paskirtį, formą ir tūrį, teisinę priklausomybę bei materialaus įvertinimo piniginę išraišką. Būtent turto kaina dažnai parodo konkrečią jo naudą ir vertę visuomenėje“.¹¹

Vagystės dalykas skirtingose valstybėse gali būti apibrėžiamas skirtingai, pvz., iš Ispanijos BK 238 str. nuostatų darytina išvada, kad vagystės dalykas yra svetimas kilnojamas daiktas. Pasak A.Drakšienės, juridinė ir ekonominė turto doktrinos turto sampratai suteikia platesnę nei daikto reikšmę. Todėl turtu laikomi vertę ir savininką turintys ekonominiai ištekliai, kuriais disponuoja ekonominis subjektas.¹² Galima teigti, kad BK vartojama turto sąvoka yra platesnė nei daikto sąvoka, kuri ir šiandien yra vartojama

---

¹⁰ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

¹¹ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė. 2000, Nr. 37.

¹² Ten pat.

Lenkijos, Vokietijos, Ispanijos ir kitų valstybių BK¹³. Pagal Rusijos baudžiamosios teisės specialistus vagystės dalykas gali būti tik nuosavybė, tai yra daiktai arba kitokie materialaus pasaulio dalykai, kurie pagaminti žmogaus darbu ir kurie turi objektyvią materialią arba dvasinę vertybę, o taip pat pinigai ir vertybiniai popieriai atitinkantis ekvivalenčiai žmogaus atliktam darbui.¹⁴

Ispanijos, Lenkijos ir Vokietijos BK numatyta, kad dalykas yra svetimi kilnojamieji daiktai. Prancūzijos BK vagystės dalykas – daiktas. Rusijos ir Baltarusijos BK vagystės dalykas nustatomas taip pat kaip ir Lietuvos BK, tai yra svetimas turtas. Galima teigti, kad užsienio valstybių BK skirtingai nustatoma vagystės dalyko samprata, dažniausiai dalykas įvardinamas kaip daiktas, pavyzdžiui, Ispanijos, Lenkijos, Vokietijos ar Prancūzijos BK, o Rusijos ir Baltarusijos BK dalykas yra turtas.

Kilnojamasis turto pobūdis reiškia, kad turta galima perkelti iš vienos vietos į kitą nepakeitus jo paskirties ir iš esmės nesumažinus jo vertės. Jeigu daiktą įmanoma fiziškai pagrobti, tai yra paimant perkelti jį erdvėje, reiškia toks daiktas baudžiamąja teisine prasme vadinamas kilnojamu turtu. Daiktai, kurie yra atskirti nuo nekilnojamojo turto, kaip pvz., vaismedžio vaisiai, miške nukirsti medžiai, išmontuotos sandėlio durys, langai, taip pat yra vagystės dalykas.

Turtu ekonomine prasme galima būtų vadinti tik daiktus, turinčius tam tikrą vertę, kuria gali išreikšti atitinkama pinigų suma. Vertė negali būti vien tik asmeninė, ši vertė turi turėti tam tikrą objektyvią galimybę dalyvauti civilinėje apyvartoje. Jei turtas turi vien tik subjektyvią materialinę reikšmę nukentėjusiam, pvz., laiškai, nuotraukos, ir neturi jokios, piniginės vertės rinkoje, jo pagrobimas vargu ar bus laikomas vagyste. Šia veika bus padaroma neturtinė, bet ne turtinė žala. Bet iš kitos pusės, toks požiūris į turta, palieka šią veiką nekriminalizuota ir nebaustina. Todėl darytina išvada, kad vagystės dalykas galėtų būti apibrėžtas kaip kilnojamas daiktas, o ne turtas, kaip ir yra nustatyta pagal daugelio šalių BK.

Teisinėje literatūroje yra pažymima, kad pagal ekonominį kriterijų vagystės dalyku negali būti dokumentai, suteikiantys teisę personifikuotiems asmenims gauti tam tikrą turta, kaip pvz., kvitai, intelektinės veiklos rezultatai. Nukentėjusysis turto netenka ne šių daiktų vagystės momentu, bet tada, kai kaltininkas juos panaudojęs gauna atitinkamą turta. Tačiau vagystės dalykas yra tokie vertybiniai popieriai (akcijos, valiuta), kurie gali būti pagal jų nominalią vertę ar kitokią numatytą proporciją kiekvieno nepersonifikuoto

¹³ Pavilionis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 344.

¹⁴ Здравомыслова. Б.В. Уголовное право Российской Федерации. – Москва: Юристъ, 1999. P.141.

asmens iškeisti į pinigus, kitus daiktus, arba asmuo dėl jų vertės gali turėti kitokios turtinės naudos.¹⁵

Išimti iš apyvartos daiktai, ar daiktai, kurių apyvarta yra ribota, pvz., šaudmenys, šaunamasis ginklas, sprogmenys, sprogstamosios medžiagos, radioaktyvios medžiagos, narkotinės medžiagos, psichotropinės medžiagos, valstybinis kontrolinis prabavimo ženklas, nėra vagystės veikos dalykas pagal BK 178 str., šių daiktų pagrobimas kvalifikuojamas pagal kitus BK str. – 254, 256, 263 ir 306 str. Pasak Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato, jeigu BK 254, 256, 263, 296 ir 306 str. numatytais veiksmais kartu pagrobiamas apyvartoje esantis turtas, pvz., radioaktyvios ar branduolinės medžiagos pagrobiamos kartu su kapsule ar kasete, kurioje jos buvo laikomos, narkotinės medžiagos pagrobiamos kartu su lagaminu, kuriame jos saugomos, tai tokia veika kvalifikuojama kaip idealioji sutaptis su veika, numatyta BK 178 str.¹⁶ Daiktai, dėl kurių gali kilti turtiniai santykiai, bet kurių apyvarta ribojama tam tikrais įstatymų nustatytais draudimais, pvz., etilo alkoholis, vaistai, iš esmės gali būti turto pagrobimo dalyku.

Vagystei yra svarbu tai, kad pagrobtas turtas yra kito asmens nuosavybė ar yra teisėtai jo valdomas, pvz., išsinuomotas, paskolintas, gautas panaudos pagrindais ir kitoks. Kaltininkas visais atvejais yra svetimas pavogto turto atžvilgiu, jis nėra kaltininko nuosavybė ir pastarasis neturi teisės jo valdyti. Kaltininkas turtą pagrobia visuomet prieš savininko ar teisėto valdytojo valią.

Vagyste yra pripažįstami ir tokie atvejai, kai kaltininkas išvilioja ar kitokiu būdu paima ir pasisavina turtą iš visiškai girtų asmenų, mažamečių vaikų, psichikos ligonių, kadangi jų sutikimas negali būti pripažintas savanorišku. Baudžiamosios teisės doktrinoje teigiama, kad turto svetimumo sąvoka apibrėžiama remiantis civiline teise, kur sakoma, kad tik savininkas turi teisę viešpatauti savo turtui, tai yra jį valdyti, naudotis ir juo disponuoti. Tačiau pasitaiko atvejų, kai kaltininkui buvo pavesta tvarkyti daiktus, pvz., namų šeimininkei, arba leista jais naudotis, pvz., auklei, vairuotojui, bei saugoti, šiais atvejais savininkas neperduoda savo teisės į turtą ir nesuteikia kaltininkui teisės tą turtą valdyti savo nuožiūra. Todėl patikėto laikinai naudotis ar kaltininko darbo priemone esančio turto pagrobimas turi būti vertinamas kaip vagystė.¹⁷

Dėl bendrojoje nuosavybėje esančio turto pagrobimo teisinėje literatūroje yra teigiama, kad vagystė nebus kvalifikuojami tokie veiksmai, kai asmuo be kitų žinios paima

---

¹⁵ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė. 2000, Nr. 37.

¹⁶ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

¹⁷ Pavilonis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 345.

turtą, kuris yra jo ir kelių kitų asmenų bendroji nuosavybė, ir juo laikinai naudojasi. Pagal BK 178 str. svetimu nelaikomas turtas, priklausantis asmenims bendrosios nuosavybės teise, nes bendrosios nuosavybės teisės objektas yra valdomas, juo naudojamas ir disponuojama bendraturčių susitarimu. Bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausantis turtas nėra svetimas asmenims, kol jis nėra padalytas arba kol jungtinė nuosavybės teisė nėra pasibaigusi kitu būdu. Esant bendrajai dalinei nuosavybei, kiekvienas savininkas turi teisę į tam tikrą turto dalį, todėl tos turto dalies, kuri priklauso kitam bendrasavininkui, pagrobimas yra vagystė.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad kai turtą pagrobia šeimos narys, kuriam tas turtas nepriklauso bendrosios jungtinės ar bendrosios dalinės nuosavybės teise, pvz., vaikas iš tėvų pavagia kokį nors turtą, tokia veika kvalifikuojama kaip svetimo turto pagrobimas, tačiau teismai į šią aplinkybę gali atsižvelgti sprenddami baudžiamosios atsakomybės ir bausmės skyrimo klausimus. Pvz., Vokietijoje baudžiamasis persekiojimas tokiu atveju yra pradamas tik pagal nukentėjusiojo prašymą.

Turtu baudžiamojoje teisėje tradiciškai vadinami tik tokie materialūs daiktai, į kurių gavybą ar gamybą yra įdėta žmogaus darbo. Ši tradicija neleidžia pripažinti vagystės dalyku gamtinių turtų, kurie nėra atskirti nuo gamtos, pvz., laukiniai žvėrys. Šis turtas, kad ir yra nuosavybės objektas, tačiau tradiciškai nelaikomas kaip vagystės dalykas. Žmogaus darbas ir daikto atskirimas iš gamtos – tai vienas kitą papildantys, bet ne prieštaraujantys požymiai, tai patvirtina ir galiojantis Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau šiame darbe – CK) 4.1 str., kuris pateikia daikto sąvokos apibrėžimą. Daiktais laikomi iš gamtos pasisavinti arba gamybos procese sukurti materialaus pasaulio dalykai.

Vagystės dalyku žmogus negali būti, tačiau dirbtinės jo kūno dalys, pavyzdžiui, perukas, kojų ar rankų protezai, auksiniai dantys ir kitos dalys, kurios gali būti atskirtos nuo jo kūno, yra laikomos turtu ir gali būti vagystės dalyku.

Kaltininko veika taip pat laikoma vagyste tada, kai jis pagrobia kito asmens neteisėtai įgytą turtą, pvz., pavogtą, pasisavintą, užvaldytą ir kitą. Teisėtas turto savininkas nepraranda nuosavybės teisės į turtą nepriklausomai nuo to, kiek kartų pagrobtas turtas iš vieno asmens žinios pereitų kito asmens žinion. Šiuo atveju žala padaroma teisėtam turto savininkui arba jo valdytojui.

Baudžiamosios teisės literatūroje nustatoma specifinė teisinė prigimtis turto, kuris kartu su mirusiuoju įdedamas į karstą, pvz., vestuvinis žiedas, papuošalai ir kiti. Iki mirusiojo palaidojimo šio turto savininkas nustatomas pagal paveldėjimo teisę, todėl toks turtas yra vagystės dalykas. Po palaikų, su visais ten buvusiais daiktais, palaidojimo

nutrūksta paveldėtojo nuosavybės teisės tęstinumas, kadangi jis laisva valia išskyrė tuos daiktus iš savo turto dalies. Tačiau tais atvejais, kai savininkas paslepia savo turtą karste ir jį sąmoningai palaidoja kartu su mirusiuoju, tuomet tokie daiktai gali būti vagystės dalyku.¹⁸

Elektros energija nėra laikoma vagystės dalyku, kadangi ši nusikalstama veika pasireiškia kaip neteisėtas materialinės arba nematerialinės naudos gavimas ir jos objektas yra turtinės teisės ir turtiniai interesai, o dalykas – turtinė nauda (materialioji ir nematerialioji), todėl ši nusikalstama veika BK yra išskirta į atskirą nusikalstamą veiką ir išdėstyta BK 179 str.. Bet pagal 1961 m. BK redakciją, baudžiamoji teisė elektros energiją pripažino vagystės dalyku.

Užsienio valstybių BK vyrauja dvejopas reglamentavimas: vienose šalyse energijos pagrobimas yra prilyginamas vagystei ir laikomas vagystės dalyku, o kitose šalyse yra nustatytas neteisėtas naudojimas energija ir jis nėra laikomas vagystės dalyku. Pvz., Vokietijos BK 248c str. yra nustatyta, kad tas, kas tyčia neteisėtai prisijungs ir naudos elektros energiją iš svetimo įrenginio, kad tą energiją naudotųsi pats ar trečiasis asmuo, yra baudžiamas¹⁹. Taip pat yra nustatyta ir Ispanijos BK 255 str., tik čia dar yra detalizuoti neteisėto elektros energijos, dujų, vandens, ryšių ir kitų komunikacijų užvaldymo būdai, pvz., panaudojant apgaulei skirtą įrenginį²⁰. Lietuvoje, kaip ir minėtose valstybėse, energija nėra laikoma vagystės dalyku.

Priešingai yra reglamentuota Prancūzijos BK 311-2 str., kur numatyta, kad energijos pagrobimas, padarant nuostolių kitam asmeniui, yra prilyginamas vagystei²¹. Taip pat energijos pagrobimas yra prilyginamas vagystei ir Rusijos, ir Lenkijos, ir Baltarusijos BK.

Vagystės dalyku negali būti intelektinės veiklos rezultatai. Vagystės dalyku nelaikomi ir iš apyvartos išimti daiktai, kurių apyvarta yra ribota (pvz.: narkotinės medžiagos, šaudmenys, radioaktyvios ar kitokios nuodingos medžiagos), jų pagrobimas kvalifikuojamas pagal kitus BK straipsnius.

Mokėjimo instrumento pagrobimas nelaikomas vagyste, tačiau panaudojant neteisėtai įgytą ar laikomą svetimą mokėjimo instrumentą – atsiskaitant už prekes, pinigų išgryninimas ir kita – nekvalifikuojamas pagal BK 178 str. Ši veika bus kvalifikuojama pagal BK 214 str. ir 182 str. (sutaptis).

¹⁸ Pavilionis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 345.

¹⁹ Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

²⁰ Уголовный кодекс Испании. – Москва: „Зерцало“, 1998.

²¹ France Code Penal. < http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/code_penal_soman.htm >

Apibendrinant galima teigti, kad vagystės objektas – tai visų formų ir rūšių nuosavybė: viešoji, privati, mišri. Konkreti nuosavybės forma, kaip tiesioginis nusikaltimo objektas, esminės reikšmės veikos kvalifikavimui neturi, tačiau tai būtinas įrodinėjimo dalykas. Nuosavybės neliečiamumo užtikrinimas reiškia savininko teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, bei valstybės pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsینimosi į ją. Turtas – tai kaltininkui svetimas materialus kilnojamas daiktas, turintis tam tikrą ekonominę vertę ir kuris pasisavintas iš gamtos arba sukurtas gamybos procese.

Vagystės dalykas – tai kilnojamas turtas, priklausantis tam tikram fiziniam ar juridiniam asmeniui, valstybei ar savivaldybėms. Svetimas turtas – tai daiktai, kurie grobimo momentu priklauso ne kaltininkui, o kitam asmeniui, turintys vertę bei fizinius parametrus. Vertė negali būti vien tik asmeninė, ši vertė turi turėti tam tikrą objektyvią galimybę dalyvauti civilinėje apyvartoje. Jei turtas turi vien tik subjektyvią materialinę reikšmę nukentėjusiam ir neturi jokios, piniginės vertės rinkoje, jo pagrobimas nebus laikomas vagyste.

2.1.2. Objektyvioji vagystės pusė

Baudžiamosios teisės teorijoje pats žodis pagrobimas gali būti įvairiai interpretuojamas, tačiau tiksliausiai jį apibrėžti galima taip – tai neteisėtas neatlygintinas svetimo turto užvaldymas (paėmimas) ir jo pasisavinimas. Baudžiamosios teisės teorijoje turto pagrobimas apibrėžiamas taip: tai neteisėtas daikto užvaldymas, turint tikslą tvarkytis su juo kaip su nuosavu. Objektyviajai šios veikos pusei būdinga tai, kad pati vagystės veika apima du momentus: slaptą arba atvirą svetimo turto paėmimą ir neatlygintiną turto pasisavinimą. Abu šie veiksmai įstatymo leidėjo yra įvardinti kaip turto pagrobimas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senatas išaiškino, kad turto pagrobimas – tai tyčinis, neteisėtas ir neatlygintinas svetimo turto fizinis užvaldymas, atimantis iš asmens galimybę valdyti, naudotis ir disponuoti jam priklausančiu turtu²². Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo išaiškinyje apie turto pagrobimą sako, kad vagystės veika apima tik vienas momentas, tai yra turto užvaldymas.

Gana dažnai literatūroje aptinkama pozicija, kad pagrobimas susideda iš dviejų elementų: turto paėmimo ir pasisavinimo. Pagrobimo sąvoka apibūdinama neatsiejamai nuo pasisavinimo sąvokos. Pagrobtį neužtenka vien turtą paimti, jį reikia ir

---

²² 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

pasisavinti, tai yra įgyti realią galimybę naudotis ir disponuoti svetimu turtu savo nuožiūra. Tokios nuomonės ir K. Jovaišas: vagystę galima laikyti baigta tik tada, kai turtas yra paimtas iš savininko teisėto valdymo, o kaltininkas ar asmuo, kurio naudai jis veikė, įgavo realią galimybę naudotis ir disponuoti šiuo turtu savo nuožiūra.²³ Šią vagystės baigtumo poziciją išreikia A. Drakšienė ir E. Stauskienė teisinėje literatūroje, jos pažymi, kad vagystė „pripažįstama baigtu nusikaltimu nuo to momento, kai kaltininkas pagrobia turtą ir įgyja galimybę juo disponuoti“²⁴.

A.Vosyliūtė teigia, kad vienu teisininkų nuomone vagystės baigtumui konstatuoti pakanka, kad kaltininkas pagrobtą turtą fiziškai turėtų, nors galimybės juo naudotis dar neturi, bet suvokia, kad tokią galimybę turės. Kiti nurodo, kad gramatiškai svetimo turto pagrobimas gali būti suprastas ir kaip svetimo turto grobimo procesas, ir kaip šio proceso rezultatas. Nusikalstamos veikos baigtumas visų pirma priklauso nuo nusikalstamos veikos sudėties objektyviųjų požymių. Nepaisant to, kad būtinas pagrobimo objektyvusis požymis yra žalos padarymas savininkui ar kitam teisėtam turto valdytojui, bendruoju požiūriu pagrobimas pripažįstamas baigtu tada, kai kaltininkas paima turtą ir įgyja galimybę juo naudotis ir disponuoti savo nuožiūra (pasisavina).²⁵

Pagal teismų praktiką vagystė laikoma baigta, kai kaltininkas užvaldo svetimą turtą ir taip įgyja galimybę neteisėtai valdyti, naudotis ir disponuoti pagrobtu turtu pagal savo valią. Toliau pateikiamas teismų praktikos pavyzdys, kuriame neteislingai kvalifikuota veika. Panevėžio miesto apylinkės teismo 2003-02-17 nuosprendžiu R.M. nuteistas pagal 1961 m. BK 16 str. 2 d. ir 271 str. 1 d. už tai, kad jis slapta pagrobė svetimą turtą. R.M. 2001-09-21 Panevėžio r., Krekenavos miestelyje, Vytauto gatvėje be priežiūros, esant paleistam varikliui, paliktą Vilniaus regiono Aplinkos apsaugos departamentui priklausančią automobilį VAZ 2121 su prie jo prikabinta nukentėjusiajam Z.D. priklausančia automobiline priekaba nuvairavo į kitą vietą, būtent, prie teisiemojo D.G. tėvų namo, o po to kartu su kitais šioje byloje nuteistais asmenimis nustūmė jį prie upelio užtvankos ir ten paliko. Pirmosios instancijos teismas šiuos nuteistojo R.M. veiksmus kvalifikavo kaip pasikėsinimą padaryti vagystę, o ne kaip baigtą nusikaltimą. Tokį sprendimą teismas motyvavo tuo, kad nuteistasis neįtvirtino viešpatavimo galimybės toliau valdyti nusikaltimo metu įgytus svetimus daiktus. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartimi

²³ Jovaiša K. Nusikaltimai nuosavybei // Verslo ir komercinė teisė. 1999, Nr. 4-5.

²⁴ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998. P. 39.

²⁵ Vosyliūtė A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje // Teisė. 2007, Nr. 64.

konstatavo, kad byloje nustatyta, kad R.M. svetimą turtą užvaldė ir turėjo visas galimybes juo naudotis ir disponuoti. Įstatymas nereikalauja, kad tos galimybės būtų dar kažkaip įtvirtintos. Todėl pirmosios instancijos teismo išvada, jog be viešpatavimo galimybės įtvirtinimo vagystė nėra baigta, prieštarauja įstatymui. Šios išvados pagrindu priėmus sprendimą, baudžiamasis įstatymas buvo pritaikytas netinkamai. Pagal nustatytas aplinkybes nuteistojo veiksmai turėjo būti kvalifikuoti kaip baigta vagystė, o ne kaip pasikėsinimas ją padaryti²⁶.

Tradiciškai vagystės baigtumas nustatomas atsižvelgiant ne į nukentėjusį, o į kaltininką, tai yra į kaltininko galimybę disponuoti paimtu turtu savo nuožiūra. Kaip nurodo V.Piesliakas, kad atsirastų žala nuosavybės santykiams, turtas turi būti pagrobtas.²⁷

Tiek teorija, tiek teismų praktika apibūdinama pagrobimą nurodo, kad asmuo, paėmęs turtą, turi įtvirtinti savo (kitų asmenų) viešpatavimą turto atžvilgiu, o turto paėmimo momentu kartais to įtvirtinti neįmanoma. Todėl turto paėmimo momentas nesutampa su turto pagrobimo momentu, kuris atsiranda šiek tiek vėliau, tai yra tada, kai pagrobėjas gali laikyti paimtą turtą savo nuosavybe (pasisavinti). Iš to išplaukia, kad žala nuosavybės santykiams pagal BK 178 str. padaroma, kai svetimas turtas yra pasisavinamas. Taigi būtų tinkamiausia pripažinti vagystę baigta tada, kai kaltininkas pasisavina turtą, tai yra įgyja galimybę faktiškai valdyti turtą, juo naudotis ir disponuoti savo nuožiūra. Reali galimybė reiškia, kad neturi būti objektyvių kliūčių, nelesiančių kaltininkui naudotis ar disponuoti paimtu turtu savo nuožiūra.²⁸

Baudžiamosios teisės specialistas O.Fedosiukas į turto pagrobimo sąvoką įtraukia kaltininko pasisavinimo tikslus, turto pagrobimas – tai tyčinis neteisėtas neatlygintinis svetimo kilnojamojo (judamojo) turto užvaldymas pasisavinimo tikslu. Pagrobimui būdingi padariniai: nukentėjusiajam padaryta žala netekus turto; kaltininko gauta nauda, perkėlus svetimą turtą į savo valdymą. Anot šio autoriaus, laikinas, be tikslo pasisavinti svetimą turtą užvaldymas nelaikomas pagrobimu²⁹. Taigi, mano nuomone, turto pagrobimą apibūdina abu momentai, ir turto paėmimas, ir turto pasisavinimas.

Neteisėtas turto užvaldymas ir neatlygintinas turto užvaldymas yra būdingas pagrobimui. Baudžiamosios teisės doktrinoje neteisėtumas – tai įstatymų numatyto

²⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-748, 2003 m. < <http://www.infolex.lt/praktika/demo/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=24859> >

²⁷ Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. – Vilnius: Justitia, 2006. P. 271.

²⁸ Vosyliūtė A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje // Teisė. 2007, Nr. 64.

²⁹ Oleg Fedosiuk. < http://www.mruni.lt/mru_lt_dokumentai/katedros/baudziamosios_teises_katedra/paskaitos/nusik_turtui_1.ppt#43 >

pagrindo tenkinti savo turtinį interesą nukentėjusiojo nuosavybės sąskaita nebuvimas³⁰. Svarbu yra tai, kad kaltininkas jam nepriklausantį turtą pasiima neteisėtai ir tai padaro savininkui nežinant arba žinant, bet prieš jo valią.

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senatą neteisėtas turto užvaldymas yra tada, kai kaltininkas neturi jokios tikros, ginčijamos ar tariamos teisės į grobiamą turtą ir turtas pagrobiamas veiksmais, numatytais BK 178 str..

Baudžiamosios teisės literatūroje neatlygintinumas – tai užvaldyto turto vertės atlyginimo nebuvimas. Neatlygintinumas reiškia, kad kaltininkas pasisavina turtą, bet neatlygina jo vertės.³¹

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senatą neatlygintinas turto užvaldymas yra tada, kai kaltininkas turtą užvaldo visiškai neatlygindamas jo vertės ar atlygindamas tik simboliškai arba aiškiai neteisingai.³²

Teismų praktikoje turto paėmimo pabaiga dar nereiškia jo pasisavinimo (užvaldymo) baigtumo momento. Tikrasis daikto pasisavinimas (užvaldymas) galimas tiktai tada, kai kaltininkas, suteikdamas jam naują apsaugą, paimto turto atžvilgiu įtvirtina viešpatavimo galimybę. Toks įtvirtinimas galimas įvairiausiais būdais, pvz., kaltininkas, išneštus daiktus, paslepia saugioje vietoje, pasilieka pas draugus.

Pasisavinimas (užvaldymas) negali būti laikomas baigtu tol, kol kaltininkas neišėjo iš patalpų ar nepasišalino iš tos vietos, kurioje jis neteisėtai paėmė turtą. Šiuo atveju turėtume pasikėsinimą padaryti vagystę, kadangi kaltininkas pirmąjį pagrobimo momentą – turto paėmimą, įgyvendina, tačiau antrojo – turto pasisavinimo (užvaldymo), dar ne. Kitas vagystės baigtumo momentas bus tada, kai kaltininkas vietoje suvartos pagrobtą turtą, tai yra pasisavins (užvaldys) vietoje. Todėl pasisavinimas (užvaldymas) šiuo atveju bus laikomas baigtu, nors kaltininkas ir neišėjo iš patalpų, kuriose jis neteisėtai paėmė ir pasisavino (užvaldė) turtą.

A.Vosyliūtė siūlo vagystę laikyti baigta tada, kai kaltininkas turtą pasisavina, tai yra įgyja realią galimybę faktiškai valdyti turtą, naudotis ir disponuoti juo savo nuožiūra. Todėl, atskiriant pasikėsinimą nuo baigtos vagystės, svarbiausia nustatyti, ar kaltininkas turėjo realią galimybę valdyti pagrobtą turtą, naudotis ir disponuoti juo savo nuožiūra. Reali galimybė reiškia, kad turi nebūti objektyvių kliūčių kaltininkui naudotis ar

---

³⁰ Oleg Fedosiuk. < http://www.mruni.lt/mru_lt_dokumentai/katedros/baudziamosios_teises_katedra/paskaitos/nusik_turtui_1.ppt#43 >

³¹ Ten pat.

³² 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

disponuoti paimtu turtu savo nuožiūra. Ši reali galimybė ir sudaro baigtos vagystės sudėtį. Kai kaltininkas neturi tokios galimybės, yra pasikėsinimas padaryti vagystę. Pabrėžtina, kad kaltininkas turi turėti tokią galimybę, o ne faktiškai ją įgyvendinti.³³

Praktikoje dažnai kyla problemų dėl mažų daiktų vagystės baigtumo momento. Pvz., svečiuose esantis kaltininkas mažus daiktus (pinigus, papuošalus, laikrodį) slapta paėmęs paslepia švarko kišenėje ar panašiai. Kada laikyti, kad toks nusikaltimas yra baigtas: tada, kai vagis išeina iš svečių ar kai įsidėjo tuos mažus daiktus į švarko kišenę? Kai kurie autoriai teigia, kad vagystę reikėtų laikyti baigta jau nuo to momento, kai kaltininkas taip paslepia mažus daiktus, kad jų savininkas objektyviai negaliėtų daiktų pamatyti. Kiti autoriai mano, kad šiuo atveju yra pabaigtas tik svetimo daikto paėmimas, tačiau, kol kaltininkas yra apvogtojo valdomų patalpų aplinkoje, pvz., bute, kabinete, vagystė, kaip nusikaltimas, yra nebaigta³⁴.

Peržvelgus užsienio šalių BK galima teigti, kad vagystės veika yra nustatyta kaip pagrobimas, pvz., Baltarusijos, Vokietijos, Rusijos ir Prancūzijos BK. Ispanijos BK numato vagystės veiką kaip užvaldymą, o Lenkijos BK 278 str. vagystės veika numatyta, kaip svetimo turto paėmimą pasisavinimo tikslais. Skirtingai nei Lietuvoje, Rusijoje grobimo sąvoka yra pateikta BK 158 str. pirmoje pastaboje – „kaip grobimas pagal šio kodekso straipsnius yra suprantamas savanaudiškais tikslais, neteisėtas, neatlygintinas svetimo turto paėmimas ir (arba) naudojimasis svetimu turtu kaltininko arba kitų asmenų naudai, padaręs žalą savininkui arba kitam turto valdytojui“³⁵. Taip pat grobimo sąvoka yra numatyta ir Baltarusijos BK Nusikaltimų nuosavybei pirmoje pastaboje. Vokietijos BK 242 str. nurodyta, kad vagystė yra, „kai kas nors pagrobia svetimą kilnojamąjį daiktą iš kito asmens turėdamas tikslą neteisėtai jį pasisavinti“³⁶. A. Drakšienė teisinėje literatūroje nurodo, kad „didžiausią dėmesį Vokietijos teisininkai skiria pačiai veikai (daikto paėmimui) aprašyti. Šis požymis apima daikto paėmimą (pirmas momentas) ir daikto pasisavinimą (antras momentas). Pasisavinimas pagal Vokietijos baudžiamąją teisę yra paties daikto arba jo vertės pinigine išraiška pasisavinimas“³⁷.

Padariniai (pasekmės) yra vagystės objektyviosios pusės elementas. Jeigu nusikaltimo objekto turinį sudaro teisiniai gėriai, susiję su nuosavybe, tai atsiranda turtino

³³ Vosyliūtė A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje // Teisė. 2007, Nr. 64.

³⁴ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė. 2000, Nr. 37.

³⁵ Уголовный кодекс Российской Федерации. Омега - Л, Москва, 2004.

³⁶ Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

³⁷ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998. P.38.

pobūdžio padariniai. Vagystės objektas yra nuosavybė, tai reiškia, pažeidus vagystės objektą, visada atsiranda turtinio pobūdžio padariniai. Vagystės atveju nusikalstami padariniai atsiranda net ir tada, kai nėra padaroma žala nusikaltimo dalykui.

Turtinio pobūdžio nusikalstamus padarinius baudžiamajame įstatyme nustatant nusikaltimo sudėtis yra bene lengviausia aprašyti. Vagystės sudėtis pagal turtinės žalos dydį yra skirstoma į paprastą, privilegijuotą ir kvalifikuotą. Šiais atvejais įstatymo leidėjas net nurodo konkrečią pinigine žalos dydžio išraišką, kuriai esant vagystės nusikaltimai laikomi paprasti, privilegijuoti ir kvalifikuoti. Pagal BK 190 straipsnį vagystės sudėtis yra kvalifikuota, jeigu pagrobtojo turto vertė viršija 250 MGL dydžio sumą. Jeigu vagystės metu yra pagrobta nedidelės vertės svetimas turtas, tai yra, kai jo vertė viršija 1 MGL, bet neviršija 3 MGL dydžio sumos, tai vagystės sudėtis yra laikoma baudžiamuoju nusižengimu.

A.Vosyliūtė dėl baudžiamojo nusižengimo nelaikymo privilegijuota vagystės sudėtimi teigia, kad nedidelės vertės svetimo turto pagrobimas, kuris pagal BK 178 str. 4 d. laikomas baudžiamuoju nusižengimu, nėra vagystę privilegijuojantis požymis, nes nedidelė turto vertė yra tik baudžiamosios atsakomybės už svetimo turto pagrobimą kilimo riba, o ne mažinantis šios veikos pavojingumą požymis, todėl netaikoma specialiųjų normų konkurencijos taisyklė, pagal kurią pripažįstamas privilegijuotos sudėties prioritetas kvalifikuotos atžvilgiu. Dėl to A.Vosyliūtė, nesutinka su V.Piesliako nuomone, kuris teigia, kad tais atvejais, kai įstatymų leidėjas viename BK straipsnyje formuluoja nusikaltimo ir baudžiamojo nusižengimo sudėtį, baudžiamojo nusižengimo sudėtis visada bus privilegijuota nusikaltimo sudėties atžvilgiu.³⁸

Jeigu pagrobto turto vertė yra didesnė nei 3 MGL dydžio suma, bet neviršija 250 MGL dydžio sumos, tai vagystės sudėtis yra paprasta ir ji laikoma nusikaltimu.

Išanalizavus užsienio valstybių BK galima teigti, kad vagystės padariniai visose valstybėse yra turtiniai, o vagystės sudėtis yra materialinė ir pripažįstama baigtu nusikaltimu nuo to momento, kai kaltininkas pagrobia turtą ir įgyja galimybę juo disponuoti.

Vagystės sudėtis yra materialinė, nes vagystė laikoma baigtu nusikaltimu nuo to momento, kada kaltininkas pagrobia svetimą turtą iš jo saugojimo ar laikymo vietos ir atgabena į tokią vietą, kur jam yra palankios aplinkybės tuo turtu laisvai disponuoti savo nuožiūra arba tuo turtu naudotis, o turto savininkas ar kitas teisėtas turto valdytojas netenka

---

³⁸ Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje // Teisė. 2008, Nr. 66(1).

daikto, negali jo valdyti, naudotis ir disponuoti juo. Vagystė yra sukonstruota įstatyme kaip materialinė nusikaltimo sudėtis, kuri apima ne tik pačią veiką, bet ir jos sukeltus padarinius.

Kitas objektyviosios vagystės pusės elementas yra **priežastinis ryšys** tarp veikos ir nusikalstamų pasekmių. Vagystės atveju tarp veikos, tai yra pagrobimo ir nusikalstamų pasekmių – turtinės žalos, visada yra priežastinis ryšys.

Nusikaltimo padarymo laikas, vieta, būdas, įrankiai, priemonės ir kitos aplinkybės, nėra vagystės būtinieji elementai. Dažniausiai vagystės atveju į fakultatyviusius vagystės sudėties elementus atsižvelgiama individualizuojant ar skiriant bausmes.

Peržvelgus užsienio šalių BK galima teigti, kad vagystės padarymo laikas, vieta, būdas, įrankiai, priemonės ir kitos aplinkybės nėra nustatytos BK, o į juos dažniausiai atsižvelgiama individualizuojant ar skiriant bausmes, išskyrus Rusijos BK 158 str. 1 d.³⁹ ir Baltarusijos BK 205 str. 1 d.⁴⁰, kur nustatyta, „vagystė, tai slaptas svetimo turto pagrobimas“. Rusijos baudžiamosios teisės literatūroje pagrobimas laikomas slaptu, jeigu jis įvykdytas neesant nutenėjusiajam arba pašalinių asmenų arba jiems esant, bet jiems nematant veikos⁴¹. Pagal Lietuvos BK atviroji vagystė yra vagyste kvalifikuojantis požymis, o slaptoji vagystė yra paprastoji vagystės sudėtis, o Rusijoje priklausomai nuo to, koku būdu yra padaryta vagystė, veika bus kvalifikuojama arba kaip vagystė (Rusijos BK 158 str.), arba kaip atviroji vagystė (Rusijos BK 161 str.). Taip pat ir Baltarusijos BK (Baltarusijos BK 205 str. – slaptoji vagystė, Baltarusijos BK 206 str. – atviroji vagystė).

Išnagrinėjus vagystės objektyviają pusę, galima teigti, kad turto pagrobimo esmę nusako neteisėto ir neatlygintino turto užvaldymo požymis, tai yra kai kaltininkas svetimą turtą paverčia savu, ima elgtis svetimo turto atžvilgiu taip lyg būtų jo savininkas, dėl to tikrasis šio turto savininkas ar teisėtas valdytojas netenka savo turto, kas ir sudaro nusikalstamų padarinių turinį.

Apibendrinant galima teigti, kad nusikalstamos veikos baigtumas visų pirma priklauso nuo nusikalstamos veikos sudėties objektyviųjų požymių. Nežiūrint į tai, kad būtinas pagrobimo objektyvusis požymis yra žalos padarymas savininkui ar kitam teisėtam turto valdytojui, bendruoju požiūriu pagrobimas pripažįstamas baigtu tada, kai kaltininkas paima turtą ir įgyja galimybę juo naudotis ir disponuoti savo nuožiūra. Todėl mano nuomone, turto pagrobimą apibūdina abu momentai, ir turto paėmimas, ir turto pasisavinimas.

³⁹ Уголовный кодекс Российской Федерации. Омега - Л, Москва, 2004.

⁴⁰ Уголовный кодекс Республики Беларусь. Амалфея - Минск, 2008.

⁴¹ Здравомыслова. Б.В. Уголовное право Российской Федерации. – Москва: Юристъ, 1999. Р. 145.

Neteisėtas turto užvaldymas yra tada, kai kaltininkas neturi jokios tikros, ginčijamos ar tariamos teisės į grobiamą turtą ir turtas pagrobiamas veiksmais, numatytais BK 178 str.. Neatlygintinumas reiškia, kad kaltininkas pasisavina turtą, bet neatlygina jo vertės.

Mano nuomone, vagystę reikia laikyti baigta tada, kai kaltininkas turtą pasisavina, tai yra įgyja realią galimybę faktiškai valdyti turtą, naudotis ir disponuoti juo savo nuožiūra.

2.2. Subjektyvieji požymiai

2.2.1. Subjektas

Baudžiamosios teisės doktrina nusikalstamos veikos subjektu laiko fizinį ar juridinį asmenį, padariusį nusikalstamą veiką. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad už vagystę atsako tik fizinis asmuo, kadangi BK 20 str. nustatyta, kad juridinis asmuo atsako tik už tas nusikalstamas veikas, už kurių padarymą BK Specialiojoje dalyje numatyta juridinio asmens atsakomybė. BK 178 str. atsakomybė juridiniam asmeniui nenumatyta. Vagystės subjektas visada yra tik fizinis asmuo, todėl vagystės subjektą galima apibrėžti sekančiai, tai fizinis asmuo, sulaukęs baudžiamojo įstatymo nustatyto amžiaus ir pakaltinamas.

BK 2 str. 3 d. numatyta, kad asmuo atsako pagal baudžiamąjį įstatymą tik tuo atveju, jeigu jis yra kaltas padaręs nusikalstamą veiką ir tik jeigu veikos padarymo metu iš jo galima buvo reikalauti įstatymus atitinkančio elgesio. O būtent fizinis asmuo turto pagrobimo metu turi suprasti savo veiksmus ir sugebėti juos valdyti. BK prie subjektą apibūdinančių aplinkybių priskiria amžių, nepakaltinamumą, ribotą pakaltinamumą ir apsvaigimą nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų.

Nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo subjekto amžius – tai konkreti amžiaus riba, kurios sulaukus pripažįstama, kad asmuo gali suvokti savo veiksmų pavojingumą ir kartu būti atsakingas už juos⁴². BK 13 str. nustato dvi amžiaus ribas, nuo kurių galima asmens baudžiamoji atsakomybė, pirmą amžiaus ribą taikoma asmenims, kuriems iki nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo padarymo buvo suėję 16 metų. Visi šie asmenys gali būti patraukti baudžiamajon atsakomybėn už visas nusikalstamas veikas: baigtas, rengiamasi, pasikėsiniama padaryti nusikaltimą ir veikas padarytas bendrininkaujant. Antra amžiaus riba taikoma asmenims, kuriems iki nusikaltimo padarymo buvo suėję 14 metų. Pagal BK 13 str. 2 d., vagystės subjektais gali būti pakaltinami asmenys, kuriems

---

⁴² Pavilonis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 186.

nusikaltimo darymo metu yra suėję 14 metų. Pagrindinis kriterijus, kuriuo įstatymų leidėjas rėmėsi nustatydamas baudžiamosios atsakomybės amžių už vagystę, tai yra tai, kad keturiolikmečio paauglio asmenybės ypatumai jau leidžia jam visapusiškai suvokti ir įsisąmoninti baudžiamojo įstatymo draudimą vogti bei visiems akivaizdus vagystės neteisėtumas ir pavojingumas.

Praktikoje yra tam tikri asmens, padariusio nusikalstamą veiką, amžiaus nustatymo reikalavimai. Visų pirma amžius paprastai nustatomas pagal asmens dokumentus. Dokumentai, tinkami amžiui nustatyti, yra asmens pasas ar gimimo liudijimas. Jei nėra dokumentų, kuriais remiantis galima nustatyti tikslų amžių, skiriama teismo medicininė ekspertizė amžiui nustatyti. Ekspertas nenustato tikslios gimimo datos mėnesio ir dienos tikslumu, jis gali nustatyti tik gimimo metus. Tokiu atveju nepilnamečio gimimo diena laikoma nustatytų metų paskutinioji diena, tai yra gruodžio 31 diena. Asmuo tampa baudžiamosios atsakomybės subjektu kitą dieną, tai yra naujų metų sausio 1 dieną.⁴³

Kitose valstybėse baudžiamosios atsakomybės amžiaus klausimas sprendžiamas labai įvairiai. Pavyzdžiui, Ispanijos BK 20 str. numato, kad asmuo, nesulaukęs 18 metų, netraukiamas baudžiamojon atsakomybėn, kadangi jis atsako pagal Nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės įstatymą⁴⁴. Šis įstatymas numato baudžiamąją atsakomybę nuo 16 metų. Prancūzijoje ir Lenkijoje amžius, nuo kurio asmuo gali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn yra 13 metų. Vagystės subjektas pagal Rusijos BK ir Baltarusijos BK gali būti pakaltinamas, 14 metų asmuo. Vokietijos BK 19 str. numatyta, kad „nepakaltinamas tas, kas įvykdė veiką neturėdamas 14 metų“⁴⁵. Galima teigti, kad tiek Rusijoje, tiek Baltarusijoje, tiek Vokietijoje, tiek ir Lietuvoje amžius, nuo kurio asmuo atsako už padarytą vagystę yra 14 metų. Vokietijoje nepilnamečių atsakomybės klausimus nustato specialus Jaunimo teismo įstatymas. Vokietijoje visi asmenys iki 21 metų skirstomi į nepilnamečius, amžius 14-17 metų ir jaunimą, amžius 18-21 metų. Šiems nepilnamečiams už nusikalstamų veikų padarymą taikomos auklėjamosios ir drausminamosios priemonės⁴⁶.

Pakaltinamumas yra vienas iš būtinų nusikaltimo subjekto požymių. Pakaltinamumas – tai asmens sugebėjimas suvokti savo veiksmų esmę ir juos valdyti. Pakaltinamumas susideda iš dviejų momentų, tai intelektualinio (sugebėjimo suvokti savo veiksmų esmę, pasekmes, suprasti veikos pavojingumą) ir valinio (gebėjimo valdyti savo

⁴³ Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. – Vilnius: Justitia, 2006. P. 306.

⁴⁴ Уголовный кодекс Испании. – Москва: „Зерцало“, 1998.

⁴⁵ Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

⁴⁶ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998. P.20-21.

veiksmus, tai yra valingai elgtis arba nesielgti). Abu momentai turi būti vienu metu, jeigu nors vieno nebus, atsiranda nepakaltinamumas arba ribotas pakaltinamumas. Nepakaltinamumas yra apibrėžtas BK 17 str. ir tai yra tokia būseną, kai fizinis asmuo dėl psichinių sutrikimų nesuvokia savo veiksmų esmės ir nesugeba jų valdyti. Nepakaltinamumas gali būti nustatomas tik į praeitį ir siejamas tik su nusikalstamos veikos padarymu.

Nepakaltinamumo sąvoka remiasi dviem kriterijais: juridiniu ir medicininio. Abu nepakaltinamumo kriterijai glaudžiai susiję ir turi vienodą reikšmę konstatuoti nepakaltinamumo būseną. Bent vieno iš jų nesant nepakaltinamumas eliminuojamas ir asmuo traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už padarytą veiką. Juridinis kriterijus pasireiškia tuo, kad asmuo nesugeba suvokti veiksmų esmės ir nesugeba valdyti tokių veiksmų. Medicininis kriterijus pasireiškia chroniška psichinė liga, laikinu psichinės veiklos sutrikimu, silpnaprotyste (debilumas, imbecilumas, idiotija) ir kita patologine būseną (baltoji karštinė). Kad fizinis asmuo būtų pripažintas nepakaltinamu, turi būti nors viena medicininio kriterijaus ir nors viena teisinio kriterijaus rūšis. Pirmiausia yra nustatomas medicininis kriterijus, kurį nustato medikai. Esant medicininiam kriterijui juridinį ir visą nepakaltinamumo klausimą sprendžia teisininkai.

Nepakaltinamumas nustatomas tik nusikalstamos veikos atžvilgiu, o fizinis asmuo yra laikomas nepakaltinamu, bet pačios veikos pavojingumas išlieka. Asmuo, kurį teismas pripažino nepakaltinamu, neatsako pagal BK už padarytą nusikalstamą veiką, bet teismas gali jam taikyti BK numatytas priverčiamąsias medicinos priemones.

Užsienio valstybių BK nepakaltinamumas apibrėžiamas panašiai kaip ir Lietuvoje. Pavyzdžiui, Vokietijos BK 20 str. nustatyta, kad „be kaltės veikė tas, kuris veikos padarymo metu dėl liguisto psichinio susirgimo, dėl esminio sąmonės sutrikimo ar dėl silpnaprotystės arba dėl kitos sunkios psichinės anomalijos yra nepajėgus suvokti savo veiksmų neteisėtumo arba pagal šį suvokimą veikti“⁴⁷. Baltarusijos BK 28 str. nepakaltinamumą apibrėžia sekančiai, „netraukiamas baudžiamojon atsakomybėn asmuo, kuris darydamas pavojingą visuomenei veiką buvo nepakaltinamumo būsenoje (būklėje), tai yra negalėjo suprasti faktinių aplinkybių ir savo veikos, ar neveikimo keliamą visuomeninį pavojų arba chroniškos psichinės ligos, laikino psichikos sutrikimo, silpnaprotystės, ar kitokio psichinės patologijos pasėkoje valdyti daromus veiksmus“⁴⁸.

---

⁴⁷ Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

⁴⁸ Уголовный кодекс Республики Беларусь. Амалфея - Минск, 2008.

Pagal BK 18 str. ribotas pakaltinamumas apibrėžiamas panašiai kaip ir nepakaltinamumas, pagrindinis skirtumas, kad riboto nepakaltinamumo atveju fizinis asmuo, darydamas nusikalstamą veiką negalėjo pilnai suvokti savo veiksmų esmės ir juos valdyti dėl psichikos nukrypimų, kurie nebuvo pakankamas pagrindas pripažinti jį nepakaltinamu. Medicininiai kriterijai abejais atvejais visiškai sutampa, bet riboto pakaltinamumo atveju jie yra žymiai platesni. V.Piesliakas apie ribota pakaltinamumą teigia, kad nors ribotas pakaltinamumas ir apibrėžiamas panašiai kaip nepakaltinamumas, jo baudžiamoji teisinė reikšmė yra visai kita. Ribotas pakaltinamumas nėra nusikalstamos veikos sudėties požymis. Ribotas pakaltinamumas neturi įtakos sudėčiai kaltininko veikoje ir patraukti jį baudžiamojon atsakomybėn. Tačiau pripažinus asmenį ribotai pakaltinamą, įstatyme numatyta galimybė skirtiną bausmę švelninti⁴⁹. Riboto pakaltinamumo esmė, kad visų pirma turi būti nustatyta, kad fizinis asmuo yra pakaltinamas ir tik tada spręsti, ar tas pakaltinamumas visiškai ar ribotas.

Pagal BK 19 str. fizinis asmuo, apsvaigęs nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, nuo baudžiamosios atsakomybės neatleidžiamas. Fizinis asmuo gali būti apsvaigęs pats savo noru, tokiu atveju asmuo nuo baudžiamosios atsakomybės nebus atleidžiamas. Taip pat asmuo gali būti apsvaigintas prieš savo valią, tai yra prievartos arba apgaulės būdu, tokiu atveju, priklausomai nuo nusikalstamos veikos padarymo, asmuo gali būti atleidžiamas arba bausmė gali būti švelninama.

2.2.2. Subjektyvioji vagystės pusė

Šiuolaikinė baudžiamosios teisės teorija, laikydamosi tradicijos, traktuoja turto pagrobimą kaip tyčinį neteisėtą neatlygintiną svetimo turto paėmimą (užvaldymą) ir jo pasisavinimą. Taigi, vagystės subjektyvioji nusikaltimo pusė ypatinga tuo, kad vagystė yra tik tyčinė nusikalstama veika, kuri padaroma tik **tiesiogine tyčia**. Kaltininkas suvokia, kad turtas yra svetimas, ir nori jį neatlygintinai užvaldyti. Taip pat kaltininkas supranta, kad turto savininkui bus padaryta materialinė žala. Įstatymų leidėjas, formuluodamas vagystės dispoziciją, nenurodė šios veikos tikslo.

Vagystė padaroma apibrėžta ir neapibrėžta tyčia. Jei kaltininkas siekė tyčia pagrobti didelės vertės turtą, bet jam nepavyko, jo veika vertinama kaip pasikėsinimas padaryti didelės vertės svetimo turto grobimą, tai yra apibrėžta tyčia. Jeigu kaltininko tyčia

---

⁴⁹ Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. – Vilnius: Justitia, 2006. P. 330.

dėl grobiamo turto vertės neapibrėžta, jo veika turi būti kvalifikuojama, atsižvelgiant į turto vertę, jei nėra kitų veiką kvalifikuojančių požymių, tai yra neapibrėžta tyčia. Atskleidžiant nusikalstamo sumanymo turinį, nepakanka nustatyti tik objektyviuosius veikos požymius, būtina nustatyti ir subjektyviuosius požymius, o būtent reikia išsiaiškinti, ko siekė bei kokius padarinius numatė kaltininkas. Esant veiką kvalifikuojančių požymių, būtina nustatyti, kad kaltininkas šiuos požymius suprato.

Nagrinėjant vagystės atvejus reikia atsižvelgti į nusikalstamo sumanymo turinį, tyčios apibrėžtumą, jos kryptingumą. Reikia nustatyti ar kaltininko atliktų veiksmų visuma vertintina kaip kelios atskiros nusikalstamos veikos, ar jie yra tik vienos tęstinės veikos epizodai.

Pateiktame teismų praktikos pavyzdyje yra teisingai nustatyta tęstinė vagystės veika. Šiaulių apygardos teismo 2007-02-13 nuosprendžiu D.Z. nuteistas pagal BK 178 str. 3 d. už tai, kad 2002 m. lapkričio mėn., AB „Akmenės cementas“, esančios Naujojoje Akmenėje, J. Dalinkevičiaus g. 2, teritorijoje, įgyvendindamas vieningą tyčią, apimančią nusikalstamą sumanymą – pagrobti didelės vertės svetimą turtą – mazutą, slapta per devynis kartus, naudodamasis technologine įranga, perpumpavo iš aštuonių technologiškai sujungtų cisternų į A.P. vairuojamą mazutvežį 256,14 t mazuto, o A.P. išvežus šį mazutą iš AB „Akmenės cementas“ teritorijos, pagrobė AB „Akmenės cementas“ priklausančias 256,14 t mazuto, kurio vertė 115 293,73 Lt. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs šią bylą kasacine tvarka, konstatavo, kad teismai teisingai pripažino, kad D.Z. įvykdė vieną tęstinę nusikalstamą veiką, susidedančią iš devynių atskirų nusikalstamos veikos epizodų. Tokia išvada darytina atsižvelgiant į bylos duomenis, kurie patvirtina, kad D. Z. turėjo vieningą tyčią užvaldyti didelės vertės svetimą turtą. Bylos duomenimis, mazutas buvo vagiamas sistemingai, buvo susitarta dėl atsiskaitymo tvarkos, suderintos mazuto išvežimo iš AB „Akmenės cementas“ teritorijos grafikas, mazutas buvo gabenamas ta pačia cisterna, iš tų pačių technologiškai sujungtų talpyklų, kiekvienu atveju toks pats kiekis, grobiamas buvo vienas ir tas pats kuras (mazutas), dėl jo gabenimo tarėsi tie patys asmenys, jį visais atvejais mazutvežiu gabeno vienas ir tas pats asmuo – A.P. Veika teisingai įvertinta kaip tęstinė, nes atskiri ją sudarantys neteisėti veiksmai įvykti tomis pačiomis aplinkybėmis, tokiu pačiu būdu, siekiant vieningo rezultato.⁵⁰

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad vagystė yra tęstinė tada, kai nustatoma, kad visos vagystės padarytos vieninga kaltininko tyčia ir siekiant vieningo

---

⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-446, 2008 m. < http://www.lat.lt/default.aspx?item=tn_liteko&lang=1 >

rezultato. Tokiu būdu pagrobto turto vertė sudedama ir tada sprendžiama, pagal kurią BK atitinkamo straipsnio dalį kvalifikuoti nusikalstamą veiką. Bet jei panašūs ar net analogiški veiksmai padaromi, nesant vieningos tyčios, kaskart įgyvendinant naują sumanymą, tai tokie veiksmai, nepaisant jų analogiškumo ar net identiškumo, kvalifikuojami atskirai ir atitinkama BK 178 str. dalis parenkama atsižvelgiant į kiekvieną atskirą veiksmu (epizodu) užvaldyto ar pasikėsinto užvaldyti turto vertę⁵¹.

Vagystė nėra pripažįstami ir tokie atvejai, kai savininkas leidžia asmeniui naudotis daiktu, tačiau kai tas asmuo naudojasi daiktu savininkui nežinant, pvz., asmuo, kuriam savininkas leisdavo naudotis motociklu, kartą juo pasinaudoja savininkui nežinant, po to grąžina motociklą.

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimą, jeigu kaltininkas panaudoja fizinį smurtą neturėdamas tikslo pagrobti svetimo turto, tačiau toks sumanymas kaltininkui kyla panaudojus smurtą, kaltininko veiksmai kvalifikuojami kaip dvi savarankiškos nusikalstamos veikos – sveikatos sutrikdymas ir vagystė, tai yra realioji nusikaltimų sutaptis. Bet jei kaltininko sumanymas pagrobti turtą kyla smurto panaudojimo metu, tada veika kvalifikuojama pagal BK 180 str., plėšimas⁵².

Apžvelgus užsienio valstybių BK nustatyta, kad vagystė visuose valstybėse yra tik tyčinė nusikalstama veika. Kaltininkas vogdamas suvokia, kad turtas yra svetimas, bet vis tiek siekia jį neatlygintinai pasisavinti.

Vagystės subjektyviosios pusės elementai yra nusikalstamos veikos padarymo tikslas ir motyvas. Nusikalstamos veikos **motyvas** pagal baudžiamosios teisės teoriją yra veikos priežastis, paskata, nusikalstamo elgesio varomoji jėga ar savęs pateisinimas. Nusikalstamos veikos padarymo tikslas – tai asmens siekiai, susiję su nusikalstamos veikos padarymu, priežastys, dėl ko jis nusprendė padaryti nusikalstamą veiką.

BK 178 str. suformuluota vagystės dispozicija nenurodo nusikaltimo tikslo, tačiau kaltininko ketinimų dėl vagystės dalyko išsiaiškinimas (pasisavinti, perduoti tretiesiems asmenims ir kita) padeda suvokti kaltininko elgesio motyvus ir tikslą, taip pat tai padeda vagystę atskirti nuo kitų nusikalstamų veikų.

Tarp teisininkų vyksta ginčas, ar savanaudiškumas yra vagystės sudėties požymis, ir ar nustatyti tokį motyvą yra būtina sąlyga šiai veikai kvalifikuoti. Ankstesnių BK vagystės dispozicijose žodis „savanaudiškumas“ nebuvo minimas. Tačiau dažname baudžiamosios teisės

---

⁵¹ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

⁵² Ten pat.

specialiosios dalies vadovyje ar komentare buvo daroma išvada, kad savanaudiškumas yra grobimo sudėties požymis, taigi įrodinėtina aplinkybė šios kategorijos baudžiamosiose bylose.

Pasitaiko atveju, kai nusikaltusio asmens veika neturi savanaudiško motyvo (pavogta mašina, kad galėtų ją sunaikinti ar laikinai pasinaudoti – pasivažinėti po miestą). Kaip vertinti veiką, neturinčią aiškaus savanaudiško motyvo. Atkreiptinas dėmesys, kad vagystės sudėtyje nusikalstamos veikos motyvas nėra aprašytas. Vadovaujantis teorinėmis nuostatomis tai reikštų, kad motyvas nėra nusikalstamų veikų nuosavybei sudėties požymis. Dažniausiai nusikaltimai, susiję su svetimo turto neteisėtu pasisavinimu, padaromi iš savanaudiškų paskatų. Kyla klausimas, ar savanaudiškumas ir apskritai nusikaltimo padarymo motyvas yra vagystės sudėties požymis. Kaip reiktų kvalifikuoti veiką, jei kaltininkas motyvuos savo veiksmus taip, kad jų nebus galima vertinti kaip savanaudiškų, pvz. paėmė iš pavydo, siekdamas vėliau sunaikinti turtą. Nejaugi darytina išvada, kad asmens veika apskritai nėra nusikalstama. Be abejo, vagystės sudėtis bus.⁵³

1961 m. Lietuvos BK 250 str., buvo nustatytas nusikaltimas – transporto priemonių nuavarymas, neturint tikslo pagrobti, bet nuo 1995-01-01 šis BK straipsnis neteko galios. Šios veikos baudžiamumas nebuvo panaikintas, nes 1994-11-10 įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“, priimto 1994-07-19 įsigaliojimo tvarkos“ 3 straipsnio nuostatomis transporto priemonių nuavarymas buvo prilygintas vagystei. Taip įstatymų leidėjas ne tik sugriežtino baudžiamąją atsakomybę už minėtą veiką, bet ir atsisakė esminio vagystės požymio – svetimo turto pasisavinimo.

Šiandien teismų praktika linkusi orientuotis ne į kaltės turinį, tai yra subjektyvius teisės pažeidėjo tikslus, bet į objektyvią žalą, padaromą transporto priemonės savininkui. Praktikoje paprastai vagyste pripažįstami ir tie atvejai, kai kaltininkas naudojami transporto priemone trumpą laiką, bet palieka ją taip, kad ji atitenka tretiesiems asmenims arba tik atsitiktinai grąžinama savininkui.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad laikinas pasinaudojimas turtu be tikslo užvaldyti jį nesudaro vagystės sudėties būtinųjų požymių tik tais atvejais, kai tarp turto savininko ir asmens, pasinaudojusio turtu, yra nusistovėjusi praktika, kad savininkas šiam tuo turtu leidžia naudotis. Laikinas pasinaudojimas turtu pripažįstamas tik tais

---

⁵³ Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. – Vilnius: Justitia, 2006. P. 412-413.

atvejais, kai savininko teisė naudotis daiktu suvaržoma trumpam, po to daiktą grąžinant savininkui ar paliekant jam žinomoje vietoje⁵⁴.

Kai kuriose užsienio valstybėse transporto priemonių nuvarymas, neturint tikslo jų pagrobti, yra numatytas ir dabar galiojančių BK atskiruose straipsniuose, pvz. Baltarusijos BK 214, Rusijos BK 166 str., Vokietijos BK 248b str., Lenkijos BK 289 str., Ispanijos BK 244 str..

Rusijos baudžiamosios teisės specialistai nurodo, kad vagystės subjektyviajai pusei būdinga tiesioginė tyčia ir savanaudiškas tikslas. Įstatymų leidėjas tiesiogiai nustatė, kad tarp grobimo požymių yra ir savanaudiški tikslai, tuo padėdamas tašką senam ginčui. Nesant savanaudiškų tikslų veika negali būti kvalifikuojama kaip svetimo turto grobimas⁵⁵.

Vokietijos baudžiamosios teisės teoretikai nurodo, kad vagystei dažniausiai būdingas veikimas, turint tikslą daiktą turėti sau arba veikti trečiųjų asmenų naudai. Pasisavinęs pagrobtą daiktą toliau kaltininkas elgiasi su juo kaip su nuosavu.⁵⁶ Pagal Vokietijos BK asmuo bus teisiamas už vagystę, nors ir neturėjo savanaudiškų motyvų, tuo yra siekiama apginti nuosavybę nuo bet kokių pasikėsinių, ar jie būtų padaromi savanaudiškais motyvais, ar altruistiniais. A. Drakšienė siūlo šiai nuomonei pritarti, nes nepriklausomai nuo šio nusikaltimo motyvų, jis yra pavojingas veikimas, juo kėsinamasi pažeisti nuosavybės neliečiamumą ir padaryti žalą savininkui⁵⁷.

Todėl galima teigti, kad baudžiamasis įstatymas siekia apginti nuosavybę nuo bet kokių pasikėsinių, ar jie būtų padaromi savanaudiškais, ar keršto, ar altruistiniais motyvais. Nepriklausomai nuo to, kokiais motyvais būtų padaroma vagystė, ji yra pavojingas veikimas, kuriuo kėsinamasi pažeisti nuosavybės neliečiamumą ir padaryti žalą savininkui.

Kvalifikuojant vagystę daugiausia problemų kyla tada, kai kaltininkas veikia trečiųjų asmenų naudai. Pvz., asmuo pagrobė automobilį, kad juo galėtų skubiai į ligoninę nuvežti labai sunkiai sužeistą asmenį. Minėtoje situacijoje atsiranda būtinojo reikalingumo problema.

Teisinėje literatūroje, nagrinėjant būtinojo reikalingumo problemas nurodyta, kad esminė būtinojo reikalingumo prielaida yra realus pavojus gyvybei, sveikatai, laisvei ar kitam teisiniam gėriui, kai apsisaugoti nuo gresiančio pavojaus neįmanoma nepažeidus kitų

---

⁵⁴ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005

⁵⁵ Н.Ф. Кузнецова. Новое уголовное право России. Особенная часть. – Москва: „Зерцало“, 1996. P.132.

⁵⁶ Pavilionis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 348.

⁵⁷ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998. P. 40.

asmenų teisiškai pripažintų interesų. Nors šiais atvejais kaltininko veiksmai visiškai atitinka vagystės sudėtį, tačiau šie veiksmai negali būti vertinami kaip vagystė. Taip pat vagyste neturėtų būti laikomi ir toks atvejis, kai asmuo tyčia paima daiktą norėdamas jį gražinti savininkui ar kitam teisėtam jo valdytojui, pvz., mokytojas prieš mokinio valią paima neteisėtai įgytą daiktą, turėdamas tikslą jį gražinti savininkui⁵⁸.

Peržvelgus užsienio šalių BK nustatyta, kad daugumoje šalių vagystės tikslas ir motyvas nėra numatyti BK, taip pat kaip ir Lietuvos BK. Tik kaip kuriuose užsienio šalių BK yra numatytas vagystės tikslas, pvz., Ispanijos BK 238 str. nustatyta, kad kaltas padaręs vagystę, pripažįstamas tas, kuris turėdamas pasipelnymo tikslą, užvaldys svetimą kilnojamąjį daiktą⁵⁹.

Išanalizavus subjektyviąją vagystės pusę, galima teigti subjektyvųjį pagrobimo elementą nusako tai, kad kaltininkas veikia tyčia, tai yra suvokia, kad grobia svetimą turtą, numato daromą žalą turto savininkui ir jos nori. Kodėl kaltininkas tai daro (motyvas) ir ką ketina daryti su pagrobtu turtu (tikslas) iš esmės nieko nekeičia, nes kaltininkas vis vien neteisėtai kėsinaisi į svetimą nuosavybę.

Išanalizavus šią dalį galiu teigti, kad nors nusikaltimo tikslas ir nenurodomas vagystės dispozicijoje, tačiau kaltininko ketinimų dėl vagystės dalyko išsiaiškinimas padeda suvokti kaltininko elgesio motyvus ir tikslą, taip pat tai padeda vagystę atskirti nuo kitų nusikalstamų veikų.

Todėl galima teigti, kad nepriklausomai nuo to, kokiais motyvais būtų padaroma vagystė, ji yra pavojingas veikimas, kuriuo kėsinamasi pažeisti nuosavybės neliečiamumą ir padaryti žalą savininkui.

---

⁵⁸ Pavilionis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 349.

⁵⁹ Уголовный кодекс Испании. – Москва: „Зерцало“, 1998.

3. VAGYSTĘ KVALIFIKUOJANTYS POŽYMIAI

Kvalifikuota nusikalstamos veikos sudėtis tai sudėtis, į kurią įtraukiami papildomi, palyginti su pagrindine sudėtimi, požymiai, kurie didina veikos pavojingumą ir dėl to baudžiamasis įstatymas numato už tai griežtesnę bausmę. Kvalifikuota nusikalstamos veikos sudėtis dažniausiai aprašoma BK specialiosios dalies straipsnių 2, 3 arba 4 dalyse, jeigu šiose dalyse formuojami nusikalstamos veikos sudėties požymiai. Baudžiamosios teisės teorijoje priklausomai nuo to, ar vagystė padaryta sunkinančiomis aplinkybėmis, ar ne, jos sudėtis yra vadinama paprastąja arba kvalifikuota. Paprastoji vagystės sudėtis yra aprašoma BK 178 str. 1 d.. Ši sudėtis yra pagrindinė, nes joje įtvirtintas minimalus skaičius nusikalstamos veikos sudėties požymių – tas, kas pagrobė svetimą turtą, tai yra, nėra numatyta nei privilegijuojančių, nei kvalifikuojančių požymių. Paprastoji vagystė baudžiama viešaisiais darbais arba bauda, arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki trejų metų.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas aiškina, kad remiantis teisės normų konkurencijos taisyklėmis, esant bent vienam atsakomybę kvalifikuojančiam požymiui, taikoma ta norma, kurioje numatyta atsakomybė už kvalifikuojančių požymių turinčios veikos padarymą. Tokia taisyklė taikytina ir tais atvejais, kai konkuruoja dvi kvalifikuojančius požymius numatančios normos, nustatytos skirtingose BK straipsnio dalyse. Pagal susiklosčiusią teismų praktiką, esant dviejų specialių kvalifikuojančius požymius numatančių normų konkurencijai, taikytina ta norma, kurioje nustatyta baudžiamoji atsakomybė už pavojingesnę nusikalstamą veiką⁶⁰.

Kvalifikuota nusikalstamos veikos sudėtis apima papildomus, palyginus su pagrindine sudėtimi, požymius, didinančius nusikalstamos veikos pavojingumą. Požymiai, didinantys nusikalstamos veikos pavojingumą, išreiškia įstatymų leidėjo numatomą tipinį atsakomybės dydžio laipsniavimą, todėl kvalifikuojamojo požymio nustatymas visada lemia ir atitinkamai griežtesnę sankciją. Pagal sankcijos griežtumą galima atskirti kvalifikuotą sudėtį nuo pagrindinės sudėties. Kvalifikuotos vagystės sudėtys yra išdėstytos tame pačiame BK 178 str. kaip ir paprasta vagystė, tik kitose jo dalyse, tai yra 2 ir 3 dalyje.

Anksčiau galiojusioje BK 1961 m. redakcijoje vagystę kvalifikuojantys požymiai buvo kitokie nei dabar galiojančiame BK. 1961 m. BK 271 str. 2, 3 ir 4 dalyse

---

⁶⁰ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

buvo numatyti tokie vagystę kvalifikuojantys požymiai – vagystė padaryta pakartotinai, vagystė padaryta grupėje iš anksto susitarusių asmenų, vagystė padaryta, įsibraunant į negyvenamąją patalpą, vagystė padaryta, įsibraunant į gyvenamąją patalpą, automobilio vagystė ir vagystė padaryta stambiu mastu. 2003-05-01 įsigaliojus naujam BK, šie vagystę kvalifikuojantys požymiai nustojo galios.

2007-07-21 įsigaliojo BK 178 str. naują redakcija ir vagystę kvalifikuojantys požymiai numatyti 178 str. 2 d. buvo papildyti nauju kvalifikuojančiu požymiu – atviras svetimo turto pagrobimas. Todėl šiai dienai, pagal galiojančią BK 178 str. 2 d. redakciją, vagystę kvalifikuojantys požymiai yra šie: atviras svetimo turto pagrobimas; svetimo turto pagrobimas įsibrovus į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją; svetimo turto pagrobimas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio viešoje vietoje (kišenvagystė); automobilio pagrobimas. Išnagrinėsime detaliau kiekvieną vagystę kvalifikuojantį požymį, numatyta BK 178 str. 2 d..

Sovietiniu laikotarpiu Lietuvoje dėl akiplėšiškumo arba nepavojingo gyvybei ar sveikatai smurto pavartojimo arba grasinimo nukentėjusiajam pavartoti tokį smurtą atviroji vagystė buvo laikoma pavojingesniu bei sunkesniu nusikaltimu už slaptąją vagystę ir reglamentuota atskirame BK straipsnyje. Baudžiamąjį įstatymą 1994 m. keičiant, dalis požymių, susijusių su fizinės jėgos pavartojimu prieš nukentėjusįjį siekiant nugalėti jo pasipriešinimą, perėjo į plėšimo sudėtį, o veiksmai, nesusiję su smurtu, priskirti paprastajai vagystei.

Reikia paminėti, kad dabar galiojančio BK projekte atvirąją vagystę buvo numatoma atskirti nuo slaptosios. Čia atviras svetimo turto pagrobimas turėjo būti įtvirtintas kaip savarankiškas nusikaltimas – atviroji vagystė, bet vis dėlto įsigaliojus naujojo BK 178 str. 1 d. norma apėmė ir slaptą, ir atvirą svetimo turto pagrobimą. Nors, šiai dienai, atviroji vagystė yra vagystę kvalifikuojantis požymis.

Atvirosios vagystės esminis požymis, atskiriantis ją nuo slaptosios vagystės, yra kaltininko veiksmų atvirumas. Teisės literatūroje, vagystė laikoma atvirąja tada, kai kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ar kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą. Kaltininkas žino, kad šie asmenys supranta jo veiksmų pobūdį, bet ignoruoja šią aplinkybę. Toks kaltininko veikimas rodo didesnę jo išūlumą⁶¹. O teisės specialistas O.Fedosiuk, atvirąją vagystę apibrėžia sekančiais, atvira vagyste laikytinas toks turto pagrobimas, kai kaltininkas paima

---

⁶¹ Pavilonis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 347.

svetimą turtą matant savininkui ar kitiems asmenims, suprasdamas, kad šie supranta jo veiksmų neteisėtumą⁶².

Galima vagystę laikyti atvira tada, kai kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ir kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą. Nėra atvirosios vagystės tada, kai daiktai iš nukentėjusiojo pagrobiami matant žmonėms, kurie dėl savo psichinių ar fizinių savybių nesuvokia kaltininko veiksmų esmės, ir kaltininkas tai žino.

Slapta vagystė yra tada, kai: 1) svetimas turtas pagrobiamas nesant nukentėjusiojo arba pašalinių asmenų, taip pat jiems esant, tačiau nepastebint kaltininko veiksmų (nejaučiant, negirdint, nematant); 2) nukentėjusysis ar pašaliniai asmenys mato ir suvokia kaltininko veiksmus, tačiau apsimeta, kad nieko nesupranta, o kaltininkas įsitikinęs, kad veikia slapta; 3) turtas pagrobiamas pastebint nukentėjusiajam arba pašaliniams asmenims, tačiau jie dėl mažametystės, ligos ar kitokios būsenos (pavyzdžiui, girtumo, narkotinio apsvaigimo) nesuvokia kaltininko veiksmų, ir kaltininkas tai supranta. Slaptoji vagystė gali virsti atvira, jei kaltininką, pradėjusį slaptosios turto vagystės veiksmus, pastebi kiti nusikaltime nedalyvaujantys asmenys, tačiau kaltininkas sąmoningai nesiliauja daręs nusikaltimo, siekdamas užvaldyti ar išlaikyti pagrobtą turtą.

Teismai ne visada teisingai taiko šį vagystę kvalifikuojantį požymį, todėl pasitaiko klaidų kvalifikuojant šias veikas. Tai matyti iš toliau pateikto teismų praktikos pavyzdžio. Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2008-02-15 nuosprendžiu D.V. pagal BK 178 str. 4 d. nuteistas už tai, kad pagrobė nedidelės vertės svetimą turtą, tai yra 2007-09-03 prie namo, gavęs iš A.R. pasinaudoti mobiliojo ryšio telefonu „Nokia 3120“, jo nebegrąžino, pasišalino iš įvykio vietos ir taip pagrobė A.R. priklausantį 140 Lt vertės mobiliojo ryšio telefoną „Nokia 3120“. Klaipėdos apygardos teismas nuosprendžiu nustatė, kad D.V. veikė viešai, esant savininkui, kuris suvokė neteisėto svetimo turto pagrobimo faktą, ir nuteistasis žinojo, kad savininkas tai suvokia, todėl D.V. veika kvalifikavo pagal BK 178 str. 2 d.. Teismas sprendė, kad D.V. atvirai pagrobė A.R. priklausantį turtą. Šioje byloje apeliacinės instancijos teismas, pakeisdamas pirmosios instancijos teismo nuosprendį, padarė pagrįstą išvadą, kad nuteistajam mintis pavogti nukentėjusiajam priklausantį mobiliojo ryšio telefoną (140 Lt. vertės) kilo dar jiems stovint laiptinėje ir rūkant, o ne užėjus už namo kampo. Apeliacinės instancijos teismas, nustatydamas kvalifikuotos vagystės požymius, taip pat pažymėjo, kad D.V. veikė viešai, matant savininkui, kuris suvokė neteisėto svetimo turto

---

⁶² O.Fedosiuk.

<http://www.mruni.lt/mru_lt_dokumentai/katedros/ baudziamosios_teises_katedra/paskaitos/Nusik_turtui_1.ppt #42>

pagrobimo faktą, o nuteistasis žinojo, kad savininkas tai suvokia. Tyčios kilimo momentas ir nukentėjusiojo suvokimo, kad daroma nusikalstama veika, momentas yra faktinės bylos aplinkybės. Dėl šių argumentu Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nuteistojo D.V. skundą atmetė⁶³.

Išnagrinėjus užsienio šalių baudžiamuosius kodeksus buvo pastebėta, kad kvalifikuojantis požymis – atviras svetimo turto pagrobimas, nėra nustatytas nei vienoje užsienio valstybėje. Bet reikia pastebėti, kad pagal Rusijos BK 161 str. ir Baltarusijos BK 206 str., atviras svetimo turto pagrobimas traktuojamas kaip savarankiškas nusikaltimas, tai yra atviroji vagystė.

Pagal galiojančią BK redakciją, įstatymas, priešingai nei iki jo galiojęs BK, neskirsto patalpos į gyvenamąją ir negyvenamąją. Dėl to išsprendė nemažai iki tol kilusių problemų dėl patalpos rūšies nustatymo. Pagal dabar galiojanti BK, norint inkriminuoti BK 178 straipsnio 2 dalį, svarbu, kad kaltininkas įsibrautų į patalpą.

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato išaiškinimą patalpa – tai uždara erdvė, statinys, skirtas žmonėms laikinai ar nuolat gyventi ir dirbti arba materialinėms vertybėms laikyti, paprastai turintis stogą ir specialų įėjimą⁶⁴. Patalpa baudžiamosios teisės teorijoje suprantama kaip uždara erdvė, statinys, turintis sienas, stogą ir specialų įėjimą, ar pastatas, tai yra tam tikra erdvė, turinti sienas, stogą ir kuris nejudėdamas stovi ant žemės, skirtas žmonėms ar materialinėms vertybėms, ir į kurią gali patekti žmogus.

Patalpos gali būti įvairios: stacionarios, kilnojamos, nuolatinės, laikinos. Jos gali būti skirtos tiek darbui, nuolatiniam ar laikinam turto saugojimui, pramogoms, mokymuisi tiek nuolatinai ar laikinai žmonėms gyventi.

Taigi, galiojantis BK, kaip ir kai kuriose kitose užsienio valstybėse galiojantys baudžiamieji įstatymai, neišskiria įsibrovimo į gyvenamąsias patalpas, nors tai yra pavojingesnė veika, nes šalia kėsिनimosi pagrobti žmogaus turtą pažeidžiamas dar vienas papildomas objektas – Konstitucijoje garantuota žmogaus teisė į gyvenamosios patalpos neliečiamybę. Pavyzdžiui, Rusijos BK 158 straipsnyje yra išskirta kvalifikuota vagystė, tai yra neteisėtas įsibrovimas į gyvenamąją patalpą.

Rusijos baudžiamosios teisės specialistai gyvenamąją patalpą laiko tą patalpą, kuri skirta gyventi žmonėms. Pagal Rusijos baudžiamosios teisės specialistus gyvenamoji patalpa – tai gyvenamieji namai, taip pat gyvenamosios patalpos kitokiuose pastatuose,

---

⁶³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-415, 2008 m. < http://www.lat.lt/default.aspx?item=tn_liteko&lang=1 >

⁶⁴ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

atskiri gyvenamieji namai, atskiri butai tuose namuose, kambariai komunaliniuose butuose, gyvenamieji butai ir kambariai namuose, kurių paskirtis yra kitokia. Rusų autoriai taip pat mano, kad prie gyvenamųjų patalpų galima priskirti, pavyzdžiui, patalpas skirtas ne tik nuolatiniam gyvenimui, bet ir patalpas skirtas žmonėms laikinai gyventi: sodų namelius, pagalbines patalpas, prijungtas prie namo, viešbučių kambarius ir kiti.⁶⁵ Pagal Rusijos autorius patalpa – tai statinys, skirtas žmonėms arba materialinėms vertybėms laikyti. Jis gali būti laikinas arba nuolatinis, stacionarus arba kilnojamas⁶⁶.

Saugykla baudžiamosios teisės teorijoje suprantama kaip teritorijos dalis, skirta nuolatiniam ar laikinam materialinių vertybių saugojimui, aptverta ar saugoma techninėmis ar kitomis priemonėmis (konteineriai, seifai, kilnojamosios autoparduotuvės, refrižeratoriai, vagonai, skirti vežti bagažą ar krovinius, laivų triumai, saugomos geležinkelio platformos ir kt.).

Saugyklos paskirtis yra kur kas siauresnė, palyginti su patalpos paskirtimi. Saugykla nėra skirta nei žmonėms gyventi, nei dirbti, ji skirta specialiai materialinių vertybių apsaugai. Materialinių vertybių saugojimas – pagrindinis šio įrenginio tikslas. Dėl to būtina atskirti kitus panašius daiktus, kurie skirti ne materialioms vertybėms saugoti (lagaminai, dėžės, dėklai ir pan.). Vagystė iš tokių daiktų nebus laikoma įsibrovimu į saugyklą.

Būtiną saugyklos požymis yra ir tai, kad toks įrenginys saugomas fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis, elektroninėmis apsaugos priemonėmis (užraktai, plombos, spygnos, grotos, signalizacijos įranga ir pan.). Dėl to saugykla yra riboto priėjimo objektas.

Saugomą teritoriją pagal baudžiamosios teisės teoriją, galima būtų apibrėžti atsižvelgiant į šiuos požymius: teritorija turi būti išskirta iš kitos teritorijos (pažymėta tvora, kuoliukais ir pan.); teritorija turi būti saugoma tam tikrų techninių priemonių pagalba (signalizacija, apsauga, šuo); teritorijos paskirtis – laikyti tam tikrus daiktus, vertybes.

Teisinėje literatūroje A.Vosyliūtė saugomą teritoriją skiria nuo saugyklos tik vieninteliu požymiu, o būtent tuo, kad saugykla yra įrenginys, o saugoma teritorija – apibrėžtas žemės ar vandens plotas. Saugoma teritorija – tai tam tikra vieta po atviru dangumi. Apibrėžtas žemės ar vandens plotas reiškia, kad saugoma teritorija bus ne bet koks žemės ar vandens

---

⁶⁵ Н.Ф. Кузнецова. Новое уголовное право России. Особенная часть. – Москва: „Зерцало“, 1996. Р. 136.

⁶⁶ Северин.Ю.Д. Комментарий к Уголовному кодексу РСФСР. – Москва: Юридическая литература, 1984. Р. 199.

plotas, o tik toks, kuris yra išskirtas iš kitų vietų, pavyzdžiui, pažymėtas kuoliukais, tvora ir pan. Saugoma teritorija laikytinas tiek žemės, tiek vandens plotas⁶⁷.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino saugyklos ir saugomos teritorijos sąvokas. Saugykla – tai tam tikras įrenginys, o saugoma teritorija – tai apibrėžtas žemės ar vandens plotas. Ir saugykla, ir saugoma teritorija – tai objektai, specialiai įrengti ar skirti nuolatiniam ar laikinam materialių vertybių saugojimui, saugomi fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis ar elektroninėmis apsaugos priemonėmis. Saugomos teritorijos gali būti prekybinių ar krovinių pervežimų organizacijų teritorijos, kur laikomos prekės ar kitos materialios vertybės, elevatoriai, aptvarai gyvuliams ir paukščiams laikyti ir panašiai.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo išaiškiniame pažymėjo, kad saugykla laikomas tik tam tikras stacionarus ar transportuojamas įrenginys. Standartinis automobilis pagal paskirtį yra transporto priemonė, tačiau, jeigu iš mechaninėmis ar elektroninėmis priemonėmis saugomo automobilio pavagiami asmeniniai žmogaus daiktai ar automobilio priedai (automagnetolos, garso kolonėlės ir panašiai), vagystė laikoma padaryta įsibraunant į saugyklą⁶⁸.

Tai iliustruoja šis teisingas teismų praktikos pavyzdys šios kategorijos bylose. Palangos miesto apylinkės teismo 2007-04-25 nuosprendžiu T.K. ir T.L. nuteisti pagal BK 178 str. 2 d. bei T.K. ir T.L. buvo kaltinami tuo, kad už tai, kad jie 2006-07-03, Palangoje, apsvaigę nuo alkoholio, veikdami bendrininkų grupe, įsibrovę į D.Ž. priklausančią automobilį, stovėjusį prie gyvenamojo namo ir pagrobė 450 Lt vertės turto – 250 Lt vertės automagnetolą, 200 Lt vertės garso kolonėlę. Ši vagystė yra laikoma padaryta įsibraunant į saugyklą, kadangi automobilis buvo saugomas mechaninėmis ir elektroninėmis priemonėmis ir yra kvalifikuotina pagal BK 178 straipsnio 2 dalį⁶⁹.

Išanalizavus kitų užsienio šalių baudžiamuosius įstatymus galima teigti, kad daugelyje šalių vagystė iš patalpos, saugyklos ar saugomos teritorijos yra vagystė kvalifikuojantis požymiai. Pavyzdžiui, Prancūzijos BK kaip vagystę kvalifikuojantis požymis yra nurodytas įsibrovimas į gyvenamąją patalpą ir patalpą skirtą vertybių ir medžiagų laikymui⁷⁰. Rusijos BK 158 str. 2 d. nurodytas vagystę kvalifikuojantis požymis, jeigu ji įvykdyta prasiskverbus į patalpą ar saugyklą, o 3-ioje šio straipsnio

⁶⁷ Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje. Teisė, 2008. Nr. 66(1).

⁶⁸ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

⁶⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-802, 2007 m. (S) < http://www.lit.lt/default.aspx?item=tn_litoko&lang=1 >

⁷⁰ France Code Penal. < http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/code_penal_soman.htm >

dalyje yra išskirtas vagystę kvalifikuojantis požymis – įsibrovimas į gyvenamąją patalpą⁷¹. Baltarusijos BK 205 str. 2 d. yra nurodytas vagystę kvalifikuojantis požymis – įsibrovimas į gyvenamąsias patalpas⁷². Vokietijos BK 243 str. nurodytas vagystę kvalifikuojantis požymis, jeigu ji įvykdyta įsilaužus į pastatą, butą, tarnybos ar darbo patalpas ar kitą uždara objektą arba iš saugyklos⁷³. Įdomu tai, kad tiek Rusijos, tiek ir Vokietijos BK įsibrovimas (įsilaužimas) į gyvenamąją patalpą yra išskiriamas kaip kitas požymis nei įsibrovimas (įsilaužimas) į kitas patalpas ir baudžiamas griežtesnėmis bausmėmis. Šiuo metu galiojančiame Lietuvos BK įsibrovimas į gyvenamąją patalpą nėra išskirtas kaip vagystę kvalifikuojantis požymis ir jį apimamą įsibrovimo į patalpą sąvoka.

Vagystė padaryta įsibraunant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją rodo didesnę kaltininko išūlumą siekiant užsibrėžto tikslo – paimti ir pasisavinti svetimą turtą, todėl BK numato griežtesnę atsakomybę už šią veiką, kai ji padaroma įsibrovus. Tačiau norint teisingai kvalifikuoti, būtina žinoti, kas laikoma įsibrovimu.

Praktikoje dažnai susiduriama su problemomis nustatant, ar tai buvo įsibrovimas ar ne. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimą, įsibrovimas – tai slapta arba atviras neteisėtas patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Įsibrauti galima įveikiant kliūtis (pavyzdžiui, išlaužiant duris, išjungiant signalizaciją) ir patenkant be kliūčių (pavyzdžiui, kai objektai palikti be apsaugos ar neužrakinti)⁷⁴.

Įsibrovimas gali būti padaromas įvairiausiais būdais: panaudojus parinktus ar padirbtus raktus, kurie leidžia kaltininkui pačiam nekliudomai patekti į patalpas; panaudojant technines ar kitas priemones, tai yra, kai kaltininkas pasiima daiktus neįeidamas į patalpą (pavyzdžiui, panaudodamas dresuotus gyvulius, mažus vaikus, nepakaltinamus asmenis, distancinio valdymo pultus ir taip toliau); panaudojant apgaulę (kaltininkas apsimeta elektriku, darbininku ir taip toliau); įsilaužiant, tai yra nugalėjus kliūtis, susijusias su daiktų vientisumo pažeidimu, ar žmonių pasipriešinimą.

Rusijos baudžiamosios teisės specialistai įsibrovimą apibūdina kaip slapta arba atvirą įsibrovimą į gyvenamąją nukentėjusiojo patalpą, kitokią patalpą arba kitą saugyklą, turint tikslą pagrobti svetimą turtą. Įsibrovimas tai neteisėtas, jeigu jis įvykdomas kaltininko, neturinčio jokios patekimo teisės ir tuo pažeidžiančiam nustatytą patekimo draudimą. Bet kuriuo atveju vagystės tikslas turi atsirasti anksčiau nei padaromas įsibrovimas⁷⁵.

⁷¹ Уголовный кодекс Российской Федерации. Омега - Л, Москва, 2004.

⁷² Уголовный кодекс Республики Беларусь. Амалфея - Минск, 2008.

⁷³ Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

⁷⁴ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

⁷⁵ Здравомыслова. Б.В. Уголовное право Российской Федерации. – Москва: Юристъ, 1999. Р. 148.

Išnagrinėjus kitų užsienio valstybių baudžiamuosius įstatymus galima teigti, kad daugelio užsienio šalių įstatymai numato vagystę su įsilaužimu. Tačiau įsilaužimo su įsibrovimu suvienodinti negalima, nes įsibrovimo turinys yra platesnis, todėl kai kurių šalių įstatymų leidėjai, aprašydami vagystės dispozicijas, išvardijo konkrečius neteisėto patekimo į patalpas būdus. Tačiau Lietuvos BK įsibrovimo sąvoka nekonkretinama, o jos turinį aiškina baudžiamosios teisės teorija.

Pagal Ispanijos BK 239 str. yra nustatyti šie įsibrovimo būdai: sienų, lubų ar grindų išgriovimas; durų ar langų išlaužimas; padirbtų arba parinktų raktų panaudojimas; saugos sistemų sugadinimas⁷⁶. Vokietijos įstatymų leidėjas jau pačioje straipsnio dispozicijoje nurodo pagrindinius įsibrovimo būdus. Vokietijos BK 243 str. nurodoma, kad kaltininkas yra baudžiamas už veikos padarymą įsilaužiant, prasiskverbiant į pastatą, butą, tarnybos ar darbo patalpas arba patekus į jas su suklastotu raktu arba kitokiu neteisėtam atidarymui skirtu įrankiu, arba slepiantis tose patalpose. Šiame straipsnyje atskirai minimas ir daikto paėmimas iš uždarytos saugyklos arba kitoks ypač saugomo daikto paėmimas⁷⁷.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pateikęs išaiškinimą, kokiais atvejais bus kvalifikuojamas įsibrovimas, kai į įstaigas ar įmones patenkama nedarbo metu arba kai įėjimas į jas yra uždraustas, turto pagrobimas kvalifikuojamas kaip padarytas įsibraunant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Įsibrovimas bus kvalifikuotinas ir tais atvejais, kai kaltininkas patenka į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją leidžiamu metu, bet pasilieka pietų pertraukos metu ar po darbo jas uždarius, norėdamas pagrobti ten esantį turtą. Kaip įsibrovimas kvalifikuotini ir tie atvejai, kai kaltininkas į patalpą patenka laisvai ir pagrobia turtą iš atitinkamų vietų, į kurias pašaliniam asmeniui patekti draudžiama ar patekimas yra ribojamas (pavyzdžiui, tarnybinių patalpų, vitrinų, daiktų saugyklų ir panašiai)⁷⁸.

Todėl viską apibendrinus, galima teigti, kad įsibrovimas – visuomet neteisėtas, neleistas patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Neteisėtumas šiuo atveju reiškia, kad kaltininkui į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją apskritai draudžiama įeiti be atskiro leidimo (į sandėlį, Seimą ir taip toliau) arba draudimas galioja tik tam tikram laikotarpiui (uždarytą parduotuvę, įstaigą). Tačiau jeigu kaltininkui būti tose patalpose visiškai nedraudžiama (pavyzdžiui, prekybos centre jo darbo valandomis), tuomet veika negali būti kvalifikuota kaip įsibrovimas.

⁷⁶ Уголовный кодекс Испании. – Москва: „Зерцало“, 1998.

⁷⁷ Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

⁷⁸ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005

A. Vosyliūtė apie įsibrovimą rašo, kad įsibrovimui konstatuoti būtina nustatyti du požymius: patekimo į tam tikrą objektą neteisėtumą ir pagrobimo tikslą. Neteisėtumas reiškia, kad kaltininkas neturi teisės patekti į tam tikrą objektą. Neteisėtumas priklauso ir nuo to, ar patekti į tam tikrą objektą buvo galima laisvai, ribotai, iš dalies ribotai ar tam tikrą ribotą laiką ir pan. Pagrobimo tikslas reiškia, kad kaltininko sumanymas pagrobti svetimą turtą turi būti susiformavęs iki faktinio neteisėto patekimo į objektą.⁷⁹

Įdomu tai, kad užsienio šalys savo BK skirtingai numato patekimo (įsibrovimo, įsilaužimo) į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją sąvoką. Pavyzdžiui, Lietuvos, Prancūzijos, Rusijos ir Baltarusijos BK numatytas įsibrovimas į gyvenamąją patalpą, patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją, o Lenkijos ir Vokietijos BK – įsilaužimas. Dažnai praktiniai darbuotojai Vokietijoje „įsibrovimą“ vertina kitaip nei teisėjai Lietuvoje. Jų nuomone įsibrovimas visada susijęs su realių kliūčių pašalinimu. Jeigu asmuo įsibrauna į patalpą pro neuždarytą langą ar atviras duris, įsibrovimo nėra⁸⁰.

Baudžiamosios teisės literatūroje atkreipiamas dėmesys į kaltininko turėtą tikslą prieš patenkant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Jeigu asmuo pateko į patalpas neturėdamas tikslo pagrobti svetimą turtą (pavyzdžiui, nuvargęs kelionėje užmigo svetimame sodo namelyje), bet toks sumanymas jam kilo vėliau, todėl jis pavogė ten buvusius daiktus, tada jo veikoje įsibrovimo požymių nėra.⁸¹

Praktikoje įsibrovimu pripažįstami tie atvejai, kai kaltininkas prasmunka pro praviras duris ar langą. Įsibrovimu reikia laikyti ne tik kaltininko fizinį patekimą į objektą, bet ir patekimą į jį panaudojant technines ar kitas priemones, kai pats kaltininkas lieka už objekto ribų. Kaip įsibrovimas kvalifikuotinas ir skystų ar bierių produktų išleidimas iš talpos, kuri pagal savo funkcinę paskirtį pripažįstama saugykla, taip pat kai kaltininkas atidaro langą ir tik iš dalies patenka į patalpas, tai yra įkišęs ranką paima ten esančius daiktus.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas laiko, kad praktikoje problemų kyla, kai įsibrovimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją yra susijęs su fizinių kliūčių šalinimu: išlaužiamos spynos, užraktai, durys, langai ir taip toliau. Kiti teisės specialistai siūlo tai kvalifikuoti pagal nusikaltimų sutaptį – BK 178 str. 2 d. ir BK 187 str. – Turto sunaikinimas ar sugadinimas.

---

⁷⁹ Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje. Teisė, 2008. Nr. 66(1).

⁸⁰ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998. P. 43.

⁸¹ Paviolis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 355-356.

Vis dėlto kiti autoriai mano, kad toks įstatymo turinio aiškinimas kelia abejonių, nes vagystė visuomet padaroma tik tiesiogine tyčia. Vagystės tikslai ir motyvai yra savanaudiški. Kaltininko tyčia – pagrobtį patalpoje esantį svetimą turtą, yra susiformavusi dar prieš jam įsibraunant į patalpą ir yra iš anksto apgalvota.

Pabrėžtina, kad vagystė paprastai apima ne tik galimus padarinius, bet ir esminius nusikaltimo padarymo būdus bei pasirinktą veikimo būdą. Taip pat vagystės būdas įstatymo leidėjo įvertintas jau pačioje straipsnio konstrukcijoje (įsibrovimas į patalpas, saugyklą ar saugomą teritoriją numatytas BK 178 str. 2 d. dispozicijoje bei nustatytose šiai daliai sankcijos ribose). Taip pat, vadovaujantis baudžiamosios teisės normų konkurencijos taisyklėmis manytina, kad atsakomybės sugriežtinimas, iš nusikaltimo visumos išskiriant jo padarymo būdą ir papildomai inkriminuojant jį kaltininkui kaip dar vieną nusikalstamą veiką, ne visuomet yra tikslingas. Minėtu atveju atkreipiamas dėmesys į visumos ir dalies normų konkurencijoje galiojančią taisyklę, kad visuma paprastai yra pavojingesnė už kiekvieną atskirai paimtą dalį. Todėl į visumą įeinanti dalis gali būti laikoma pavojingesne, tik tuomet ji kvalifikuojama savarankiškai. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senatas pasisakė, kada nusikalstamas veikas reiktų kvalifikuoti kaip sutaptis. Jei įsibraunant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kitas svetimas turtas ne tik pagrobiamas, bet ir sugadinamas ar sunaikinamas, veika kvalifikuojama kaip idealioji nusikalstamų veikų, numatytų BK 178 ir 187 str., sutaptis. Kai grobimo metu sunaikinto ar sugadinto turto vertė neviršija 1 minimalaus gyvenimo lygio (toliau šiame darbe – MGL) dydžio sumos, veika pagal BK 187 str. nekvalifikuojama, tačiau ir žala, padaryta sunaikinant ar sugadinant turtą, ir žala, padaryta pagrobiant svetimą turtą, nurodomos nuosprendžio aprašomojoje dalyje⁸².

Kaip sutaptį reiktų kvalifikuoti ir tokias nusikalstamas veikas, kai į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją patenkama suklastojus dokumentą ar panaudojant suklastotą dokumentą. Tokiu atveju nusikaltimai turi būti kvalifikuojami kaip nusikalstamų veikų, numatytų BK 178 str. 2 d. ir BK 300 str. dokumento suklastojimas ar disponavimas suklastotu dokumentu, sutaptis. Jeigu pats kaltininkas suklastojo ir panaudojo paties suklastotą dokumentą, veika kvalifikuojama kaip realioji nusikalstamų veikų, numatytų BK 300 str. ir BK 178 str., sutaptis. Jeigu kaltininkas panaudojo kito asmens suklastotą dokumentą, veika kvalifikuotina kaip idealioji BK 300 str. ir BK 178 str. numatytų nusikalstamų veikų sutaptis.

---

⁸² 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

Sekantis vagystę kvalifikuojantis požymis numatytas BK 178 str. 2 d. tai svetimo turto pagrobimas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio viešoje vietoje, kitaip vadinamas kišenvagystė. Kišenvagystės esmė yra ta, kad ji pavojingesnė už paprastą vagystę, nes tokiam nusikaltimui padaryti kaltininkui reikia didesnės patirties ir įgūdžių. Pagrindinis kišenvagystės požymis yra grobiamo turto fizinis buvimas tiesiogiai ir kartu pas nukentėjusįjį asmenį, pavyzdžiui, nukentėjusysis turi su savimi rankinę, telefoną, laikrodį ar piniginę.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad veika bus kvalifikuojama kaip kišenvagystė tais atvejais, kai nusikaltimas padaromas viešoje vietoje pagrobiant svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos tas asmuo turi prie savęs (pavyzdžiui, ištraukiami mobilųjį telefoną iš nukentėjusiojo striukės, kurią jis apsivilkęs, ar iš su savimi turimos kuprinės). Jeigu viešoje vietoje iš nukentėjusiojo pagrobiami jo drabužiai, rankinė, ar kitoks nešulys kartu su juose buvusiu turtu, tokia veika kaip kišenvagystė nekvalifikuojama. Jei nukentėjusiojo drabužiai, rankine ar kitoks nešulys ir juose esantis turtas yra palikti ar perduoti daiktams saugoti skirtoje vietoje, tai vagystė iš drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, taip pat ir pačių išvardytų daiktų vagystė kvalifikuojama kaip svetimo turto pagrobimas įsibrovus į saugyklą⁸³.

Teismai pagal susiformavusią teismų praktiką dažniausiai teisingai taiko šį vagystę kvalifikuojantį požymį, tai matyti iš toliau pateikto teismų praktikos pavyzdžio. Alytaus rajono apylinkės teismo 2007-04-26 nuosprendžiu M.V. nuteistas pagal BK 178 str. 2 d. už tai, kad 2006-09-22, viešoje vietoje, prie parduotuvės, esančios Alytuje, iš nukentėjusiojo V.M. striukės kišenės pagrobė nukentėjusiajam V.M. priklausantį mobiliojo ryšio telefoną 300 Lt vertės, tuo padarydamas nukentėjusiajam V.M. 300 Lt turtinę žalą. Kasatorius teigia, kad ištraukdamas iš nukentėjusiojo kišenės mobiliojo ryšio telefoną neturėjo tikslo jo pagrobti. Tačiau nustatyta, kad ištraukęs telefoną iš nukentėjusiojo kišenės jis pabėgo, o vėliau išmainė pagrobtą telefoną į kitą pas liudytoją R. Š. Vagystė laikoma baigta užvaldžius svetimą turtą ir turint realią galimybę juo naudotis ir disponuoti. Kadangi nuteistasis viešoje vietoje iš nukentėjusiojo pagrobė tiesiogiai pas jį, tai yra jo striukės kišenėje, buvusį mobiliojo ryšio telefoną, jo veika teisingai kvalifikuota pagal BK 178 str. 2 d..⁸⁴

---

⁸³ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

⁸⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-678, 2007 m. < http://www.lat.lt/default.aspx?item=tn_liteko&lang=1 >

Išanalizavus užsienio šalių baudžiamuosius kodeksus nustatyta, kad kišenvagystė kaip vagystę kvalifikuojantis požymis yra reglamentuotas ir Rusijos BK 158 str. 2 d.. Kitų valstybių BK šis vagystę kvalifikuojantis požymis nėra reglamentuojamas.

Sekantis vagystę kvalifikuojantis požymis, numatytas BK 178 str. 2 d., yra automobilio pagrobimas. Kai pagrobiamas automobilis, veika yra kvalifikuojama pagal BK 178 str. 2 d., jeigu jo vertė neviršija 250 MGL, šiai dienai, tai yra 32'500 litų. Kai automobilio vertė viršija 250 MGL, veika bus kvalifikuojama pagal 178 str. 3 d., kai didelės vertės svetimo turto pagrobimas.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad automobiliu laikoma bet kokia transporto priemonė, skirta važiuoti keliu ir vežti krovinius ar keleivius arba vilkti kitas transporto priemones. Automobiliams nepriskiriami motociklai, traktoriai ir savaeigės mašinos, taip pat savadarbės transporto priemonės, nustatyta tvarka neįregistruotos valstybės registre kaip automobiliai, bei transporto priemonės, išregistruotos baigus jas eksploatuoti ir akivaizdžiai netinkamos eksploatuoti⁸⁵.

Išanalizavus užsienio valstybių baudžiamuosius įstatymus galima teigti, kad šis vagystę kvalifikuojantis požymis, tai yra automobilio pagrobimas, nėra numatytas.

Pagal Lietuvos BK 178 str. 2 d. už atvirą svetimo turto pagrobimą, arba svetimo turto pagrobimą įsibrovus į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją, arba svetimo turto pagrobimą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio viešoje vietoje (kišenvagystė), arba automobilio pagrobimą, asmuo gali būti nubaustas bauda arba areštu, arba laisvės apribojimu, arba laisvės atėmimu iki šešerių metų.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, 2007-07-21 įsigaliojo BK 178 str. naują redakcija ir vagystę kvalifikuojantys požymiai numatyti 178 str. 3 d. buvo papildyti naujais kvalifikuojančiais požymiais – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas bei svetimo turto pagrobimas, dalyvaujant organizuotoje grupėje. Todėl, pagal galiojančią BK 178 str. 3 d. redakciją yra numatyti sunkiausi vagystę kvalifikuojantys požymiai: didelės vertės svetimo turto pagrobimas; didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas; svetimo turto pagrobimas dalyvaujant organizuotoje grupėje. Panagrinėsime detaliau kiekvieną vagystę kvalifikuojantį požymį, numatyta BK 178 str. 3 d..

Pagal BK 190 str. numatyta, kad turtas yra laikomas didelės vertės tuomet, kai jo vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, šiai dienai, tai yra 32'500 litų. Didelės vertės svetimo

---

⁸⁵ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

turto pagrobimas apima tik realiai padarytą žalą. Negauta nauda ar nuostoliai nesudaro didelės vertės svetimo turto pagrobimo kvalifikuojančių požymių, juos galima prisiteisti civiline tvarka.

Pagal iki 1999-11-25 galiojusį BK, stambaus masto vagyste buvo laikomi ir tie atvejai, kai buvo pagrobiamas automobilis. Įstatymų leidėjas, neatsižvelgdamas į pavogto automobilio realią vertę, laikė tokius veiksmus vagyste stambiu mastu. Buvo iš anksto pripažįstama, kad kiekvieno automobilio vertė yra ne mažesnė kaip 250 MGL. Kai kaltininkas grobdavo automobilį jis suprasdavo, kad jo vertė yra gerokai mažesnė, tačiau vis tiek norėdavo pagrobtį būtent tą automobilį, o nukentėjusiajam nusikaltimu padaryta reali žala neatitikdavo 250 MGL dydžio sumos. Tačiau teismai, kvalifikuodami veiką, privalėjo vadovautis ne realiu asmens kaltės turiniu (jo daikto vertės suvokimu), bet įstatymų leidėjo išreikšta valia. Baudžiamosios teisės specialistų nuomone, tokia padėtis aiškiai prieštaravo pagrindinėms baudžiamosios teisės nuostatoms. Todėl šio stambaus masto vagystės požymio 1999-11-25 įstatymu visiškai pagrįstai atsisakyta⁸⁶.

Kvalifikuojant veikas pagal BK 178 str. pagrobto turto vertė nustatoma remiantis daikto rinkos verte veikos padarymo metu. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo apžvalgoje išaiškino, kad turto vertė gali būti nustatoma pagal pirkimo – pardavimo sandorių kainą, turto sukūrimo (atkūrimo), įsigijimo kaštus. Tais atvejais, kai nuosavybė į daiktą atsirado pirkimo – pardavimo sandorio pagrindu ir byloje yra duomenys apie daikto įsigijimo kainą, tačiau daiktas pagrobiamas praėjus laikotarpiui, turinčiam reikšmės jo kainai, daikto vertė nustatoma pagal faktinę turto vertę (didmenines, rinkos ar komiso kainas) nusikalstamos veikos padarymo metu. Kai tokių duomenų byloje nėra arba daikto įsigijimas pagal sutartį yra susijęs su papildomomis prievolėmis savininkui (pavyzdžiui, mobiliojo ryšio telefonas, kurio rinkos vertė 500 Lt, įsigytas už 1 Lt sudarant terminuotą abonementinę sutartį, arba, jei savininkas turtą įsigijo mažesne nei vidutinė rinkos kaina akcijos metu ar pritaikant kitokią nuolaidą), pagrobto turto vertė nustatoma atsižvelgiant į identiško ar tos kategorijos daikto analogo vidutinę rinkos kainą⁸⁷.

Išnagrinėjus užsienio šalių baudžiamuosius įstatymus galima teigti, kad vagystę kvalifikuojantis požymis – didelės vertės turto pagrobimas, yra numatytas tik keliuose šiame darbe nagrinėjamų užsienio valstybių baudžiamuosiuose kodeksuose. Pavyzdžiui, Baltarusijos BK 205 str. 3 d. yra numatytas vagystę kvalifikuojantis požymis – stambus mastas ir ypatingai

---

⁸⁶ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė. 2000, Nr. 37.

⁸⁷ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

stambus mastas.⁸⁸ Rusijos BK 158 str. yra numatyta vagystę kvalifikuojantys požymiai tokie kaip žymus nuostolis piliečiui, stambus mastas, ypatingai stambus mastas. Šių požymių masto paaiškinimas yra pateikiamas tame pačiame Rusijos BK straipsnyje⁸⁹.

Baudžiamosios teisės doktrinoje aiškinama, kad dažniausiai didelės vertės turtas pagrobiamas vienu būdu, pavyzdžiui, slapta ir iš tos pačios vietos (iš buto, namo). Kartais gali kilti klausimas, kaip kvalifikuoti veiką, jei kaltininkas padarė keletą vagysčių, su skirtingais kvalifikuojamaisiais požymiais, kurių metu pagrobtojo turto vertė viršija 250 MGL. Pagal BK 63 str. 1 d. yra nustatyta, jeigu asmuo padarė kelias nusikalstamas veikas, teismas kvalifikuoja veiką ir skiria bausmę pagal kiekvieną straipsnio dalį atskirai. Vadinas, kiekvieno nusikaltimo metu pagrobtojo turto vertė turi būti įvertinta atskirai ir ji negali būti aritmetiškai sudedama. Todėl už pavienius nusikaltimus, kurių metu bendra pavogto turto vertės suma ir viršija 250 MGL, pagal BK 178 str. 3 d. kaltininkas neatsako. Jeigu tęstinės vagystės metu pagrobtojo turto vertė viršija 250 MGL, kaltininko veika turi būti kvalifikuojama pagal 178 str. 3 d.. Be to, kai tokią vagystę padaro grupė iš anksto susitarusių asmenų, tuomet kiekvienam bendrininkui inkriminuojama visos grupės pagrobtojo turto vertė, neatsižvelgiant į tai, kokią realią dalį gavo kiekvienas grupės narys pasidalijus pagrobtąjį turtą⁹⁰.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pateikė tokį patį išaiškinimą, jeigu kaltininkas padarė ne vieną, o kelias BK 178 str. numatytas nusikalstamas veikas, pagrobto turto vertė negali būti sudedama. Tik nustatė vieną išimtį, tai yra tęstinės veikos, susidedančios iš panašių ar net tapačių kaltininko veiksmų, kai veikiama vieninga tyčia ir siekiama vieningo rezultato. Tokiais atvejais atskirais veiksmais užvaldyto turto vertė turi būti sudedama ir atsižvelgiant į ją, kvalifikuojama veika⁹¹.

Kitas vagystę kvalifikuojantis požymis, numatytas BK 178 str. 3 d., yra didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas. Mokslinę, istorinę ir kultūrinę reikšmę turinčiomis vertybėmis reikėtų laikyti tokius materialius mokslo, istorijos ir kultūros objektus, kurie yra susiję su istoriniais šalies ar joje gyvenančios tautos įvykiais, turi istorinę, mokslinę, meninę ar kitą kultūrinę vertę ir yra įtrauktos į istorijos ir kultūros paminklų sąrašą. Kilnojamosios turto vertybės – tai prieš 50 metų ir anksčiau sukurti pagal paskirtį ir prigimtį kilnojamieji visuomenės ir žmogaus veiklos materialūs kūriniai ir

⁸⁸ Уголовный кодекс Республики Беларусь. Амалфея - Минск, 2008.

⁸⁹ Уголовный кодекс Российской Федерации. Омега – Л., Москва, 2004.

⁹⁰ Pavilionis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 360.

⁹¹ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

kiti daiktai, turintis didelę kultūrinę vertę, tai yra reikšmingi etniniu, archeologiniu, istoriniu, meniniu, moksliniu, techniniu, religiniu ir kitais požiūriais. Tai gali būti ir vėliau nei prieš 50 metų sukurtas kūrinys, turintis didelę kultūrinę vertę. Pavyzdžiui, archeologijos paminklai, taikomosios dailės kūriniai, paveikslai, knygos, rankraščiai.

Išanalizavus užsienio valstybių BK galima teigti, kad vagystę kvalifikuojantis požymis – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas, yra numatytas tik keliuose šiame darbe nagrinėjamų užsienio valstybių BK. Pavyzdžiui, Vokietijos BK 243 str. 5 d. yra numatytas vagystę kvalifikuojantis požymis – daikto pavogimas, kuris turi mokslinę, meninę ir istorinę reikšmę, arba pagrobimas daikto tarnaujančio technikos progresui, kurie yra visiems prieinamoje kolekcijoje arba atvirai eksponuojami parodoje.⁹² Ispanijos BK 236 str. 1 d. yra nustatytas vagystę kvalifikuojantis požymis – tai meninės, istorinės, kultūrinės ar mokslinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas.⁹³ Lenkijos BK 294 str. 2 d. yra numatytas toks kvalifikuojantis požymis – reikšmingos kultūrinės vertės turto pagrobimas.⁹⁴

Kitas vagystę kvalifikuojantis požymis, numatytas BK 178 str. 3 d., yra svetimo turto pagrobimas, dalyvaujant organizuotoje grupėje. Pagal BK 25 str. 3 d. organizuota grupė yra tada, kai bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje du ar daugiau asmenų susitaria daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir kiekvienas grupės narys, darydamas nusikaltimą, atlieka tam tikrą užduotį ar turi skirtingą vaidmenį.

Organizuota grupė gali susiformuoti rengimosi padaryti nusikaltimą stadijoje arba jau pradėtos ir tęsiamos veikos metu. Taigi organizuota grupė gali susidaryti prie pavienio nusikalstamą veiką darančio asmens prisidėjus (prisijungus) kitiems asmenims, siekiantiems veikti kartu. Organizuota grupė sudaroma siekiant padaryti kelis nesunkius ar apysunkius nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą.

Kitoms mažiau pavojingoms nusikalstamosioms veikoms – baudžiamiesiems nusižengimams padaryti nereikia sukurti tokią sudėtingą ir pavojingą bendrininkavimo formą, kokia yra organizuota grupė (tai beprasmiška), tačiau tai nereiškia, kad organizuota grupė kartu su nusikaltimais negali padaryti ir baudžiamųjų nusižengimų.

Baudžiamosios teisės literatūroje yra nurodyta, kad organizuotos grupės nariai iš anksto aptaria, suderina svarbiausius numatomos bendros nusikalstamos veikos momentus: parengiamas nusikaltimo (nusikaltimų) padarymo planas, numatomas nusikaltimo padarymo (ir slėpimo) mechanizmas, bendrininkams nurodomos užduotys, paskirstomi

⁹² Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

⁹³ Уголовный кодекс Испании. – Москва: „Зерцало“, 1998.

⁹⁴ Polish Penal Code. < http://www.era.int/domains/corpus-juris/public_pdf/polish_penal_code3.pdf >

vaidmenys, sutariama dėl nusikaltimo padarymo būdo, vietos, laiko. Toks išankstinis susitarimas bendrai nusikalstamai veikai suformuoja tarp bendrininkų tvirtus, besitęsiančius ryšius. Įmanomos situacijos, kad: 1) organizuotoje grupėje visi jos nariai atlieka vykdytojo funkcijas, tačiau yra pasiskirstę užduotis; 2) yra keli organizatoriai; 3) atskiruose to paties nusikaltimo epizoduose ar darant kitus nusikaltimus tam pačiam dalyviui tenka skirtingi vaidmenys. Visais atvejais jie realizuoja bendrai suderintą nusikalstamos veikos planą. Tokie bendrininkai supranta sukūrę organizuotą grupę ar priklausą jai.⁹⁵

Organizuota grupė yra nusikaltimo sudėties kvalifikuojamasis požymis padarius tokių nusikaltimų, pavyzdžiui, vagystę BK 178 str., plėšimą BK 180 str., prekybą žmonėmis BK 147 str.. Padarius kitus nusikaltimus organizuota grupė yra atsakomybę sunkinanti aplinkybė. Tai numatoma BK 60 str. 1 d. 2 p..

V.Piesliakas pasisako, kad organizuota grupė paprastai padaromi sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai. Pripažinus, kad kaltininkų veikai būdinga ši bendrininkavimo forma, visi bendrininkai neatsižvelgiant į jų vaidmenį darant nusikaltimą pripažįstami nusikaltimo vykdytojais ir visų bendrininkų padarytos veikos kvalifikuojamos tik pagal BK specialiosios dalies straipsnį, o esant nusikaltimo kvalifikuojamajam požymiui – pagal šį požymį. Taip ši kvalifikavimo taisyklė išaiškinta apibendrinus įvairių baudžiamųjų bylų kategorijų teismų praktiką.⁹⁶

Asmenų, dalyvavusių organizuotai grupei darant vagystę, veiksmai kvalifikuojami nepateikiant nuorodos į BK 24 str., neatsižvelgiant į jų vaidmenį darant nusikaltimą, tai yra tik pagal BK 178 str. 3 d..

Peržvelgus užsienio šalių BK galima teigti, kad vagystę kvalifikuojantis požymis – svetimo turto pagrobimas, dalyvaujant organizuotoje grupėje, yra numatytas tik keliuose šiame darbe nagrinėjamų užsienio šalių BK. Pavyzdžiui, Rusijos BK 158 str. yra numatyta vagystę kvalifikuojantis požymis, kai vagystė padaryta organizuotos grupės. Baltarusijos BK 205 str. 4 d. yra nustatytas veiką kvalifikuojantis požymis – tai organizuotos grupės padaryta vagystė.⁹⁷ Toks pats požymis numatytas ir Prancūzijos BK 311-9 str..

Pagal Lietuvos BK 178 str. 3 d. už didelės vertės svetimo turto pagrobimą, didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimą; svetimo turto

---

⁹⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis (1-98 straipsniai). – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004. P. 166 – 167.

⁹⁶ Pesliakas.V, Lietuvos baudžiamoji teisė. Antroji knyga. Aplinkybės, darančios įtaką baudžiamajai atsakomybei, ir nusikalstamos veikos teisiniai padariniai. – Vilnius: Justitia, 2008. P. 109.

⁹⁷ Уголовный кодекс Республики Беларусь. – Минск: Амалфей, 2008.

pagrobimą, dalyvaujant organizuotoje grupėje, asmuo gali būti nubaustas laisvės atėmimu iki aštuonerių metų.

Išnagrinėjus užsienio valstybių baudžiamuosius kodeksus, reglamentuojančius vagystę, galima teigti, kad yra nustatyti ir kitokie vagystę kvalifikuojantys požymiai nei Lietuvos BK. Pavyzdžiui, Prancūzijos BK 311-4 str. yra numatyta vagystę kvalifikuojantys požymiai, kai vagystė padaryta visuomeniniame transporte arba visuomeninio transporto stotelėse ar stotyse, taip pat kaip vagystė padaroma dėl rasinių, etninių, tautinių ar seksualinių motyvų⁹⁸. Rusijos BK 158 str. yra numatyta vagystę kvalifikuojantis požymis, kai vagystė padaryta grupėje iš anksto susitarusių asmenų⁹⁹. Šis vagystę kvalifikuojantis požymis buvo nustatytas ir Lietuvos BK bei galiojo iki 2003-05-01. Vokietijos BK 243 str. yra numatyti vagystę kvalifikuojantys požymiai: iš bažnyčios ar kitos religiniams tikslams skirtos patalpos pavagiamas daiktas, kuris skirtas religiniams tikslams; pavagiamas šaunamasis ginklas, automatinis ginklas ar sprogstamoji medžiaga.¹⁰⁰ Lenkijos BK 290 str. yra numatytas vagystę kvalifikuojantis požymis, tai medžių vogimas juos nukertant miške, BK 278 str. 2 d. yra nustatyta kvalifikuotą vagystę – naudojimas svertima kompiuterine programa be valdytojo sutikimo, turint tikslą gauti turtinę naudą.¹⁰¹

Taip pat išnagrinėjus užsienio valstybių baudžiamuosius įstatymus galima teigti, kad vagystę kvalifikuojantys požymiai dažniausiai nenurodomi tame pačiame straipsnyje kaip vagystės veika, bet yra išdėstyti kitose nusikaltimų sudėtyse ir baudžiamuosiuose kodeksuose numatyti kaip savarankiški nusikaltimai. Pavyzdžiui, Ispanijos BK paprasta vagystės sudėtis yra numatyta 235 str., o kvalifikuotos vagystės sudėtys numatytos 236, 238, 239, 241 str.¹⁰². Paprasta vagystė Vokietijos BK numatyta 242 str., o ją kvalifikuoja 243 str. – Ypatingai sunkūs vagystės atvejai, 244 str. – Vagystė su ginklais, banditų gaujos padaryta vagystė ir vagystė su įsilaužimu į butą, 252 str. – Plėšikiška vagystė¹⁰³. Paprasta vagystė Lenkijos BK numatyta 278 str., o ją kvalifikuoja 279, 290 str..

BK 178 str. 2 d. vagystę kvalifikuojantys požymiai yra šie: atviras svetimo turto pagrobimas; svetimo turto pagrobimas įsibrovus į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją; svetimo turto pagrobimas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio viešojoje vietoje (kišenvagystė); automobilio pagrobimas.

⁹⁸ France Code Penal. < http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/code_penal_soman.htm >

⁹⁹ Уголовный кодекс Российской Федерации. Омега – Л., Москва, 2004.

¹⁰⁰ Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

¹⁰¹ Polish Penal Code. < http://www.era.int/domains/corpus-juris/public_pdf/polish_penal_code3.pdf >

¹⁰² Уголовный кодекс Испании. – Москва: „Зерцало“, 1998.

¹⁰³ Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

Išnagrinėjus detaliau galima teigti, kad vagystė laikoma atvirąja tada, kai kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ar kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą. Įsibrovimas – tai slaptas arba atviras neteisėtas patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Įsibrauti galima įveikiant kliūtis ir patenkant be kliūčių. Mano nuomone įsilaužimo su įsibrovimu suvienodinti negalima, nes įsibrovimo turinys yra platesnis nei įsilaužimo.

Apibendrinant galima teigti, kad įsibrovimas – visuomet neteisėtas, neleistinas patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Neteisėtumas šiuo atveju reiškia, kad kaltininkui į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją apskritai draudžiama įeiti be atskiro leidimo arba draudimas galioja tik tam tikram laikotarpiui.

Veika bus kvalifikuojama kaip kišenvagystė tais atvejais, kai nusikaltimas padaromas viešoje vietoje pagrobiant svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos tas asmuo turi prie savęs

BK 178 str. 3 d. yra numatyti sunkiausi vagystę kvalifikuojantys požymiai: didelės vertės svetimo turto pagrobimas; didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas; svetimo turto pagrobimas dalyvaujant organizuotoje grupėje.

Apibendrinant daroma išvada, kad mokslinę, istorinę ir kultūrinę reikšmę turinčiomis vertybėmis reikėtų laikyti tokius materialius mokslo, istorijos ir kultūros objektus, kurie yra susiję su istoriniais šalies ar joje gyvenančios tautos įvykiais, turi istorinę, mokslinę, meninę ar kitą kultūrinę vertę ir yra įtrauktos į istorijos ir kultūros paminklų sąrašą.

Vagystė laikoma padaryta organizuotos grupės yra tuomet, kai bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje du ar daugiau asmenų susitaria daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir kiekvienas grupės narys, darydamas nusikaltimą, atlieka tam tikrą užduotį ar turi skirtingą vaidmenį.

4. VAGYSTĖ KAIP BAUDŽIAMASIS NUSIŽENGIMAS

BK 12 str. baudžiamojo nusižengimo sąvoką apibrėžia sekančiai – baudžiamasis nusižengimas yra pavojinga ir BK uždrausta veika (veikimas ar neveikimas), už kurią numatyta bausmė, nesusijusi su laisvės atėmimu, išskyrus areštą. Nusikaltimas nuo baudžiamojo nusižengimo skiriasi vienu požymiu – baudžiamumu. Baudžiamasis nusižengimas užtraukia bausmes kaltininkui be laisvės atėmimo, išskyrus tik areštą.

BK nusikalstamos veikos, kuriomis kėsinamasi į nuosavybę, yra skirstomos į nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus. Pažymėtina, kad pagal senąjį 1961 m. BK nusikalstamos veikos nebuvo skirstomos į nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus. Sename 1961 m. BK vienintelė veikos rūšis, už kurią buvo numatyta baudžiamoji atsakomybė už vagystę, buvo pripažįstama tik nusikaltimas. Nusikalstamų veikų skirstymas į nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus turi ne tik teisinę, bet ir praktinę reikšmę, sprendžiant įvairius baudžiamosios atsakomybės bei bausmės skyrimo klausimus. Pavyzdžiui, pagal BK nėra baudžiama už rengimąsi padaryti baudžiamąjį nusižengimą, skiriasi nusikaltimo ir baudžiamojo nusižengimo bausmių sistemos, konkrečių bausmių, pavyzdžiui, bausdos dydžiai, baudžiamasis nusižengimas neužtraukia teistumo¹⁰⁴.

2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojus naujam BK baudžiamasis nusižengimas už vagystę buvo pripažįstamas nedidelės vertės svetimo turto pagrobimas, tai yra, kai pagrobto turto vertė neviršijo 1 MGL dydžio sumos pagal BK 190 str. Todėl vagystę turėjo būti laikoma padaryta nusikalstama veika, neatsižvelgiant į pagrobto turto vertę. Tačiau pagal pavogto turto vertę vagystė galėjo būti laikoma arba nusikaltimu, arba baudžiamuoju nusižengimu. Administracinė atsakomybė už vagystę, taip pat buvo numatyta Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau šiame darbe – ATPK) 50 str., todėl šis straipsnis turėjo būti panaikintas. Tokia buvo naujojo BK koncepcija.

Tačiau gyvenimo realijos pasirodė kitokios. Įsigaliojus naujam BK, ATPK ir toliau buvo straipsnis, numatantis administracinio teisės nusižengimo – vagystės požymius. Taigi sistema vietoj paprastesnės tapo dar sudėtingesnė. Kilo naujų papildomų iki tol neegzistavusių problemų – atskirti nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus, baudžiamuosius nusižengimus ir administracinius teisės pažeidimus. Bet vėliau šis nesusipratimas buvo ištaisytas: buvo pakeistas baudžiamasis įstatymas ir nuo 2003-07-25 įsigaliojo nauja BK 190

---

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis (1-98 straipsniai). – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004. P. 91.

str. redakcija, kurioje nedidelės vertės turtas buvo aiškinamas taip: kai turto vertė viršija 1 MGL, bet neviršija 3 MGL dydžio sumos.

O šiuo metu galiojantis ATPK 50 straipsnis numato, kad smulkusis svetimo turto pagrobimas, tai yra, kai jo vertė neviršija 1 MGL dydžio sumos, vagystės būdu, kai nėra šių veiką kvalifikuojančių požymių bus administracinės teisės pažeidimas. Taigi vagystės iki 1 MGL nusikalstamumas buvo panaikintas ir ji laikoma ne baudžiamuoju nusižengimu, o administraciniu teisės pažeidimu.

Dabar galiojančioje BK 178 str. 4 d. yra reglamentuota vagystė kaip baudžiamasis nusižengimas – tas, kas pagrobė nedidelės vertės svetimą turtą, laikomas padaręs baudžiamąjį nusižengimą. Kaip jau buvo minėta anksčiau, nedidelės vertės turto išaiškinimas yra reglamentuotas BK 190 str., turtas yra nedidelės vertės – kai jo vertė viršija 1 MGL dydžio sumą, bet neviršija 3 MGL dydžio sumos. Todėl jeigu vagystės metu yra pagrobtas nedidelės vertės svetimas turtas, tai yra kai jo vertė viršija 1 MGL, bet neviršija 3 MGL dydžio sumos, tai vagystės sudėtis yra laikoma baudžiamuoju nusižengimu.

Tačiau jeigu vagystės metu pagrobiamas nedidelės vertės svetimas turtas, tai yra, kai jo vertė viršija 1 MGL, bet neviršija 3 MGL dydžio sumos ir kaltininko veikoje yra vagystę kvalifikuojančių požymių, pavyzdžiui, iš mechaninėmis ar elektroninėmis priemonėmis saugomo automobilio salono yra pagrobiamą magnetolą, kurios vertė 110 litų, tai tokia veika laikoma nusikaltimu ir bus kvalifikuojama pagal BK 178 str. 2 d..

Pirmaisiais naujojo BK galiojimo metais, teismai ne visada teisingai atskirdavo baudžiamąjį nusižengimą nuo nusikaltimo, todėl pasitaikydavo klaidų nustatant veikas. Tai matyti iš sekančio teismų praktikos pavyzdžio. Utenos rajono apylinkės teismo 2003-05-22 nuosprendžiu V.J. pagal BK 178 str. 2 d. nuteistas už tai, kad 2002-12-28, medine lazda išdaužęs lango stiklą ir įsibrovė į V.Ž. priklausantį gyvenamąjį namą ir iš jo pagrobė turto, kurio bendra vertė 340 Lt. Panevėžio apygardos teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos 2003-07-04 BK 139, 140, 176, 180, 181, 190, 201, 212, 249, 281 str. pakeitimo ir papildymo įstatymu Nr. IX-1706, BK 3 str. 2 d. ir 190 str., motyvuodamas tuo, kad V.J. pagrobė nedidelės, tai yra neviršijančios 3 MGL vertės, turtą, jo padarytą veiką perkvalifikavo pagal BK 178 str. 4 d. kaip baudžiamąjį nusižengimą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad svetimo turto pagrobimas įsibraunant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją yra kvalifikuota vagystė, už kurią numatyta griežtesnė sankcija. Pagal susiklosčiusią teismų praktiką atvejai, kai svetimas turtas pagrobiamas įsibrovus į būstą, jo vertė, jeigu ji nėra didelė ir neteikia pagrindo taikyti BK 178 str. 3 d., kvalifikavimui reikšmės neturi, nes veikos pavojingumą nulemia veikimo būdas. Taikoma ta

BK 178 str. dalis, kuri numato vagystę kvalifikuojantį požymį – įsibrovimą į patalpą. Dėl šių argumentų Panevėžio apygardos teismo nuosprendžio dalis, kuria pakeistas Utenos rajono apylinkės teismo nuosprendis ir V.J. nusikalstama veika, kvalifikuota pagal BK 178 str. 2 d., o perkvalifikuota pagal BK 178 str. 4 d., naikintina dėl netinkamai pritaikyto baudžiamojo įstatymo, todėl buvo paliktinas galioti Utenos rajono apylinkės teismo nuosprendis.¹⁰⁵

Įstatymų leidėjas BK 178 str. 4 d. nenurodo, koku būdu yra padaromas baudžiamasis nusižengimas, tačiau iš to kas pasakyta, galima teigti, kad baudžiamasis nusižengimas yra padaromas tada, kai nedidelės vertės svetimas turtas pagrobiamas slaptai. Tačiau, jei veikoje yra nusikalstama veika kvalifikuojančių požymių, nepriklausomai nuo pavogto turto dydžio, vagystė vertinama kaip nusikaltimas.

Vagystė, kaip baudžiamasis nusižengimas, baudžiama viešaisiais darbais, bauda, laisvės apribojimu arba areštu.

Apibendrinat galima teigti, kad vagystė yra laikoma baudžiamuoju nusižengimu, jeigu vagystės metu yra pagrobtas nedidelės vertės svetimas turtas, tai yra kai jo vertė viršija 1 MGL, bet neviršija 3 MGL dydžio sumos.

---

¹⁰⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-740, 2003 m. < http://www.lat.lt/default.aspx?item=tn_iki2006&lang=1 >

5. VAGYSTĖS ATSKYRIMAS NUO KITŲ PANAŠIŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ NUOSAVYBEI

Teisinėje literatūroje apie nusikaltimų nuosavybei rūšis yra aiškinama, kad tai atskiros nusikaltimų sudėčių grupės, kurios turi bendrą kėsinosi objektą – nuosavybę, tačiau skiriasi nusikaltimo padarymo būdu arba kitais nusikaltimo sudėties požymiais.¹⁰⁶ Todėl, kalbant apie vagystę labai svarbu ją atskirti nuo kitų panašių nusikalstamų veikų nuosavybei ir ne tik nuosavybei, bet ir nuo kitų.

Todėl šiame darbe panagrinėsime vagystės atskyrimą nuo turto pasisavinimo bei išvaistymo veikos, nuo sukčiavimo veikos, nuo netikros elektroninės mokėjimo priemonės gaminimo, tikros elektroninės mokėjimo priemonės klastojimo ar neteisėtos disponavimo elektronine mokėjimo priemone arba jos duomenimis veikos bei nuo neteisėtos elektroninės mokėjimo priemonės ar jos duomenų panaudojimo veikos ir nuo plėšimo veikos. Reikia pažymėti, kad praktikoje daugiausia problemų atskiriant vagystę nuo kitų panašių veikų, sukelia jos atskyrimas nuo plėšimo veikos. Dažnai vagystė painiojama ir su sukčiavimu. Praktikoje mažiausiai problemų sudaro turto pasisavinimo bei iššvaistymo veikų atskyrimas nuo vagystės veikos.

Nusikaltimų nuosavybei grupei priklauso ir turto pasisavinimas BK 183 str. bei turto iššvaistymas BK 184 str.. Turto pasisavinimas – tai tokia nusikalstama veika, kuria kaltininkas svetimą turtą ar turtinę teisę neteisėtai paverčia savo turtu ar turtine teise, o turto iššvaistymo atveju kaltininkas neteisėtai perduoda, dovanoja ar kitaip perleidžia tretiesiems asmenims svetimą turtą ar turtinę teisę pats neužvaldydamas nusikalstamos veikos dalyko bent trumpam laikui. Šis objektyviosios pusės požymis leidžia nesunkiai atskirti turto iššvaistymą nuo vagystės, kurios esmę sudaro būtent turto užvaldymas (pagrobimas). Tuo tarpu turto pasisavinimas, kai šios nusikalstamos veikos dalykas yra materialus kilnojamas daiktas, objektyviosios pusės požymiais tampa panašus į vagystę, todėl iškyla šių veikų atskyrimo problemų.¹⁰⁷

Lyginant vagystės ir turto pasisavinimo objektyviosios pusės požymius pirmiausia būtina atkreipti dėmesį, jog vagystės atveju įvyksta realus „fizinis“ turto paėmimas ir perkėlimas erdvėje, o esant turto pasisavinimui „paėmimas iš teisėto savininko“ siejamas ne tiek su pačiu daikto perkėlimu, kiek su kaltininko turimų

¹⁰⁶ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998. P. 15.

¹⁰⁷ Bukelienė D. Baudžiamoji atsakomybė už turto pasisavinimą ir turto iššvaistymą (teoriniai ir praktiniai aspektai). – Vilnius: Eugrimas, 2008. P. 185 – 186.

įgaliojimų jam viršijimu, nes kaltininkas paprastai daiktą ir taip jau turi – jis kaltininkui patikėtas ar perduotas jo žinion. Šį skirtumą suponuoja esminis turto pasisavinimo atskyrimo nuo vagystės kriterijus – specialiojo subjekto požymis, tai yra kaltininko santykis su svetimu turtu, galintis atsirasti remiantis tiek civiliniais, tiek darbo ar tarnybiniiais santykiais, atsiradusiais tarp kaltininko ir turto savininko. Tuo tarpu vagystės subjektas iš viso neturi jokių teisių į svetimą turtą. Be to, vagystės atveju tyčia užvaldyti svetimą turtą kyla kaltininkui jo dar nepagrobęs. Esant turto pasisavinimui, tyčia pasisavinti svetimą turtą paprastai kyla po to, kai jis jau yra patikėtas kaltininkui ar perduotas jo žinion.

Turto pasisavinimo, taip pat ir turto iššvaistymo, atskyrimo nuo vagystės problema kyla tada, kai neteisėtus veiksmus su svetimu turtu atlieka asmuo, neturintis aiškiai apibrėžtų įgaliojimų valdyti, naudotis ar disponuoti turtu, įtvirtintų norminiais aktais, sutartimi ar žodiniu susitarimu, kurie leistų laikyti šį turtą jam patikėtu ar esančiu jo žinioje, tačiau galintis prieiti prie turto atlikdamas darbo pareigas arba būdamas tam tikruose santykiuose su turto savininku ar teisėtu valdytoju. Šiuo atveju kyla klausimas, kada asmuo turėtų būti laikomas turto pasisavinimo ar turto iššvaistymo subjektu, o kada toks asmuo būtų traktuojamas kaip neturintis turto pasisavinimo ar turto iššvaistymo subjektui būtinų specialiųjų požymių.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senatas nurodo atvejus, kada asmuo turėtų būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn ne už turto pasisavinimą, o už vagystę. Remiantis šiuo nutarimu, vagyste laikytini tokie veiksmai, kai: svetimą turtą pasisavina arba iššvaisto asmuo, galintis prieiti prie turto, atlikdamas savo darbo pareigas, tačiau šis turtas nebuvo jam patikėtas ar perduotas jo žinion; asmuo pasisavina svetimą turtą, kuriuo buvo gavęs laikinai pasinaudoti (pasimatuoti, pavažiuoti ir pan.) ar atlikti su turtu tik technines operacijas (pasaugoti, panešti ir pan.).¹⁰⁸

Analogiškos nuomonės laikosi ir kai kurie Rusijos mokslininkai, pavyzdžiui A.Bojcovas teigia, kad jeigu turtą užvaldo asmuo, neturintis atitinkamų įgaliojimų naudotis, valdyti, saugoti turtą, tačiau galintis prieiti prie turto dėl jam pavesto darbo, tarnybinių pareigų, mokymosi proceso ar dėl artimų santykių su nukentėjusiuoju, jo veiksmai kvalifikuojami kaip vagystė. Taip pat, vagyste turėtų būti laikomi ir veiksmai asmenų, kurie užvaldo įmonių ar įstaigų, kuriose dirba, turtą, tačiau nėra teisėti to turto valdytojai (pavyzdžiui, oro uosto darbuotojų veiksmai užvaldant vežamus krovinius), taip

---

¹⁰⁸ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

pat veiksmai sargų ar asmenų, vykdančių apsaugą, taip pat kitų panašių subjektų, užtikrinančių turto apsaugą pagal pasaugos sutartį, tačiau neturinčių įgaliojimų vykdyti jų saugomo turto apyvartos¹⁰⁹.

Taigi ir vagystės atveju tarp turto savininko ir kaltininko gali būti susiformavę tiek darbo, tiek ir civiliniai teisiniai santykiai, tai yra kaltininkas naudojasi svetimu turtu arba galėdamas priėti prie jo dėl savo darbo pareigų atlikimo, arba gavęs jį laikinai pasinaudoti ar atlikti su turtu tik tam tikras „technines“ operacijas. Todėl būtina atskirti, kada, esant darbo ar civiliniams teisiniams santykiams, turtą reikėtų laikyti patikėtu ar esančiu kaltininko žinioje, o kada laikyti, kad kaltininkas neturi specialių įgaliojimų turtui.

Esant darbo teisiniams santykiams, tam, kad turtą ar turtinę teisę būtų galima laikyti kaltininkui patikėtais, būtina raštiška visišką materialinės atsakomybės sutartis, o esančiu kaltininko žinioje laikomas turtas, dėl kurio panaudojimo kaltininkas turi teisę duoti nurodymus pavaldiniams, kuriems tas turtas patikėtas. Pastaruoju atveju kaltininkas užima tam tikras pareigas, suteikiančias jam tokią teisę. Visais kitais atvejais turtas ar turtinė teisė negali būti laikomi kaltininkui patikėtais ar perduotais jo žinion.

Teisinėje literatūroje D.Bukelienė teigia, kad sudėtingiau atskirti turto pasisavinimą nuo vagystės tada, kai tarp turto savininko ir kaltininko yra civiliniai teisiniai santykiai ir ypač jeigu turtas ar turtinė teisė yra patikėti remiantis žodiniu susitarimu. Šiuo atveju pagrindinis atskyrimo kriterijus turėtų būti tos teisės, kurias turto savininkas suteikia kaltininkui kartu su perduodamu turtu ar turtine teise. Jeigu savininkas kartu su turtu perduoda asmeniui ir teisę jį valdyti, naudotis ar atlikti tam tikrus veiksmus, susijusius su jo teisinio statuso pakeitimu, toks turtas turėtų būti laikomas kaltininkui patikėtu. Tačiau jeigu turtas perduodamas be valdymo, naudojimo ar disponavimo teisės, pavyzdžiui, tik laikinai pasaugoti, pervežti iš vienos vietos į kitą ar pan., jis negali būti laikomas patikėtu ir juo labiau – esančiu žinioje.¹¹⁰

Taigi šiuo atveju kaltininkas, užvaldęs turtą, turėtų būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn ne už turto pasisavinimą, o už vagystę. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, apibendrinęs Lietuvos teismų praktiką taikant baudžiamąją atsakomybę už turto pasisavinimą ir turto iššvaistymą, taip pat atkreipė dėmesį, jog teismai, pripažindami perduotus laikinai pasaugoti daiktus kaltininkui patikėtu svetimu turtu, neįvertina tos aplinkybės, kad nukentėjusysis kaltininkui

---

¹⁰⁹ А.И. Бойцов. Преступления против собственности. – Санкт-Петербург, 2002. Р. 419 – 420.

¹¹⁰ Bukelienė D. Baudžiamoji atsakomybė už turto pasisavinimą ir turto iššvaistymą (teoriniai ir praktiniai aspektai). – Vilnius: Eugrimas, 2008. P. 190.

patiki savo daiktą tik trumpam laikui pasaugoti, ir todėl padaro klaidų, nuteisdami kaltininką ne už vagystę, o už turto pasisavinimą.¹¹¹

Vagystę atskiriant nuo kitų nusikaltimų reikėtų pažymėti, kad dažnai vagystė painiojama su sukčiavimu. Pagal BK 182 str. sukčiavimas kvalifikuojamas tuomet, kai kaltinamasis „apgaulė savo ar kitų naudai įgijo svetimą turtą ar turtinę teisę, išvengė turtinės prievolės arba ją panaikino“. Taigi, sukčiavimo atveju svarbiausia yra apgaulė.

Pažymėtina, kad apgaudinėti galima ne tik žodžiu, bet ir raštu, konkliudentiniais veiksmais, pakeičiant daiktų išorę, formą ar savybes. Žodinė apgaulė paprastai taikoma tuomet, kai nusikaltėlis tiesiogiai bendrauja su nukentėjusiuoju, pavyzdžiui, pažada neteisėtai už atlygį gauti automobilio techninės apžiūros pažymėjimą, bet paėmęs pinigus pasislepia. Raštiška apgaulė dažniausiai susijusi su suklastotų oficialių dokumentų, blankų ar antspaudų panaudojimu. Konkliudentiniais veiksmais nusikaltėlis paprastai, norėdamas įgyti aukos pasitikėjimą, priskiria sau tokias savybes, kurių jis realiai neturi, pavyzdžiui, apsimeta mokesčių inspektoriumi ir tikrina mokesčius¹¹².

Lietuvos Aukščiausiojo Teismas pažymi, kad apgaulė vagystės atveju yra tik priemonė priėti prie turto, kurį kaltininkas ketina užvaldyti, o sukčiaujant apgaulė – tai priemonė įgyti turtą.¹¹³ Todėl, nors ir buvo panaudota apgaulė, sukčiavimu nėra laikomi tie veiksmai, kai kaltininkas pagrobia svetimą turtą, kuris jam nebuvo perduotas nuosavybėn, o tik laikinai patikėtas palaikyti arba trumpam paskolintas ar kitokiu būdu duotas pasinaudoti. Šiuo atveju apgaulė yra panaudojama tik kaip priemonė priėti prie turto.

Pažymėtina, kad gana dažnai neteisingai kvalifikuojamas ir neteisėtas disponavimas elektronine mokėjimo priemone arba jos duomenimis BK 214 str. bei neteisėtas elektroninės mokėjimo priemonės ar jos duomenų panaudojimas BK 215 str..

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senatas išaiškino, kad mokėjimo instrumentas yra ne turtas, o tik priemonė, suteikianti jo valdytojui reikalavimo teisę į tam tikrą pinigų kiekį. Todėl mokėjimo instrumento pagrobimas nėra vagystė. Atsakomybė už šią veiką yra numatyta BK 214 ir 215 straipsniuose. Tais atvejais, kai pagrobtas mokėjimo instrumentas panaudojamas prekėms ar paslaugoms apmokėti arba gryniesiems pinigams iš sąskaitos paimti, minėti veiksmai turi būti kvalifikuojami kaip sukčiavimas, nes kaltininkas, atlikdamas finansinę operaciją su pagrobta kortele, prisistato operacinei banko sistemai kaip

---

¹¹¹ 1998-12-22 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apžvalga // Teismų praktika. 1998, Nr. 10.

¹¹² Pavilionis V. ir autorių kolektyvas. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001. P. 394.

¹¹³ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga // Teismų praktika, 2005, Nr. 23.

asmuo, kuris turi reikalavimo teisę į sąskaitoje esančius pinigus, ir tokiu būdu ją suklaidina, o suklaidinęs pasisavina svetimą turtą.¹¹⁴

Išanalizavus kitas vagystės atskyrimo nuo kitų nusikaltimų nuosavybei problemas praktikoje buvo pastebėta, kad daugiausia sunkumų iškyla tais atvejais, kai bandoma atskirti atvirąją vagystę nuo plėšimo BK 180 str.. Plėšimo sąvoka paprastai yra sudėtinė. Ji sujungia vagystės ir nusikaltimo žmogui požymius. Plėšimas tai yra svetimo turto pagrobimas panaudojant fizinį smurtą ar grasinant tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimant galimybę nukentėjusiam asmeniui priešintis. Plėšimas visuomet susijęs su grasinimais asmeniui panaudoti prievartą, pavojingą gyvybei ar sveikatai, arba tokios prievartos panaudojimu. Svarbu pažymėti, kad grasinimas turi būti realus, o ne apsiriboti tik nukentėjusiojo suvokimu. Grasinimas panaudoti fizinį smurtą gali būti išreiškiamas žodžiais ar veiksmais, pavyzdžiui, demonstruojant peilį ar kitą įrankį, rodant bauginančius gestus, auką įstumiant į atskirą patalpą ir ją užrakinant ar surišant, gali būti ir be grasinančių žodžių ar veiksmų, o tik pasinaudojant ar sukuriant bauginančią ar keliančią nerimą ir saugumo trūkumą nukentėjusiajam situaciją, pavyzdžiui, reikalavimas atiduoti turtą nuošalioje vietoje ar tamsiu paros metu.

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad neretai teismai fizinio smurto ar grasinimo tuoj pat panaudoti fizinį smurtą sukeltus padarinius, tokius kaip palaužta nukentėjusiojo valia ir pasipriešinimas, tapatina su atėmimu galimybės nukentėjusiam asmeniui priešintis. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pripažįsta, kad atėmimas galimybės nukentėjusiam asmeniui priešintis yra savarankiškas plėšimo sudėties požymis ir jis neturi būti siejamas su fiziniu ar psichiniu smurtu¹¹⁵.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senatas prie atėmimo galimybės nukentėjusiajam priešintis priskiria ir nukentėjusiojo tyčinį nugirdymą, apsvaiginimą, įmaišant į gėrimą migdančių ar kitaip svaiginančių medikamentų. Tais atvejais, kai nukentėjusysis apsvaigsta savo noru, nežiūrint to, kad kaltininkas pasinaudoja nukentėjusiojo apsvaigimu, nusikaltimas turi būti kvalifikuojamas kaip vagystė.

Paprastai šaunamasis ginklas yra panaudojamas kaip fizinio smurto priemonė. Pažymėtina, kad šaunamojo ginklo panaudojimas yra plėšimą kvalifikuojantis požymis ne tik tuomet, kai kaltininkas jį panaudoja kaip fizinio smurto priemonę, bet ir tais atvejais, kai kaltininkas jį panaudoja kaip įbauginimo priemonę. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad tais atvejais, kai nusikaltimą padaręs asmuo nukentėjusiajam nedemonstruoja

---

¹¹⁴ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga // Teismų praktika, 2005, Nr. 23.

¹¹⁵ Ten pat.

ginklo ir juo negašdina, nusikalstama veika gali būti kvalifikuojama ir kaip vagystė. Pavyzdžiui, nusikaltėlis su savimi turintis pistoletą jo nedemonstruoja ir juo negrasina, tačiau iš nukentėjusio rankų ištraukia krepšį.

Reikia pažymėti, kad atviroji vagystė, kaip ir plėšimas, gali būti susijusi su jėgos panaudojimu, todėl yra būtina plėšimą atskirti nuo atvirosios vagystės. A. Drakšienė pažymi, kad „atviroji vagystė nuo plėšimo skiriasi tuo, kad kaltininkas savo nusikalstamam sumanymui įgyvendinti nevaržo nei fizinio, nei psichologinio smurto“.¹¹⁶ Bet tuomet, kai kaltininkas turtui užvaldyti panaudoja smurtą, jo veiksmai yra kvalifikuotini kaip plėšimas. Šiuo atveju reikėtų paminėti, kad ne visada, fizinės jėgos pavartojimas atimant turtą yra plėšimas.

Tais atvejais, kai turtas užvaldomas, o kaltininkas tai daro ne smurtu, bet netikėtais veiksmais tik siekdamas atskirti konkretų daiktą nuo jo turėtojo, ne visada bus laikomas plėšimu. Pavyzdžiui, jeigu nusikaltėlis nukentėjusiajam iš rankų išplėšė jo nešulį, veika bus ne plėšimas, o atviroji vagystė, nežiūrint to, kad nukentėjusiajam buvo sukelti nemalonūs pojūčiai ar nedidelis skausmas. Tačiau visada, kai nukentėjusysis priešinasi kaltininkui ir ima su juo grumtis, atviroji vagystė virsta į plėšimą.

Galimi ir tokie atvejai, kai kaltininkas smurtą pavartoja po nusikaltimo padarymo, kad išvengtų sulaikymo ar išsaugotų vagystės metu pagrobtą turtą. Tokiu atveju minėti veiksmai turi būti vertinami ne kaip plėšimas, bet pagal atitinkamus BK straipsnius atskirai, atsižvelgiant į padarytų veiksmų pobūdį ir padarinius. Plėšimo atveju svarbu, kad prievarta būtų panaudojama prieš atimant turtą, turto užvaldymo metu arba siekiant jį išlaikyti tuoj po atėmimo momento, nes smurto panaudojimas siekiant išvengti atsakomybės už nusikalstamą veiką nėra plėšimo požymis ir kvalifikuojamas pagal kitus BK straipsnius.

Išanalizavus užsienio valstybių baudžiamuosius įstatymus nustatyta, kad pagal Lenkijos BK yra numatytas atskiras 281 str., kuriame nustatyta baudžiamoji atsakomybė už fizinio smurto panaudojimą ar grasinimą jį panaudoti, norint išlaikyti iškart po vagystės pagrobtą turtą.¹¹⁷

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad jeigu grobiant turtą, bet jo dar neužvaldžius, panaudojamas smurtas siekiant išlaikyti paimtą turtą, veika bus kvalifikuojama kaip plėšimas. Tačiau jeigu smurtas panaudojamas siekiant išvengti sulaikymo po pasikėsinimo pagrobti svetimą turtą jį pavagiant, tokia veika, atsižvelgiant į kitus veikos

---

¹¹⁶ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė. 2000, Nr. 37.

¹¹⁷ Polish Penal Code. < http://www.era.int/domains/corpus-juris/public_pdf/polish_penal_code3.pdf >

požymius, pobūdį ir padarinius, kvalifikuojama kaip sutaptis su veikomis, kurios numatytos kituose BK straipsniuose.

Svarbu pastebėti, kad teismai ne visada teisingai kvalifikuoja veikas, todėl pasitaiko klaidų kvalifikuojant kaltininko padarytą veiką, tai matyti iš toliau pateikto teismų praktikos pavyzdžio. Klaipėdos rajono apylinkės teismo 2008-05-07 nuosprendžio, kuriuo J.B. nuteistas pagal BK 22 str. 1 d. ir 180 str. 1 d. už tai, kad jis 2008-02-23, būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, Klaipėdos rajone, kelyje Šilutė-Klaipėda Rimkų k. ribose, turėdamas tikslą užvaldyti svetimą turtą, automobilyje sugriebęs nukentėjusiajam J.J. už kaklo pradėjo jį smaugti, o šiam pabėgus iš automobilio, veikdamas bendrininkų grupe su D.B., pasikėsino pagrobtį J.J. priklausantį 10'000 litų vertės automobilį, tačiau nusikaltimo nebaigė dėl priežasčių, nepriklausančių nuo jo valios, nes automobilio nepavyko užvesti, o po to įvykio vietoje buvo sulaikytas policijos pareigūnų. Klaipėdos apygardos teismas perkvalifikavo nuteistojo J.B. veiką iš BK 22 str. 1 d. ir 180 str. 1 d. į BK 22 str. 1 d. ir 178 str. 2 d.. Taigi apylinkės teismas visiškai nesiaiškino subjektyvinių veikos požymių, tai yra kokio tikslo siekė kaltinamasis, o tai yra svarbu, nes vagystė ir plėšimas yra tyčinės nusikalstamos veikos, kurios padaromos tik tiesiogine tyčia. Teismai, nustatydami nusikalstamo sumanymo turinį, turi neapsiriboti pirmine jo forma, privalo aiškinti jo dinamiką visos nusikalstamos veikos darymo metu, nepakanka nustatyti vien objektyviuosios veikos požymius, būtina nustatyti ir subjektyviuosius veikos požymius, tai yra kokio tikslo siekė bei kokius padarinius numatė kaltininkas.¹¹⁸

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pažymi, kad jei asmuo naudoja fizinį smurtą neturėdamas tikslo pagrobtį svetimą turtą, bet toks sumanymas kyla panaudojus smurtą, kaltininko veiksmai kvalifikuojami kaip dvi savarankiškos nusikalstamos veikos – vagystė ir sveikatos sutrikdymas, ir tai yra realioji sutaptis. Bet tais atvejais, kai asmens sumanymas pagrobtį turtą kyla smurto panaudojimo metu, tada veika kvalifikuojama kaip plėšimas. Plėšimo metu panaudotas fizinis smurtas yra ne nusikalstamos veikos tikslas, o tik priemonė pagrobtį svetimą turtą.¹¹⁹

Kai nėra plėšimo sudėties požymių, veika kvalifikuojama kaip vagystė. Pavyzdžiui, asmuo paprašo duoti pakalbėti telefonu, o vėliau su juo pasprunka. Kadangi nusikalstamą veiką padaręs asmuo nepanaudoja smurto ir negrasina jo panaudoti, veika turi būti kvalifikuojama ne kaip plėšimas, bet kaip vagystė.

---

¹¹⁸ Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nuosprendis apeliacinėje byloje Nr. 1A-295-557, 2008 m. < <http://www.infolex.lt/praktika/pirmas.asp?> >

¹¹⁹ 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika, 23, 2005.

Išanalizavus Vokietijos BK nustatyta, kad vagystei artimą sudėtį turi plėšikiška vagystė. Vokietijos BK 252 str. yra skiriamas plėšikiškai vagystei, kuri būna tuomet, kai kaltininkas užtiktas vagiant nusikaltimo darymo metu, panaudoja žmogaus gyvybei ar sveikatai pavojingą smurtą, turėdamas tikslą išlaikyti valdomą pagrobtą turtą.¹²⁰

Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad vagystės kvalifikavimui yra svarbu ir tai, koks turtas pagrobiamas. Kai kurių materialią vertę turinčių daiktų pagrobimas teisiškai turi būti traktuojamas ne kaip vagystė, bet kaip kiti savarankiški nusikaltimai. Pavyzdžiui, šaunamojo ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogstamųjų medžiagų grobimas arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų pagrobimas turi būti vertinami ne kaip vagystės, bet kaip savarankiški nusikaltimai, ir turi būti kvalifikuojami ne pagal BK 178 str., o atitinkamai pagal BK 254 ir 263 str. Tačiau tais atvejais, jeigu asmuo pagrobtą lagaminą ar nešulį su narkotinėmis medžiagomis ar šaunamaisiais ginklais, ši veika būtų kvalifikuojama kaip paprasta lagamino ar nešulio vagystė ir narkotikų bei šaunamųjų ginklų pagrobimas. Nusikaltimą padaręs asmuo būtų baudžiamas už du nusikaltimus pagal du atskirus straipsnius: už vagystę ir narkotikų pagrobimą arba šaunamojo ginklo pagrobimą.

Išanalizavus vagystės ir turto pasisavinimo veikas galima teigti, kad vagystės atveju įvyksta realus „fizinis“ turto paėmimas ir perkėlimas erdvėje, o esant turto pasisavinimui „paėmimas iš teisėto savininko“ siejamas su kaltininko turimų įgaliojimų jam viršijimu. Vagystės atveju tyčia užvaldyti svetimą turtą kyla kaltininkui jo dar nepagrobus. Esant turto pasisavinimui, tyčia pasisavinti svetimą turtą paprastai kyla po to, kai jis jau yra patikėtas kaltininkui ar perduotas jo žinion.

Apibendrinant galima teigti, kad apgaulė vagystės atveju yra tik priemonė prieiti prie turto, kurį kaltininkas ketina užvaldyti, o sukčiaujant apgaulė – tai priemonė įgyti turtą.

Išnagrinėjus vagystės ir plėšimo veikas, galima teigti, kad atviroji vagystė nuo plėšimo skiriasi tuo, kad kaltininkas savo nusikalstamam sumanymui įgyvendinti nevartoja nei fizinio, nei psichologinio smurto. Visada, kai nukentėjęsysis priešinasi kaltininkui ir ima su juo grumtis, atviroji vagystė virsta į plėšimą. Jeigu grobiant turtą, bet jo dar neužvaldžius, panaudojamas smurtas siekiant išlaikyti paimtą turtą, veika bus kvalifikuojama kaip plėšimas. Tačiau jeigu smurtas panaudojamas siekiant išvengti sulaikymo po pasikėsینimo pagrobti svetimą turtą jį pavagiant, tokia veika, atsižvelgiant į kitus veikos požymius, pobūdį ir padarinius, kvalifikuojama kaip sutaptis su veikomis, kurios numatytos kituose BK straipsniuose.

---

¹²⁰ Deutsch Strafgesetzbuch. < <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >

IŠVADOS

Išnagrinėjus įstatymų, reglamentuojančių baudžiamąją atsakomybę už vagystę, raidą galima daryti išvadą, kad vagystė, kaip nusikaltimas, buvo žinomas jau nuo Romos laikų, tačiau jos samprata laikui bėgant kito. Apibendrinant galima pasakyti, kad vagystė – tai slaptas ar atviras, neteisėtas, neatlygintinas svetimo turto pagrobimas, turint tikslą pagrobtą turtą valdyti, naudotis ir disponuoti juo kaip savu.

Vagystės objektas – tai visų formų ir rūšių nuosavybė: viešoji, privati ir mišrioji. Vagystės dalykas – svetimas kilnojamasis turtas, priklausantis fiziniam ar juridiniam asmeniui, valstybei ar savivaldybėms ir turintis materialinę vertę. Svetimas turtas suprantamas, kaip kaltininkui svetimas materialus kilnojamas daiktas, turintis tam tikrą materialią vertę ir kuris pasisavintas iš gamtos arba sukurtas gamybos procese.

Turto pagrobimas yra tyčinis, neteisėtas ir neatlygintinas svetimo turto fizinis užvaldymas, atimantis iš asmens galimybę valdyti, naudotis ir disponuoti jam priklausančiu turtu. Vagystės nusikalstami padariniai yra turtinio pobūdžio, kurie pasireiškia turtine žala. Net ir tuo atveju kai nėra padaroma žala vagystės dalykui – turtui, vis tiek atsiranda nusikalstami padariniai.

Vagystės subjektas yra tik fizinis asmuo, sulaukęs baudžiamojo įstatymo nustatyto amžiaus, tai yra nusikaltimo padarymo metu jam yra suėję 14 metų, ir, kuris yra pakaltinamas.

Vagystė padaroma tik tiesiogine tyčia. Kaltininkas veikia tyčia, tai yra suvokia, kad grobia svetimą turtą, numato daromą žalą turto savininkui ir jos nori. Kodėl kaltininkas tai daro (motyvas) ir ką ketina daryti su pagrobtu turtu (tikslas) iš esmės nieko nekeičia, nes kaltininkas vis vien neteisėtai kėsinaisi į svetimą nuosavybę. Todėl savanaudiškai tikslai ir motyvai nėra būtinaisiais vagystės subjektyviosios pusės požymiais.

Vagystė yra laikoma atvirąja tada, kai kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ar kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą.

Įsibrovimas – tai slaptas arba atviras neteisėtas patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją.

Kišenvagystė yra laikomi tokie atvejai, kai nusikaltimas padaromas viešoje vietoje, pagrobiant svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos nukentėjusysis turi prie savęs.

Automobilis – tai, bet kokia transporto priemonė, skirta važiuoti keliu ir vežti krovinius ar keleivius arba vilkti kitas transporto priemones.

Didelės vertės svetimo turto vagystė yra tuomet kaip pagrobto turto vertė viršija 250 MGL dydžio sumą. Mokslinę, istorinę ir kultūrinę reikšmę turinčiomis vertybėmis reikėtų laikyti tokius materialius mokslo, istorijos ir kultūros objektus, kurie yra susiję su istoriniais šalies ar joje gyvenančios tautos įvykiais, turi istorinę, mokslinę, meninę ar kitą kultūrinę vertę ir yra įtrauktos į istorijos ir kultūros paminklų sąrašą.

Vagystė kaip baudžiamasis nusižengimas yra laikoma tada, kai yra slapta pagrobtas nedidelės vertės svetimas turtas ir nėra vagystę kvalifikuojančių požymių. Turtas yra nedidelės vertės, kai jo vertė viršija 1 MGL dydžio sumą, bet neviršija 3 MGL dydžio sumos.

Vagystės ir turto pasisavinimo esminis atskyrimo kriterijus yra specialiojo subjekto požymis, tai yra kaltininko santykis su svetimu turtu, galintis atsirasti remiantis tiek civiliniais, tiek darbo ar tarnybiniais santykiais, atsiradusiais tarp kaltininko ir turto savininko. Tuo tarpu vagystės subjektas iš viso neturi jokių teisių į svetimą turtą. Be to, vagystės atveju tyčia užvaldyti svetimą turtą kyla kaltininkui jo dar nepagrobęs. Esant turto pasisavinimui, tyčia pasisavinti svetimą turtą paprastai kyla po to, kai jis jau yra patikėtas kaltininkui ar perduotas jo žinion. Vagystė nuo sukčiavimo skiriasi pagal turto pagrobimo būdą. Sukčiavimo atveju svarbiausia yra apgaulė, bet jeigu apgaulė panaudojama ne turtui užvaldyti, o tik siekiant patekti prie turto, tai bus vagystė. Vagystė nuo plėšimo skiriasi tuo, kad kaltininkas savo nusikalstamam sumanymui įgyvendinti nevartoja nei fizinio, nei psichologinio smurto.

SANTRAUKA

Šio magistrinio darbo tema „Baudžiamoji atsakomybė už vagystę pagal Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamąją teisę“ yra aktuali šią dieną, nes vienas iš dažniausiai padaromų nusikaltimų ne tik Lietuvoje, bet ir kitose pasaulio valstybėse yra vagystė. Mūsų valstybė šio nusikaltimo kontrolei ir prevencijai skiria nemažą dėmesį, todėl šiandien yra aktualu paanalizuoti vieną iš dažniausiai padaromų nusikalstamų veikų nuosavybei – vagystę, kuri padaro žalą nuosavybei ar sukelia tokios žalos grėsmę. Vagysčių rūšys yra gana įvairios ir jų padarymo būdai nuolat tobulėja. Tai įtakoja prieštaringas nuomones, taikant ir aiškinant vagystės sudėties požymius. Nevienoda ir teismų praktika, taikant Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178 straipsnį, todėl vagystės sudėties ir vagystę kvalifikuojančių požymių analizė naudinga baudžiamojo įstatymo taikymo praktikai.

Magistrinis darbas susideda iš įvado, 5 pagrindinių darbo dalių ir išvadų. Pirmojoje dalyje nagrinėjama vagystės samprata ir įstatymų reglamentuojančių šią veiką raida. Toliau analizuojama vagystės sudėtis, tai yra objektyvieji ir subjektyvieji šios nusikalstamos veikos požymiai. Trečiojoje dalyje nagrinėjami vagystę kvalifikuojantys požymiai, ketvirtojoje dalyje nagrinėjama vagystė kaip baudžiamasis nusižengimas. Magistriniame darbe taip pat nagrinėjamas vagystės atskyrimas nuo kitų panašių nusikalstamų veikų nuosavybei pagal Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamąją teisę. Kiekvienoje dėstymo dalyje išskirti ryškiausi probleminiai aspektai ir atitinkama autoriaus pozicija atsispindi darbo išvadose.

SUMMARY

The theme of this master thesis “Criminal responsibility for a theft according to the criminal law of the Republic of Lithuania and foreign countries” is relevant nowadays, because one of the most frequent crimes, not only in Lithuania but also in other foreign countries, is theft. Our country for the prevention and control of this crime gives quite a big attention, thus today it is relevant to analyze one of the most frequent criminal activities involving property – theft, which does harm to property or causes a threat for such harm. There is a big variety of thefts, and methods of its performance develop all the time. That influences the controversial opinions when applying and explaining the attributes of theft composition. As well as the courts’ practise is not the same, when applying the 178th article of Criminal Code of the Republic of Lithuania, thus the analysis of theft composition and attributes, qualifying a theft, is useful for the application practise of criminal law.

The master thesis consists of introduction, 5 principle parts of the thesis and conclusions. In the first part there is being analyzed the conception of the theft and the development of laws, regulating this activity. Further on is being analyzed the composition of theft; these are objective and subjective symptoms of this criminal activity. In the third part there are being analyzed symptoms, qualifying a theft. In the fourth part there is being analyzed a theft as a criminal offence. In the master thesis there is also being analyzed a differentiation of the theft from other similar criminal activities involving property according to the criminal law of the Republic of Lithuania and other foreign countries. In each part of the master thesis there are being discerned the most vivid problematic aspects, and corresponding author’s attitude is being reflected in the conclusions.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos teisės norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // V.Ž., 1992, Nr.33-1014 (aktuali redakcija).
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // V.Ž., 2000, Nr. 89-2741 (aktuali redakcija).
3. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // V.Ž., 1961, Nr. 18-147 (negalioja).
4. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // V.Ž., 2000, Nr. 74-2262 (aktuali redakcija).
5. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // V.Ž., 1985, Nr. 1-1 (aktuali redakcija).

Specialioji literatūra:

1. Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001.
2. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. – Vilnius: Eugrimas, 2001.
3. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 2 knyga. – Vilnius: Eugrimas, 2001.
4. Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998.
5. Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė. 2000, Nr. 37.
6. Jovaišas K. Nusikaltimai nuosavybei. // Verslo ir komercinė teisė. 1999, Nr. 4-5.
7. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis (1-98 straipsniai). – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004.
8. Vosyliūtė A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje // Teisė. 2007, Nr. 64.
9. Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje // Teisė. 2008, Nr. 66 (1).
10. Pesliakas.V, Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai. – Vilnius: Justitia, 2006.
11. Pesliakas.V, Lietuvos baudžiamoji teisė. Antroji knyga. Aplinkybės, darančios įtaką baudžiamajai atsakomybei, ir nusikalstamos veikos teisiniai padariniai. – Vilnius: Justitia, 2008.

12. Bukelienė D. Baudžiamoji atsakomybė už turto pasisavinimą ir turto iššvaistymą (teoriniai ir praktiniai aspektai). – Vilnius: Eugrimas, 2008.
13. 1948 m. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. – Vilnius: Mintis, 1991.
14. Autorių kolektyvas. Lietuvos teisės istorija. – Vilnius: Justitia: 2002.
15. Vansevičius S. Lietuvos baudžiamoji teisė ir procesas 1919-1940 metais. – Vilnius: Justitia, 1996. P. 56.
16. Здравомыслова. Б.В. Уголовное право Российской Федерации. – Москва: Юристъ, 1999.
17. Лист Ф. Учебник уголовного право. Особенная часть. – Москва, 1905.
18. Северин.Ю.Д. Комментарий к Уголовному кодексу РСФСР. – Москва: Юридическая литература, 1984.
19. Кузнецова Н.Ф. Новое уголовное право России. Особенная часть. – Москва: „Зерцало“, 1996.
20. Бойцов А.И. Преступления против собственности. – Санкт-Петербург, 2002.
21. Уголовный кодекс Испании. – Москва: „Зерцало“, 1998.
22. Уголовный кодекс Российской Федерации. Омега - Л, Москва, 2004.
23. Уголовный кодекс Республики Беларусь. – Минск: Амалфея, 2008.
24. France Code Penal.
< http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/code_penal_soman.htm >
25. Deutsch Strafgesetzbuch.
< <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb/index.htm> >
28. Polish Penal Code.
< http://www.era.int/domains/corpus-juris/public_pdf/polish_penal_code3.pdf >
29. Fedosiuk O.
<http://www.mruni.lt/mru_lt_dokumentai/katedros/audziamosios_teises_katedra/paskaitos/nusik_turtui_1.ppt#43>
30. O.Fedosiuk
<http://www.mruni.lt/mru_lt_dokumentai/katedros/audziamosios_teises_katedra/paskaitos/Nusik_turtui_1.ppt#42>

Teismų praktika:

1. 2005-06-23 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Nr. 52. Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apibendrinimo apžvalga // Teismų praktika. 2005, Nr. 23.
2. 1998-12-22 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose ir teismų praktikos apžvalga // Teismų praktika. 1998, Nr. 10.
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-748, 2003 m.
< <http://www.infolex.lt/praktika/demo/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=24859> >
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-446, 2008 m.
< http://www.lat.lt/default.aspx?item=tn_liteko&lang=1 >
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-415, 2008 m.
< http://www.lat.lt/default.aspx?item=tn_liteko&lang=1 >
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-802, 2007 m. (S).
< http://www.lat.lt/default.aspx?item=tn_liteko&lang=1 >
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-678, 2007 m.
< http://www.lat.lt/default.aspx?item=tn_liteko&lang=1 >
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis kasacinėje byloje Nr. 2K-740, 2003 m.
< http://www.lat.lt/default.aspx?item=tn_iki2006&lang=1 >
9. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos nuosprendis apeliacinėje byloje Nr. 1A-295-557, 2008 m.
< <http://www.infolex.lt/praktika/pirmas.asp?> >